
ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК
ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ ● ГОДИНА ● 100 ДИН. ● БРОЈ
НОВИ ЈУНАК СТРИПА У ЗАБАВНИКУ: ЏЕРЕМАЈА, ВИТЕЗ РАЗРУШЕНЕ ЗЕМЉЕ, У ЕПИЗОДИ „НОЋ ГРАБЉИВИЦА"

Веровали или не!

ГОВЕДА У ГРАДУ

ДА БИ ПРИВУКЛИ ШТО ВЕЋЕ ИНТЕРЕСОВАЊЕ ЗА ТАКМИЧЕЊЕ У УТЕРИВАЊУ СТОКЕ У ТОР, СТОТИНУ ФАРМЕРА ЈУЖНЕ КАЛИФОРНИЈЕ ПРОВЕЛО ЈЕ 100 ГРЛА ГОВЕДА КРОЗ ГЛАВНУ УЛИЦУ ГРАДА ХЕМЕТА.

ОВАКАВ ЗНАК УПОЗОРЕЊА МОЖЕ СЕ ВИДЕТИ САМО НА ПУТЕВИМА АУСТРАЛИЈЕ.

Џулис Сидин ИЗ КВИНСА У ДРЖАВИ ЊУЈОРК ПОСТАО ЈЕ „ДВОСТРУКИ" ДЕДА И ТО БАШ НА СВОЈ 64. РОЂЕНДАН. ТОГА ДАНА, 23. ЈАНУАРА ОВЕ ГОДИНЕ, ЏИЛИСОВА КЋИ И СНАХА РОДИЛЕ СУ ДЕВОЈЧИЦЕ.

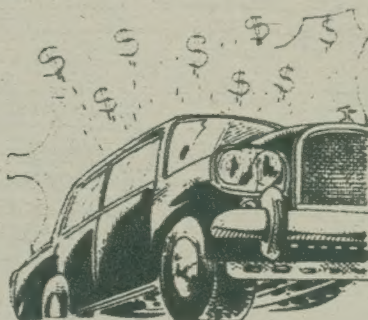

ЖЕНАМА ИЗ ИНДИЈСКОГ ПЛЕМЕНА КУМАТИ ЗАБРАЊЕНО ЈЕ ДА ИМАЈУ НА СЕБИ БИЛО ШТА ОД ОДЕЋЕ ДОК КУВАЈУ ХРАНУ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ● ● ●

● ● ● у Истри је некад било више вина него воде. Забележен је случај да су Немци прошлог рата у Трвижу запалили кућу у којој је, непокретан, лежао неки старац по презимену Иванчић. Кад су Немци отишли, свештеник Миливој Барковић скинуо је чепове с бачви и уз помоћ неколико жена, вином угасио пожар.

● ● ● „Ролс ројс" који је припадао Битлсима, продат је ових дана на једној аукцији у Њујорку за доларски износ који премашује шест милијарди нових динара.

● ● ● Кина ће на средњем току реке Јангцекјанг подићи највећу водену брану на свету, три пута већу од Асуанске. Ова река

дугачка 6300 километара, позната по поплавама које остављају пустош, добиће преграду високу 163 метра. Електрична централа која ће на том месту бити изграђена даваће више од 65 милиона киловат-часова.

● ● ● да би спречили прегревање зидова свемирске летелице „шатл" при уласку у Земљину атмосферу, конструктори су се послужили обичним шамотом.

● ● ● док се возио ауто-путем Местре – Милано, брачни пар Саларио из Порденонеа (Италија) пуна три сата следио је такозвани НЛО (неидентификовани летећи објект) или УФО облика купе с постољем пречника 15 метара. Да није реч о чистој измишљотини потврђују и сведочења других путника и једног радника на бензинској пумпи у Падови.

● ● ● дивљи магарци живе још само у источној Африци. Одавно би били истребљени да немају натприродно оштар слух који им користи у заштити од месождера.

● ● ● све мачке на свету могу се сматрати „расним", јер код њих нема педигреа као код паса. Чувена сијамска мачка је, дакле, племенитог порекла исто колико и обична европска мачка из наших авлија.

● ● ● у митовима Пигмеја из Конга ножни палац значи изузетно порекло. Јунак одбија да се роди на уобичајен начин и долази на свет кроз велики палац своје мајке.

● ● ● иако ми то не осећамо, Земљино језгро непрестано зрачи топлотну енергију. Она одговара температури коју би произвело хиљаду тона горуће нафт

У МАРИБОРУ У ПОДНЕ

ПРОШЕТАЛИ СУ ПОРЕД ГЕСТАПОА

Град је врвио од немачких војника. У њему су била заточена петнаесторица савезничких авијатичара. Наредба из штаба: ослободити их што пре. Кренуо је младић, сам

Младић се бојажљиво освртао на све стране. Прошао је поред Зимице и Матеве, већ се примакао Светом Петру близу Марибора. На срећу, није срео ниједну немачку патролу, тек неколико сељака који су се враћали из вароши на Драви. У десном џепу сакоа чврсто је стезао набијен пиштољ. Ко зна, можда му се посрећи па сви меци остану за неку другу прилику.

Изненадан, завијајући писак сирене допро је из Марибора. Опасност од ваздушног напада. Тих дана у овом делу Словеније савезнички пилоти нису дозвољавали Немцима ока да склопе. Многи авиони су само прелетали варош летећи даље. Младић је убрзао корак. Искористиће гужву у граду и лакше стићи у Жидовску улицу, у самом центру. Стигао је управо кад је престала опасност из ваздуха и грађани напуштали склоништа.

Неколико пута умало није репетирао пиштољ кад су га, у оном метежу на улици, гурнули с леђа. Уплашио се агената, легитимисање га а онда... Ко зна, тек је напунио осамнаест година и ово му је био први тежак задатак. Сам у осињем гнезду, а мисли да сви, посебно они у зеленим униформама, знају због чега је стигао у Марибор.

Патрола за патролом

Младић Мирко Правдич, из Чермљеншака у Словенским Горицама, без већих проблема стигао је у Жидовску улицу, до зграде преко пута хотела „Граф". До окупације жандармеријска станица, по доласку Немаца постала је полицијски затвор у којем су затвореници боравили два-три дана пре него што их неки од многобројних транспорта одведе у концентрациони логор. Иза решетки су се сад налазили заробљени енглески ратни пилоти, њих петнаест. Младић је дошао да их ослободи, сам.

Док је пажљиво разгледао околину покушавајући да смисли план акције, Мирко Правдич је био сасвим свестан опасности, још више важности свог задатка. Из штаба је стигла директива да се заробљени пилоти морају ослободити. Немачка противваздушна артиљерија их је оборила изнад северне Словеније.

Одред из Словенских Горица састао се због тога средином децембра код Поличевих у Чермљеншаку. Ваљало је сковати план. Међутим, било је више него извесно да је незамисливо да цео одред уђе у град, немачку тврђаву, и ослободи затворенике. То би било равно самоубиству. Командир Душан и његов заменик Лојзе су, на крају, предложили да би било најпаметније да у акцију пође само један. Онај ко најбоље познаје Марибор. И да сам, на лицу места, одлучи шта му ваља чинити.

Избор је пао на Мирка Правдича. Младић не само што је познавао варош као свој џеп, већ и читаву околину. А требало је, ако успе да их извуче из затвора, најсигурнијим путем стићи на ослобођену територију. Од јавке до јавке...

Готово два сата младић је посматрао затвор и утврдио да га чува само један стражар. Поред њега није могао, да га убије још мање јер је улица прометна, мало-мало па прође патрола. Сачекаће до сутра, можда у међувремену смисли нешто паметно.

Илустровао: Брана Јовановић

Поздрав гестаповцима

Преноћио је у Студенцима код пекара Штухеца, боље рећи пробдео јер сан никако није долазио. И онда му је синуло: извешће акцију кад сирене најаве ваздушну опасност. Само да савезнички авиони и сутра 28. децембра 1944. надлете Марибор. Једва је дочекао да се раздани и крене у варош, да што ближе затвору сачека урлик сирена.

Једанпут, двапут, ево и трећи пут завијајући звук. Опасност из ваздуха. Пролазници су навратнанос, и на своју руку, појурили према склоништима у подрумима. Мирко Правдич је стигао до врата зграде преко пута затвора пажљиво гледајући да ли ће и стражар где да потражи заклон. И заиста га није било. Само, где је? Можда је одмах иза врата која воде у затвор?

У међувремену је покушавао да заточеним пилотима скрене пажњу на себе. Можда ће схватити да нешто спрема?! И тада умало да страда, с леђа га је изненадио један агент питањем због чега се и он не склања. На Мирковў срећу, овоме се јако журило и није ни сачекао одговор, одјурио је у неки од оближњих подрума.

Полусагнут, младић је отрчао до затворских решетака. На лошем немачком рекао је пилотима да је дошао да их ослободи, само нека му кажу где је стражар отишао. „Сакрио се у подрум", једва је разабрао. И онда су му Енглези кроз прозор показали повећи кључ, боље рећи калауз. Имају га одавно, али им није вредео јер нису знали куд да умакну.

Мирко Правдич се насмешио и већ следећег тренутка био пред затворским вратима. Тешко гвожђе је зашкрипало и петнаест пари руку полетело је да стегне младића. За радост је, међутим, било исувише рано. Ваљало је изићи из вароши.

Опрезно провиривши на улицу, Мирко је савезничким пилотима руком дао знак да га следе. Необична колона – на челу младић у цивилном, за њим, један по један, петнаест људи у необичним комбинезонима – убрзо је журно корачала Ветринском улицом. Уоколо нигде живе душе, још је важила забрана кретања због опасности из ваздуха. Не задуго.

Одахнули су у Калварији и продужили према излазу из вароши. Три рибара која су срели дуго су се, у недоумици, освртали за њима. Најтеже је тек предстојало: морали су да прођу поред зграде Гестапоа. Стежући дршку пиштоља у џепу Мирко Правдич се окренуо пилотима, климнуо им у знак охрабрења и чвршће закорачио калдрмом.

Испред зграде Гестапоа само стражар и неколико аутомобила. У њима пет-шест људи у цивилу. Младић се још једном окренуо пилотима, оштро им на немачком заповедио да пожуре, махнуо гестаповцима руком у знак поздрава и, док му је срце тукло као да ће да искочи, пружио корак. Сат касније варош је била иза њих.

Десетак дана касније петнаест енглеских пилота кренуло је у домовину. Мирко Правдич у нове акције.

* * *

Поново су се срели много касније, опет у Словенији. Некадашњи заробљеници дошли су да обиђу места и људе захваљујући којима многи и данас, понекад, полете. Мирко Правдич је пре неколико година умро у Марибору.

П. Милатовић

РОНИЛАЦ ЈЕ ВИКАО: ПЛЕН ЈЕ НАШ! СЕДИМО НА СРЕБРНИМ ПОЛУГАМА

НАЈВЕЋИ ЛОВ НА

Рониоци Енди Матрочи и Грег Верем претраживали су смарагдноzелене дубине Мексичког залива на месту где је сонар на морском дну открио присуство материје велике густине. Отприлике на шеснаест и по метара дубине, Матрочи је у полутами угледао камење које се на шпанским галијама користило као баласт. Пливајући одмах иза њега, Верем је детектором за метал прешао изнад хумке за коју му се на први поглед учинило да је састављена од гроздa корала и јастога. Детектор је лудачки запиштао.

Испоставило се да се испод шуме корала крије хумка тако рећи чистог сребра: сребрне полуге велике као векне хлеба, сребрњаци, камење за баласт, остаци бродског трупа... Верем и Матрочи су се одушевљено загрлили, а онда брже-боље испливали на површину. Победнички уздигнутих песница, Метрочи је вичући први друговима на „Неустрашивом" саопштио велику вест: „Плен је наш! Седимо на сребрним полугама!"

Илустровао Ненад Милићевић

Дакле, јесам ли милијардер?

Плен који је откривен 20. јула ове године око 40 миља од Ки Веста, најјужнијег града САД, вероватно је највећи улов у историји лова на изгубљено благо. Вредност нађеног злата, сребра и накита процењује се на око 400 милиона долара.

Проналаском потонулог блага окончана је велика авантура шездесетдвогодишњег Американца Мела Фишера: шеснаест година упорног трагања за олупином шпанске галије „Нуестра сењора де Аточа". Она је 1622. године, захваћена ураганом, потонула недалеко од обале Флориде.

Благо је пронађено вероватно у задњи час. Фишерова фирма „Спасиоци блага" налазила се, по ко зна који пут, на рубу финансијске пропасти. Како би измирила дугове, компанија је неколико месеци раније била принуђена да за 44 хиљаде долара прода златну полугу с једног ранијег налазишта.

Поред Мела Фишера разлога за славље имало је и 700 акционара „Спасилаца блага". На вест о великом открићу у неугледним канцеларијама компаније смештеним у напуштеном војном складишту у Ки Весту одједном је завладала неописива живост. Телефон је непрекидно зврјао: позиви акционара, оних који би желели да уложе новац, телевизијских мрежа, филмских продуцената, конкурената у истом послу, чак и Савезне пореске управе. Најчешће се, ипак, чуло питање оних који су имали среће (или лудости) да на време уложе новац у подухват: „Јесам ли богат?"

Одговор на ово питање сасвим сигурно гласи – да. Колико, остаје да се види. „Аточа" је потонула на путу из Хаване у шпанску луку Кадиз, а носила је ратни плен за шпанског краља Филипа IV. Наводно, на њој се у том тренутку налазило више од 300 килограма злата, 1038 полуга сребра и 250 хиљада сребрњака – све у свему, 47 тона сребра. Сем тога, на основу историјских записа зна се да су се на броду налазила и 43 богата Шпанца. Више је него вероватно да су они са собом носили накит и шкриње с личним благом.

Највећи део блага још увек је на морском дну. Екипа од 35 ронилаца вади га тако рећи danoноћно. Прошле недеље извадили

ПОСЛЕ ШЕСНАЕСТ ГОДИНА ТРАГАЊА, МЕЛ ФИШЕР И ЊЕГОВА ПОСАДА НАШЛИ СУ ПОТОНУЛУ ШПАНСКУ ГАЛИЈУ

АТОЧА: ИЗГУБЉЕНА И НАЂЕНА

1973. Фишерова екипа налази три сребрне полуге и сидро са „Аточе". У следећих 12 година рониоци следе траг који су на морском дну оставили предмети са шпанске галије.

5 m

7 миља

10 миља

Маркиз киз

1622: Захваћена ураганом, „Аточа" тоне носећи на дно товар чија се вредност процењује на 400 милиона долара.

16 m

1985. Двадесетог јула Фишерови рониоци налазе добро очувану олупину галије – крцату благом.

БЛАГО

су осам добро очуваних ковчега од махагонија. У седам ковчега налазио се по две хиљаде сребрњака. По процени Мела Фишера, кад буду очишћени, сваки од њих могао би да вреди 1200 долара. Осми ковчег био је до врха напуњен златним полугама.

Бацај мапе нашли смо благо

Кад је 1969. почео лов на благо, Фишер је једва успео да за свој подухват заинтересује неколико занесењака. Интересовање се нагло повећало када је 1973. његов син Дирк у области која се зове Живи песак нашао три сребрне полуге и бродско сидро. Ипак, било је то по много чему злосрећно откриће: касније се испоставило да се заправо радило о најудаљенијој тачки до које су остаци брода доплутали. „Аточа" се у том тренутку налазила још седам миља и дванаест година далеко.

Пуне две године је Дирк Фишер узалудно претраживао воде Живог песка. Тек када се на наговор археолога Данкана Метјусона пребацио на југоисток и почео да претражује веће дубине коначно је наишао на нови траг „Аточе": девет бронзаних топова. Свега неколико дана после првог проналаска, Дирк, његова жена и још један члан екипе настрадали су ронећи.

Прошло је пет година пре него што су Фишерови рониоци поново наишли на „Аточин" траг. Године 1980. пронашли су остатке „Санта Маргарите", мањег једрењака који се налазио у истој флоти. Улов: 20 милиона долара у злату. Уследило је пет „посних" година. Онда су, прошлог марта, рониоци открили камење од 22 килограма које је служило као баласт, циновске клинове и железне обруче за бурад.

Крајем маја Фишер је коначно са „Неустрашивог" добио вест која је стварно обећавала: нађено је 13 полуга злата, златан ланац дугачак два метра, 414 сребрњака и 16 смарагда опточених златом.

У следећих шест недеља електронске направе на „Неустрашивом" дизале су само лажне аларме. Коначно, средином јула, рониоци су наишли на један топ, остатке јарбола, баласте и драгоцености расуте по неиспрекиданом трагу – сигуран знак да се ближе крају свог трагања.

Двадесетог јула „Неустрашиви" је коначно био на циљу: магнетометри и сонари показивали су присуство метала. Ронилачка екипа спустила се на дно и брзо опет изронила носећи велику вест. Фишеров млађи син Кејн одмах је послао оцу у Ки Весту радио-поруку: „Бацај мапе! Нашли смо благо!"

Приредила: ***Мина Илић***

НЕОДОЉИВЕ ДУБИНЕ

Људи су трагали за изгубљеним благом тако рећи од памтивека. У неколико случајева, та баснословна богатства су заиста и нађена.

ИЗУЗЕТНА ОЛУПИНА – Шпанска галија „Консепсион" потонула је 1641. године код острва Хиспаниола у близини Доминиканске Републике. Преносила је сребро из Мексика, Боливије и Перуа. Могло би се рећи да је „Консепсион" заиста изузетна олупина јер су је откривали два пута. Први пут је то 1687. учинио бродоградитељ из Масачусетса Вилијам Фипс, други пут био је то ловац на благо Берт Вебер, такође Американац. Фипс је галију нашао на коралном спруду 80 миља удаљеном од Доминиканске Републике. Извукао је са дна 32 тоне сребра. Готово 300 година касније, 1978. Вебер је служећи се Фипсовим бродским дневником поново открио „Консепсион". Овога пута улов је износио 14 милиона долара.

БЛАГО ЦРНОГ СЕМА БЕЛАМИЈА – „Вида" је био заповеднички брод озлоглашеног пирата из 18. века, „Црног Сема" Беламија. Беламијев брод потонуо је 1717. недалеко од рта Код надомак обале Масачусетса. Прошле године ловац на благо Бери Клифорд и његова екипа на дубини од 7,5 метара откопали су испод 5 метара песка олупину једрењака. Клифорд је са дна извукао топ, оружје, накит и хиљаде шпанских златника и сребрњака. Клифорд је уверен да је реч о Беламијевом броду, археолози чекају да се са дна извади још блага па да изрекну коначни суд.

ЈАМА БЕЗ ДНА, А НА ДНУ БЛАГО – Оук Ајленд није потонули брод, али представља можда најзагонетнију и најопаснију легенду о благу. Реч је о острву у Новој Шкотској на којем се налази „јама с благом". Кад год неко покуша да из ње извади благо, у јаму продире вода. Иако ни један једини новчић никада одатле није извађен, ловци на благо уверени су да на дну лежи баснословно богатство.

У 190 година откако је 1795. године откривена, јама је прогутала милионе долара и шест људских живота. Последњих шеснаест година за благом које нико није видео трага Американац Данијел Бленкшип. Ко зна, можда ће имати више среће од претходника.

ПРОЧИТАЈ ПРОСКИТАЈ

КОЈЕ ЈЕ БОЈЕ КАМЕЛЕОН?

Кад се за неког двоношца каже да је камелеон, не мисли се ништа добро. То је човек који, како каже један писац, мења боју „као камелеон на пругастом покривачу". А какве је заправо боје овај троми гуштер?

Камелеони, гмизавци који насељавају Африку, Индију, Цејлон и Мадагаскар, а у Европи их има само на југу Шпаније где их држе по кућама да тамане муве, одувек су привлачили пажњу научника. Не што живе на дрвећу, што инсекте лове избацујући дугачак језик и на даљину од десетак центиметара, а ни због великих буљавих очију од којих свако гледа на своју страну, већ због величанствене способности за мимикрију – прилагођавање околини. Малтене, на коју пругу оног прекривача стане, такву боју поприми. Али, изгледа да није баш тако.

Најновија истраживања показала су, прво, да су камелеонове способности у погледу мењања

боје „кошуљице" доста ограничене. Такође је утврђено да су му омиљене боје: црна, жута, зелена, тамноцрвена, смеђа. Рецимо, овај дугорепи гуштер због нечег се јако узбуди и одмах се обоји у црно или смеђе. Пругасти прекривач, показују најновији опити, не игра при том никакву улогу. Пресудно је гуштерово емоционално стање – глад, страх, срџба. Боја околине, дакле, не утиче битно.

Екипа истих стручњака која је утврдила да је камелеон тежак „нервчик", а не способан „мимикриста", открила је још једну необичну особину овог гуштера: он не мења само боју већ и облик тела! Час је крупан и округао, час потпуно пљоснат. Зависно од начина на који дише...

Илустровао: Зоран Петканић Петко

ЗЕЧИЦЕ СЕ БОКСУЈУ

„Алиса у земљи чуда" очигледно је врло згодна књига за разна научна испитивања. Два психоаналитичара још нису ни завршила проучавање сложене личности аутора књиге Луиса Керола, кад су два британска истраживача почела да се занимају за једну од најлуцкастијих личности књиге – Мартовског Зеца, који је стално заокупљен тешким и неразрешивим проблемима.

Да би проверили тврђење да зечеви у марту полуде, што тврди не само Керол већ се може чути и у многим енглеским пословицама, научници су пратили понашање сивих зечева на слободи пуних 1500 сати!

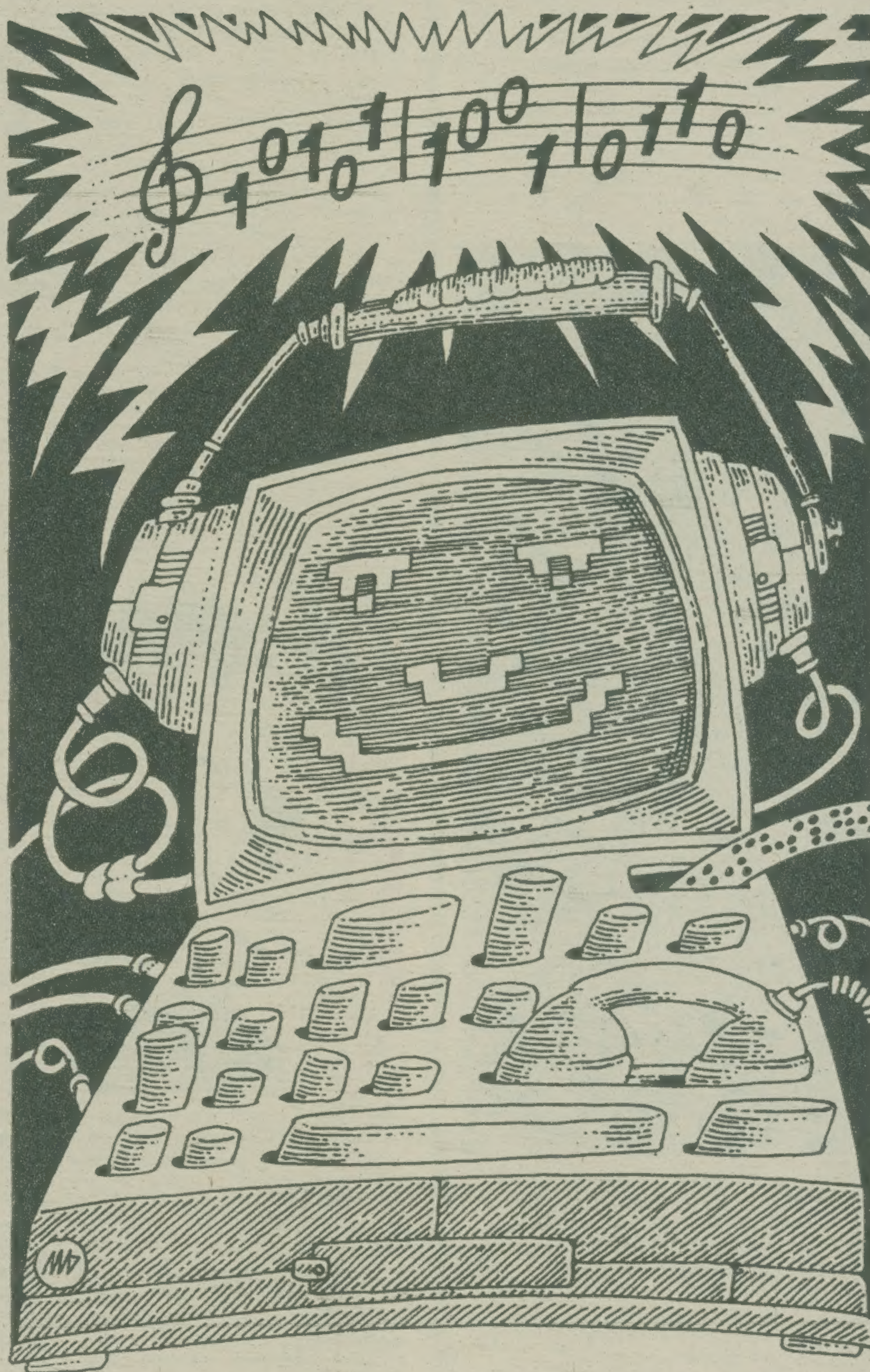
Ентони Холи и Пол Гринвуд подигли су на ивици простране ливаде чеку високу три метра и, наоружавши се догледима, телескопима и справама помоћу којих се може видети и ноћу, посматрали зечје игре. И, до каквог су закључка дошли?

По њиховом мишљењу зечеви у марту не показују никакве знаке лудила. Али, од јануара до августа, они су у стању веома узбуђености – толико дуго код њих траје период љубавних доживљаја.

Посматрачи су себи ставили у задатак и да проникну у тајну зечјих битака које већ одавно привлаче пажњу зоолога. Ови чудни мечеви, у којима одлучује дужина и брзина шапа, веома личе на боксерске сусрете. До сада се веровало да тако зечеви мужјаци „мушки" решавају сукобе који настану у борби за срце неке даме. Међутим, испоставило се нешто сасвим неочекивано: зечјим боксом баве се углавном женке кад се нађу у ситуацији да се бране од неког насртљивца који им се набацује.

СИТАН, СИТНИЈИ,

РАЧУНАР КОЈИ БИ 1945. ГОДИНЕ ЗАУЗИМАО ПОВРШИНУ ВИШЕМИЛИОНСКОГ ГРАДА, ДАНАС СЕ СМЕШТА У КУТИЈУ МАЊУ ОД ПОРТАБЛ ТЕЛЕВИЗОРА

Генерација рођена с компјутерима тешко да може да схвати колико велико је било страхопоштовање људи према овим машинама – толико чак да су им дали име – електронски мозгови. Чини се, имали су и разлога за то. Јер, развој рачунара текао је таквом брзином, да је у свеколикој повести људских достигнућа тешко наћи справу која се толико брзо усавршавала. Примера ради, да се исто што и са компјутерима дешавало с аутомобилом, „ролс-ројс" би данас коштао мање од две хиљаде динара, с литром бензина би прелазио хиљаде километара, а када бисмо желели да га смањимо, онолико колико су смањени рачунари, на квадратни милиметар би стала – четири аутомобила!

Но, вратимо се на почетак.

Почело је пописом

Године 1890. у Америци је требало да се попише становништво. Схваћено је да подаци неће бити обрађени ни до краја века ако се буде радило ручно. Једини излаз је био у систематизацији обраде. Расписан је конкурс на којем је победу однео један револуционаран, никада до тада примењиван метод. Предложио га је Херман Холерит, а основна идеја му је била да сва питања у пописној анкети буду срочена тако да се на њих може одговорити са „да" или „не". Питања су била одштампана на картицама. Тамо где је одговор био позитиван бушила се рупа, а где је био негативан картица би остајала неоштећена. Тада су картице убацивали у електромеханичку рачунску машину, сличну телеграфу. Само приликом наиласка рупице успостављало се струјно коло. На овај начин могло је да се обради око сто картица у минуту. За само шест недеља утврђено је да је у Америци те године живело 62.622.250 становника.

– Ја сам први статистички инжењер – изјавио је Холерит с поносом и у Вашингтону основао предузеће за механичку обраду података „Tabulating Machine Company". Међу првим корисницима Холеритових услуга била су железничка предузећа и влада царске Русије која је 1897. обавила попис становништва као и Американци седам година раније.

Холеритова компанија постаје све моћнија. Године 1911. се удружује с произвођачима канцеларијских машина и настаје прво „Computing Tabulating and Recording Company", да би касније променило назив у „International Business Machine Corporation", danas mnogo poznatije po skraćenici IBM.

Холеритов метод с бушеним картицама и одговорима „да" или „не" значајан је још по нечему. На њему, наиме, почива принцип рада електронских рачунара. Јер, савремени компјутер није ништа друго до прекидач који успоставља струјна кола и прекида их односно јавља да ли је нешто „да" или „не".

Шта би било ...

Рачунари такозване прве генерације (они су као прекидаче имали електромагнетне релеје) имали су врло ограничено време рада, али ипак довољно дуго да би нешто и – урадили. Тако, сматра се, победника у другом светском рату добрим делом одлучио је баш компјутер прве генерације.

Енглези су, наиме, направили тајни рачунар намењен дешифровању немачких порука. Радио је све до краја рата, био врло ефикасан па су савезници на основу проваљене шифре могли да планирају многе своје акције.

Шта се за то време догађало на супротној страни? Конрад Цузе [illegible] био на постдипломским студи-

РАЧУНАРИ: ДЕДЕ, ОЧЕВИ, УНУЦИ

ЧИП

Илустрације Љубомир Милојевић Љубец

јама када су кукасти крстови били главни украс у Немачкој. Политика га, по свој прилици, није много занимала. Био је опседнут идејом стварања универзалне рачунске машине. Имао је и нека врло оригинална решења – коришћења бинарног бројног система, у којем су сви бројеви, представљени комбинацијом нуле и јединица – а и решеност да све то и направи. И направио је. У стану, где је почео у једном, углу собе, да би се неколико година касније проширио на целу просторију.

Свој први рачунар, назвао је „Цузе 1" а склопио га је од делова дечје слагалице и јевтиних механичких елемената који су, за друге намене дакако, могли да се купе у продавницама. „Цузе 2" је већ имао електромагнетне релеје и бушену филмску траку - управљачки програм.

Један од ретких Цузеових рачунара, који још ради, налази се на Универзитету у Сплиту. Зли језици кажу да је то зато јер је врло мало коришћен па није ни имао када да се поквари.

Цузе, тек, наставља да прави моделе 3,4... када упознаје Хелмута Шрејера који му предлаже нешто епохално: електромагнетне релеје треба заменити електронским лампама! Замишљен је компјутер друге генерације!

Немачке војсковође, међутим, одложиле су пројекат за неко друго време, и неко друго место. Данас остаје само да се нагађа – шта би се десило да је Хитлерова Немачка, а не Енглеска, имала компјутер коришћен у ратне сврхе?

Чудовиште прве генерације

Американци у то време настављају путем који је трасирао Холерит, и 1943. године компанија ИБМ, у сарадњи са Харвардским универзитетом остварује замисао физичара Хауарда Ејкина и ствара електро-механичку рачунску машину „МАРК I". Свако ко је видео ово чудовиште остајао је запањен. Марк је био дугачак готово 17 метара, висок 2,5 метра и имао је тек нешто мање од милион делова. Међу њима чак 3.300 релеја и осамсто километара жице. Али, за само петину секунде је сабирао два броја, за четири секунде их множио, за десет делио што је било хиљаду пута брже од дотада најбржег механичког рачунара.

Године пролазе, врући рат бива замењен хладним, а Американци у највећој тајности приводе крају пројекат за који Сузе и Шрејер нису добили подршку. Истраживања су обављена на Пенсилванијском универзитету, а компјутер је 1947. године почео да ради на војном комплексу у савезној држави Мириленд Назван је „електронски нумерички интегратор и калкулатор" или скраћено ЕНИАК. Имао је 18.000 електронских цеви и много више осталих елемената (отпорника, кондензатора, завојница...) па је био тежак чак 30 тона и трошио 150 Kwh струје. Због огромног броја елемената и високе температуре која се развијала при раду цеви, просечно време између два квара износило је само осам минута. Али, и у тих осам минута обављао је посао за који је МАРКУ I требало више од недељу дана.

Математичар практичног духа

Поред тога што је ЕНИАК први савремени електронски рачунар (исто тако и први рачунар друге генерације) „заслужан" је још за нешто: у пројект око његовог стварања 1946. године је укључен Џон фон Нојман, чувени амерички математичар мађарског порекла. Он је до тада радио на развоју хидрогенске бомбе. Нојман је сматрао да би рачунар знатно убрзао рад на њиховом пројекту, али као што се то неретко догађа, историја га неће памтити по пројекту за који је био задужен (захваљујући коме се и заинтересовао за рачунаре) већ по изузетном доприносу науци која се тек стварала. Нојман је дошао на оригиналну идеју да се у меморију не уписују само подаци који се обрађују, већ и програми за обраду тих података. Тако нешто омогућује рачунару да постављен проблем решава корак по корак. Ово ће се касније назвати фон Нојмановим принципима.

Поред тога што је био изузетан математичар, Нојман је био и практичан човек: паре није зарађивао ни на хидрогенској бомби, нити на рачунарима; већ код Форда, дајући нацрте за линије аутомобила. Тако су његовом заслугом, аутомобили почели да добијају аеродинамичне заобљене линије.

Но, вратимо се фон Нојмановом предлогу за програмирање рачунара. Пошто је на Пенсилванијском универзитету он проучен, постало је јасно да ће следећи компјутер – звао се ЕДВАК – имати учитане програме, да ће он бити први од свих будућих рачунара.

У свету атома

Још један догађај у Беловим лабораторијама одвешће нас много корака напред: 1947. године пронађен је транзистор. С њим и трећа генерација рачунара. Мале димензије и мала потрошња струје биле су његове главне предности. Рачунар је, тако, постао приступачан и предузећима за која се у пословном свету говорило да стоје само – солидно.

Истовремено рапидно се повећава и брзина рада. Тако је, на пример, остало забележено да је 1952. године, компјутер УНИВАК I резултате избора за председника САД саопштио за само – 45 минута.

Даље усавршавање полупроводничке технологије водило је четвртој генерацији – интегрисаном колу, силицијумској плочици на којој се смештају електронски склопови са више транзистора, отпорника, кондензатора и других елемената. Треба ли наглашавати да је овде врло лако препознатљив – моћни микрорачунар.

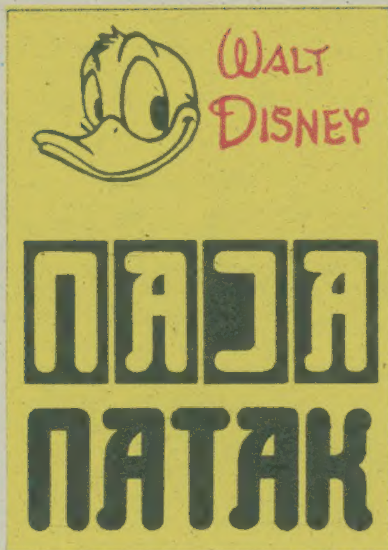
Током седамдесетих година појављује се и ЛСИ (Large Scale Integration), чипови са 100 до 5.000 основних логичних кола, односно 1.000 до 16.000 меморијских јединица (битова) на плочици величине шест пута шест милиметара, а затим и ВЛСИ (Very LSI), још сложенија интегрисана кола.

Поједини делови рачунара постају све мањи, толико мали да их не можемо препознати чак ни обичним микроскопом. Улази се у подручје молекуларног, чак и атомског света. Чипови већ садрже неколико милиона засебних делова.

Тек, рачунар друге генерације који би 1945. године заузимао површину вишемилионског града, десет година касније, појавом треће генерације, могао је да се смести у петоспратницу. Четврта генерација 1965. године, са интегрисаним колима већ би га смањила на величину аутобуса, само пет година после интеграције велике густине (ЛСИ) довољна је да запремину смањи до величине аутомобила, док 1975. година (која доноси ВЛСИ) смешта рачунар на величину „портабл" телевизора.

Кућни компјутер је рођен.

Михајло Дајмак

WALT DISNEY
ПАЈА
ПАТАК

КАКВА ЗАМРШЕНА ПРИЧА! НЕ ПАМТИМ КАД САМ ЧИТАО НЕШТО ОВАКО НАПЕТО!

ЈЕДВА ЧЕКАМ ДА САЗНАМ КО ЈЕ ТАЈАНСТВЕНА ЛИЧНОСТ!

БРЗО ДА НАСТАВИМ...

ХЕЈ, КУД СЕ ДЕЛА МОЈА КЊИГА?

ДА ЛИ ТИ ЈЕ МОЖДА ПОЗНАТО КАКО ЈЕ ИСПАРИЛА МОЈА КЊИГА?
ПОЗНАТО МИ ЈЕ...

УЗЕЛИ СМО ЈЕ КАО АРГУМЕНТ ЗА УБЕЂИВАЊЕ!

КАКВО УБЕЂИВАЊЕ?! КАКАВ АРГУМЕНТ?

ПА, РАЈА ЋЕ ТИ РЕЋИ КО ЈЕ ТАЈАНСТВЕНИ АКО НАС НЕ ПУСТИШ У БИОСКОП!
4-7

БИЛО ЈЕДНОМ НА ДИВЉЕМ ЗАПАДУ

КОНЦЕРТ ЗА КОЛТ И ВИНЧЕСТЕРКУ

У ТО ДОБА СВЕ ЈЕ БИЛО ДОБАР ПОВОД ЗА ОБРАЧУН. КО БИ РЕКАО ДА ЋЕ СЕ ЗБОГ ЈЕДНЕ ПЕВАЧИЦЕ У ДОЏ СИТИЈУ ОКУПИТИ ОСМОРИЦА СЛАВНИХ ШЕРИФА

Прича се да је неки пијани каубој осамдесетих година прошлог века сео у воз у Санта Феу без карте. Кад је наишао кондуктер, каубој извади из џепа шаку долара и пружи је железничару који га, схватајући посебно стање ошамућеног путника, учтиво упита:

– Куда путујете?

– У пакао! – тресну пијанац замућена погледа.

– Онда ми дајте два долара и сиђите у Доџ Ситију...

Заиста, Доџ Сити је тада преживљавао своје „вреле године". У њему је, као уосталом у већини градова Дивљег запада, било мање-више свега што је потребно једном каубоју, изузев – слободних и згодних девојака. Уопште, статистичари су још тада утврдили да су приликом колонизације Запада на сто мушкараца долазиле само две жене. Ако се има у виду да су оне најчешће биле удате, огрубеле, прерано остареле и изнемогле у подизању буљука деце, онда је слика још јаснија. Слободна, неудата жена, ако још при томе није била сувише стара ни сувише запуштена, била је међу оним хиљадама каубоја, трапера копача злата и сребра, скитница и десперадоса, права драгоценост.

О такве малобројне слободне даме отимали су се без милости и често је долазило до пушкарања, убистава, крвних освета, па чак и до правих малих ратова као што је био онај у Доџ Ситију, на који је мислио кондуктер означивши га као „пакао". Тадашње хронике, многобројне новине које су такође цветале и на Западу, назвале су овај џумбус – „клавирским ратом"!

Наиме, бивши каубој, копач злата и брз на револверу, Лук Шорт, отворио је у Доџ Ситију салун „Дуга грана". На тој грани је лепо скупљао профит док градоначелник Ален Вебстер није решио да му је пресече тако што је преко пута улице отворио салун, али са коцкарницом. Звао се „Аламо".

Лук Шорт је са завишћу посматрао како његове некад сталне муштерије све чешће одлазе у „Аламо". Једног дана се досетио јаду: купио је пијанино и однекуд довео лепу плавокосу пијанисткињу која је не само свирала, него и лепо певала. Наравно, био је то мамац који је зачас испразнио „Аламо" и дупке напунио „Дугу грану". Додуше, све се завршавало само на слушању и гледању заносне уметнице за шта су била гаранција два „колта" Лука Шорта. Гости су ћутке пили и ужарених очију гледаликлавиристкињу. Било би погрешно закључити да је пргави Лук Шорт био љубоморан, не, он се само чувао да не дође у сукоб са законом. Наиме, женама је било законски забрањено да улазе у салуне, сем ако нису биле власнице. Оно што се у вестерн-филмовима види, како жене врве по западњачким салунима, то је чиста холивудска измишљотина. Само је у посебним „дансинг холовима" било дама за забаву које су за пола долара по игри плесале с муштеријама. Под претњом протеривања оне су само то и радиле, без икаквих других услуга сем окретних игара. Проститутке су биле строго одвојене у „Кварту црвених фењера", који се називао и „острво греха", и само су једном дневно у одређени час смеле да дођу у град да би се снабделе намирницама и осталим потребама. Те њихове кратке шетње познате су под називом „парада сирена"...

Пријатељи Лука Шорта, од којих су четворица са ове слике учествовали у обрачуну у Доџ Ситију: (слева) стоје В. Х. Харис, Лук Шорт, Бат Мастерсон, седе Чарли Бесет, Вајат Ерп, М. С. Кларк и Нил Браун.

Градоначелник и конкурент Вебстер пребацио је Шорту да крши закон, али се власник „Дуге гране" позивао на чињеницу да његова пијанисткиња није обична жена, него уметница са одговарајућим дипломама. Изгледало је да је нашао „рупу у закону". Ни Вебстер није био наиван. Видећи да ће његов „Аламо" пропасти, одлучио се на ризик па је злоупотребио службени положај и издао наредбу „у интересу јавног реда и мира" којом се забрањује свирање на клавиру на оној страни главне улице Доџ Ситија на којој је била „Дуга грана"!

У исто време наручио је клавир за свој „Аламо"...

Плавокоса уметница је тако остала без посла, па је примивши заосталу плату од Лука Шорта, спаковала своју скромну гардеробу и прешла преко пута, у „Аламо". Ту је одмах од градоначелника Вебстера добила „званично одобрење" за извођење својих програма, а гости из „Дуге гране" опет су навалили у Вебстеров салун с коцкарницом.

Лук Шорт је поднео жалбу и ускоро је добио одговор да му је „жалба неоснована". У исто време, знајући каква је Шортова нарав и како је брз на обарачу кад му прекипи, Вебстер је однекуд најмио десетак револвераша који су бајаги одржавали ред у „Аламу", а највише чували газду.

У опустелој „Дугој грани" Лук Шорт је личио на олињалог гаврана. Утучен због неравноправног положаја и видећи да је само питање дана када ће га неки од Вебстерових пробисвета „случајно" смакнути, сетио се својих добрих пријатеља који су по дивљим сточарским градовима поштено зарађивали шерифске плате. Написао им је писма у којима је изложио своју невољу.

Тако се убрзо у Доџ Ситију 1883. окупила најстрашнија група револвераша после чувеног „обрачуна код О. К. корала" у Тумбстону. Из Тумбстона је допутовао Вајат Ерп, из Денвера Бат Мастерсон, из Таскозе у Тексасу Џек Вермијон, из Вичите Ден Триптом, из Амариља Џони Милсап, из Сент Луиса Џон Грин, из Омахе Чарли Бесет, и Френк Меклејн из Литл Рока.. Дошао би и Док Холидеј да у то време није већ био на самрти од туберкулозе.

„Клавирски рат" је почео. Славни гости Лука Шорта разумели су се у закон ништа лошије од градоначелника Алена Вебстера, па су му одмах предочили да су неки од револвераша које је запослио одавно на потерницама и да су „навратили да их похапсе". Вебстер је тражио „званичне доказе":

– Донећемо их вечерас у „Аламо" – рекао је Вебстеру нехајно Вајат Ерп подсмешљиво гледајући намргођене градоначелникове гориле.

Увече, кад се славни шериф упутио у „Аламо", још пре него што је дошао до врата, из мрака одјекну хитац једног од Вебстерових најамника који се сместио на крову суседне зграде. Ерп се баци на земљу, а Бат Мастерсон, који му је чувао леђа, прецизним хицем „винчестерке" скиде потајника с крова... Тад је почела општа пуцњава. Град је зачас опустео. Престрављени становници крили су се у својим кућама целу ноћ, па и наредног дана. Само су најодважнији вирили да виде шта раде пријатељи Лука Шорта и они Алема Вебстера. Пушкарање је одјекивало са разних страна и са већим паузама.

Трећег дана у зору, из воза у Доџ Ситију изађе лично гувернер Канзаса и са својом пратњом упути се према месту окршаја. Неко га је обавестио о „клавирском рату" и затражио његову помоћ.

Заиста, стигао је у последњем тренутку, јер су осам од гомиле Вебстерових револвераша већ спадали у надлежност локалних гробара... У присуству осморице чувених шерифа и гувернера Канзаса, завађени Лук Шорт и Ален Вебстер су потписали мир. Плавокоса клавиристкиња је после тога с њима заједно прешла у „Дугу грану" и забављала их музиком и песмом од после подне до првих петлова у рану зору. Тада је друштво кренуло на станицу, где су се опростили од Лука Шорта и отпутовали из „пакленог" Доџ Ситија.

На градском „брду чизама", како се на Западу звало гробље, остало је осам свежих хумки.

Д. Брандон

БИТИ ЂАК У: ИЗБЕГЛИШТВУ

Рафал усред часа

ПАЛЕСТИНЦИ СУ МЕЂУ НАЈОБРАЗОВАНИЈИМ АРАПИМА. ЗАР ЈЕ ОНДА ЧУДО ШТО СВАКИ ХИЉАДИТИ ПРЕДАЈЕ НА АМЕРИЧКИМ УНИВЕРЗИТЕТИМА

Смрт за њих није нешто што се догађа неком другом, она је ту, присутна целог боговетног дана и ноћи. Кад крену у школу, нису сигурни да ли ће је затећи или је можда, грешком, одлетела у ваздух. Додуше чак и припадници најекстремнијих група заобилазе школе, али, никад се не зна.

Упркос тој свакодневној опасности од бомби, разних експлозива и залуталог метка, мали Палестинац и ту, у Либану, уредно долази у школу. Баш као и његови вршњаци у осталим арапским земљама. Зато и није чудо што за Палестинце кажу да су најобразованији међу Арапима. Ако је- су, онда је то, као што се види и на Мохамедовом примеру, из нужде. Друкчије не могу: у питању је опстанак. Своју државу немају. Живе у Јордану, Сирији, Израелу, Кувајту, земљама Залива. Једини начин да побегну од свакодневне грмљаве топова, изједначе се са домаћинима, обезбеде радно место и размишљају о породици је – диплома. Палестинца не треба убеђивати да учи: од малих ногу расте са свешћу да школа није питање добре воље већ живота. За људе без домовине то је једина могућност. Уколико, притиснути неизвесношћу, не потраже држављанство земље у којој су се затекли.

Палестинска деца у избегличким логорима немају увек чврст кров над главом (многа још живе под шаторима), текућу воду и радни сто, али имају школу. Па макар она била и на домету нечијих топова. И у њу, као и наша деца, крећу са седам година. Првог септембра. Већ у седам сати седају у клупе школа које су, ако се налазе у самим логорима, под покровитељством Међународне агенција ОУН. Или, ако им родитељи боље зарађују, у некој од приватних школа у граду. За 50 долара месечно, учитељи у њима потрудиће се да мали Палестинци што боље науче да читају, лепше да пишу, савладају гомилу грамтичких правила са којима ће се борити пуних 12 година, броје и рачунају до 100.

Како ислам каже

У школама у логорима њихове колеге ће истим стварима учити своје ђаке али ће им с посебним жаром причати о нечему што није уврштено у програме приватних и државних школа а то је – палестинско питање. Дете из њега неће добити оцену али треба да га познаје у детаље и схвати разлоге зашто је рођено и живи у логору.

Осим ових предмета, палестински првак има и фискултуру. Тек у трећем разреду добија два нова предмета: музику и цртање. И страни језик (уколико није ишао у приватну школу где је он обавезан већ од првог разреда), француски, ако живи у неком од логора у Либану или Сирији. Међутим, ако живи у Јордану, онда страни језик, енглески, почиње да учи у петом разреду. Следећим, шестим, завршава се његово основно образовање.

Сада, без обзира у којој од арапских земаља живи, уписује се у школу, неку врсту припреме за средњу, која траје три године. И даље ће у школу одлазити у 7, остајати у њој до 12, ићи на ручак па се враћати у два по подне. Поподневна настава траје до пет, а онда се иде кући, поједе нешто и седа за сто или застрти земљани под шатора и ради домаћи задатак. Без помоћи родитеља.

За разлику од школа у којима се стиче основно образовање у овим више нема мешовитих одељења. Девојчице се одвајају од дечака. У заједничке клупе сешће тек кад се упишу на факултет. Тако прописују исламски закони.

Средња школа, опет без обзира у којој се арапској земљи налази, такође траје три године и похађају је сви, без изузетка. У њој се стиче опште образовање или уче занати за које се опредељује врло мали број ученика. Тек једна четвртина оних који су завршили припремну школу. Сви остали иду на факултете. Пре тога морају да положе матуру а то значи да покажу задовољавајуће знање из свих предмета које су учили у трећем разреду средње школе.

Др – најомиљенија слова

Најпопуларнији факултет је медицински: Палестинци дубоко верују да ће им он обезбедити не само висок друштвени статус, ту се не разликују од нас, већ и пристојна примања. Међутим, да би се уписао на њега, Палестинац који, рецимо, живи у Јордану мора да има 92 процента тачних одговора на матури. За разлику од њега, Јорданцу је довољно да накупи само 60 процената. Медицина се изучава седам година. Права, економија, филозофија, савлађују се брже, за четири.

Студенти имају само два рока: јунски и септембарски. Уколико их не искористе, понављају. Само једном. После губе право на студирање.

За разлику од основних и средњих школа, упис на факултет се плаћа. У просеку, износи око 1000 долара. Стипендије су ретке и изузетно их добијају натпросечни ђаци.

Са дипломом о завршеном факултету, млади Палестинац ће најпре покушати да добије посао у земљи у којој се школовао. Али, како у већини држава сваке године има све више дипломираних студената (по неким прорачунима које су направили Израелци, 2000. године Арапи ће имати 12 милиона бруцоша) а све мање радних места, многи се отискују у свет. Највеће интересовање влада за земље Запада, пре свега САД. Најбоља потврда за то је податак да на америчким универзитетима тренутно предаје че[illegible]и хиљаде Палестинаца.

О. Вукадиновић

Илустровала Босиљка Кићевац

ОВЕ НЕДЕЉЕ ЋЕТЕ ИМАТИ ПРИЛИКУ ДА ГЛЕДАТЕ НЕПОНОВЉИВОГ ХЈУ ВИЉЕМСА КОЈИ СЕ ПОНАВЉАО САМО У БРОДОЛОМИМА, ЗАБАВИЋЕ ВАС И ПРОТАГОРА ИЗ АБДЕРЕ, КАО ШТО ЋЕТЕ МОЋИ ДА СЕ ЧУДИТЕ СОПСТВЕНИМ ОЧИМА

ШТО ВИДИ ЈЕДНО ОКО НЕ ВИДЕ ДВА

ВАЖНО ЈЕ ЗВАТИ СЕ ХЈУ ВИЉЕМС

Петог децембра 1664. догодио се први у низу подударних догађаја. Они и данас изазивају недоумицу. Тога дана у близини северне обале Велса у Великој Британији, потонуо је брод са 81 путником. Једини преживели био је неки Хју Виљемс. Истога дана 1785. још један брод је потонуо и опет је једини преживели био извесни Хју Виљемс. На исти дан, 1860. потонуо је брод са 25 чланова посаде. И овог пута, једини преживели звао се Хју Виљемс.

Наук ове приче је јасан. Не крећи 5. децембра на путовање бродом са северне обале Велса, ако се не зовеш Хју Виљемс!

ПИТАМО ДАНАС – ОДГОВАРАМО У ПЕТАК

Да ли смо успели да вас збунимо питањем о свињама, кравама и коњима? Одговор је, наравно: шездесет коња! Јер, ако краве назовемо коњима то још не значи да су оне и постале коњи!

Извињавамо се ако ово питање није баш било „фер", али ће зато питање за овај број бити кристално јасно: Разместите тридесет и шест зрна пасуља у шест редова, као на нашем цртежу. Сада подигните шест зрна али тако да вам у сваком реду остане парни број – и уздуж и попреко!

УПОЗНАЈТЕ СЕ С ПРОТАГОРОМ

Протагора из Абдере, у Тракији, био је први и најугледнији међу грчким софистима. Живео је и радио у петом веку пре наше ере. Сматрао је да је човек мера свих ствари – мислећи при том да ништа не може бити јасно одређено – да све зависи од тога како и шта појединац види. Разни људи могу да виде исте ствари на различит начин – и нико не може да тврди да је начин на који он види онај прави.

Постоји прича о томе како је Протагора једном склопио споразум с једним од својих ученика који је код њега студирао право, да ће му овај платити за то што га је учио кад добије прву парницу. Кад је младић завршио студирање, закуцао је фирму адвоката на врата и чекао клијента. Али, клијената ни од корова! Протагора је постао нестрпљив и решио да дуг утера тужећи свог

бившег ученика суду! Зато му је рекао: „Свеједно је ко од нас двојице добије на суду. Ако ја победим, ти ћеш ми платити колико суд одреди. Ако ти победиш, платићеш ми колико захтева наш споразум. У оба случаја ја ћу бити у добитку".

„Не слажем се", одговорио му је ученик. „Ако ја победим, тада по пресуди суда немам ништа да вам платим. А ако ви победите, према нашем споразуму не треба да вам платим. И у једном и у другом случају нећу вам платити ништа!"

Чији аргументи су они прави? Доброг учитеља или још бољег ученика?

ДРАГОЦЕНО ХЕМИЈСКО ЈЕДИЊЕЊЕ

За време прошле, изузетно хладне зиме, аутомобилисти су често били у недоумици како да одмрзну браве на вратима аутомобила. Неки су покушавали помоћу шибице или упаљача, док су други решили овај проблем једноставно: мокрили су на браве. Наука им је у овоме дала за право. Мокраћа, доказано је, садржи високи проценат потасиум-нитрата – изванредног одмрзавајућег чиниоца. Потасиум-нитрат је такође употребљаван при прављењу барута, па је за време грађанског

рата у Америци, војска Конфедерације скупљала мокраћу, долазећи до ње чак и путем оглашавања, нарочито апелујући на даме да је не бацају.

У једном хемијском приручнику из 1801. мокраћа је описана као један од највише проучаваних продуката живих бића. Такође је речено да има изванредно корисна својства у физиологији као и за исцељење рана.

Мокраћа вас неће, то каже искуство, учинити непробојним за метке ако се њоме намажете, у шта су веровали неки примитивни народи. Али ће вас, зато, други сигурно избегавати!

ПРЕДНОСТ ЈЕДНОГ ОКА

Два ока без сумње виде боље од једног. Али у неким ситуацијама једно око види оно што не могу два! На пример, кад се гледа обична фотографија једним оком кроз тубу направљену од папира, добија се утисак тродимензионалности. Једна од најчуднијих илузија које се могу добити при гледању једним оком биће вам показана помоћу нашег цртежа. Ставите ову страну с цртежом на дну у висини очију у водоравни положај. Сада ивицу цртежа приближите оку и центрирајте га приближно тачки у којој би се, претпоставимо, могли стећи крајеви чиода уколико би били продужени надоле. После неколико секунди изгледаће вам као да су се чиоде усправиле!

МИРОЉУБИВО ПЛЕМЕ

У 7. веку наше ере, Толтеци, народ земљорадника, спустио се из северног Мексика доле, у близину Мексико Ситија. У целој историји човечанства није било народа тако мирољубивог и добродушног. Према историчарима, Толтеци су одлазили у рат с дрвеним мачевима – нису желели да убију неког од својих непријатеља!

РЕКЛИ СУ .... О РАТУ

ЦИЦЕРОН:
Циљ рата је да се може живети безбедно у миру.

ХОМЕР:
Људи више воле да имају своју порцију сна, љубави, песме и игре него рат.

ПАСКАЛ:
Има ли ишта смешније од тога да неки човек има права да ме убије зато што живи на другој обали реке и зато што се његов господар посвађао с мојим господарем, иако ја немам ништа с њим?

ШИЛЕР:
Рат храни рат!

ЕНГЛЕСКА ПОСЛОВИЦА:
Све је дозвољено у љубави и рату.

ВИКТОР ИГРО:
Успех рата се процењује по величини штете коју је нанео.

ЏОРЏ ОРВЕЛ:
Најкраћи начин да се рат заврши је да га изгубите!

СЛОГАН ХИПИЈА:
Водите љубав а не рат!

Илустровао Зоран Петковић Петко

Мила и Тимоти Бајфорд

DIK BROWNE

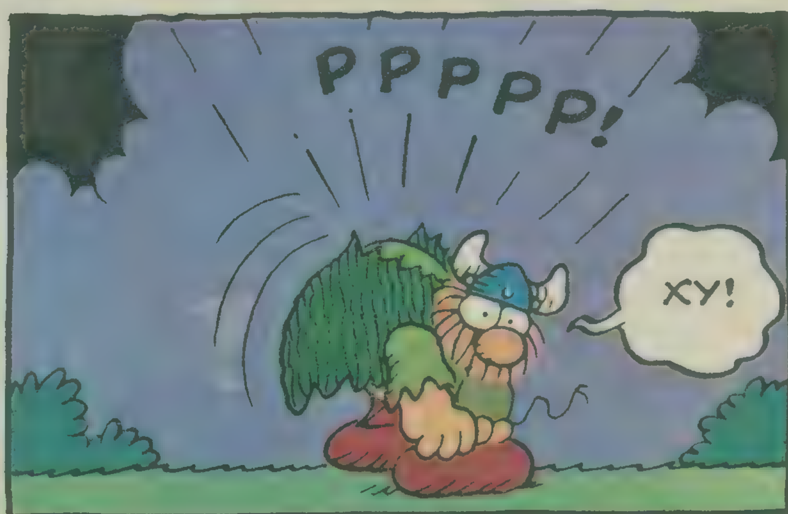
ХОГАР СТРАШНИ

НАУЧНИЦИ СЕ ОБРУКАЛИ

ВУК, ТИГАР ИЛИ КЕНГУР?

Научни свет имао је прилике да први пут чује за ову звер почетком прошлог века када су Тасманију, тада Ван Дименову земљу, почели да насељавају Европљани. Овде је 1803. основана кажњеничка колонија, а само четири године касније чиновник, по имену Харис, љубитељ животињског света, објавио је у лондонском часопису Линеовог друштва опис звери која је најпре названа „опосум с вучјом главом", а затим прекрштена у „пругастог пса са главом вука". Зоолози су због ове јединствене живуљке морали чак да отворе нову породицу – tilacinidi.

Кад ће већ бити уништен!

Кад погледате ову „коктел" зверку, стварно има нешто од вука: јака глава са шиљатом њушком, огромна чељуст и зуби, али зато његово оштро и кратко крзно не личи ни на вучје ни на пасје већ је тачно као у тигра. А и зуби, ако се боље изброје, нису као у вука – нема их 42 већ целих 46! Реп је прича за себе. У основи је широк а онда се сужава и расте дугачак и танак. Највише личи на кенгуров и то није случајно. Јер, пругасти тасманијски вук је једини торбар од свих звери које насељавају нашу планету! Другим речима, у много ближим рођачким везама је с кенгуром неголи с вуком или шакалом.

До пре сто година то је на Тасманији била сасвим обична животиња, а у последњим издањима Међународне црвене књиге означена је као врста ишчезла са Земље!

Некада су вукови-торбари настањивали и Нову Гвинеју, као и велика пространства Аустралије, али се подивљали пас динго, који је стигао с белим човеком, показао превише јак конкурент, па се на крају ова врста сачувала само на Тасманији где динго није стигао. Али, и без њих вуку-торбару није било лако. Почетком тридесетих година прошлога века број оваца на Тасманији премашио је милион. Готово у исто време званични извештаји почели су да упозоравају на штету коју наносе „хијене" или „торбасти тигрови". Међу сточарима су кружиле језиве приче о опаком и крвожедном вуку, а научници су, на жалост, из места прихватили ове гласине као истину. Тако Џон Гулд, сјајан природњак који је у десет томова описао живот аустралијских птица, пише о вуку-торбару: „Он заслужује да се назове најопаснијом аустралијском звери јер сеје праву пустош међу домаћим животињама. Чак ни овце нису безбедне од њега – напада их углавном ноћу. То му је донело црну славу највећег непријатеља колониста и проћи ће још много година док не буде потпуно уништен".

Гулд је, погрешио, није требало чекати дуго.

Младунци-палчићи

Сигурно да је вук-торбар каткад украо кокошку, слично лисици у Европи, али је штета коју је наносио фармерима од самог почетка преувеличавана бар десет пута. Јер, кад се данас погледају та иста званична документа, може се лепо прочитати да су у једном тасманијском округу 1883. пси-луталице преклали 172 овце а торбасти вуци само две! Али, фармери су се из неког разлога плашили пругасте звери и чим би је угледали, пуцали су без размишљања. Године 1840. једна компанија је расписала награду од 6–10 шилинга за сваки скалп тиграстог вука.

Ова „колаж" животиња не само да није имала среће са јавним мњењем већ ни са науком. За стотину година колико је живела у довољном броју да је њен живот

СВЕ ШТО СЕ ДАНАС ЗНА О ОВОЈ НЕОБИЧНОЈ ЖИВОТИЊИ САСТАВЉЕНО ЈЕ ОД ОСКУДНИХ ПОДАТАКА КОЈЕ СУ НАМ ОСТАВИЛИ ПУТНИЦИ, ЛОВЦИ И ФАРМЕРИ. НИЈЕДНОМ ЗООЛОГУ НИЈЕ СЕ ДОПАЛА НИ ТОЛИКО ДА НАПИШЕ И ЈЕДНУ РЕЧ О ЊОЈ, ПРЕ НО ШТО ЈЕ ИЗГЛЕДА, САСВИМ ИШЧЕЗЛА

могао бити подробно испитан, није се нашао ниједан зоолог који је то пожелео да учини. Само у лондонском зоо врту од 1850. до 1931. пребивало је 14 вукова-торбара, али о томе нико ни речи, све што знамо о њима успутна су запажања случајних посматрача.

Да почнемо од оног најчуднијег: у малој торби са четири сисице женка је носила једно од четворо младунаца који су се, као код свих торбара, рађали сасвим мајушни. Стизали су на свет у првој половини године, а већ после три месеца мајка их је остављала у логи, скривеној негде под стеном или у дупљи обореног стабла и одлазила у лов.

Торбасти вуци ловили су обично ноћу, најчешће мале кенгуре валаби, понекад птице или чак гуштере. У лаганом касу пратили су жртву и кад се она умори – хитар скок грабљивице и један једини смртоносни угриз за главу. Тачније би било рећи „одгриз". Јер, чељуст пругастог вука могла је да се разјапи преко 120 степени захваљујући чему је звер могла да зграби целу главу жртве и откине је. Отуд ваљда и све оне страшне приче о њему. Али, не заборавимо, ова животиња никад није напала човека.

Шта је то вредело овим злосрећним животињама? Нико их није желео. На њих се пуцало, постављали су им замке, остављали отровне мамце. И само овај последњи начин није имао успеха: тасманијски вук јео је само оно што убије сам. Црни дани за ретке торбаре натерали су их да се потпуно повуку из савана у шуме. Ту се одиграо последњи чин трагедије. Негде почетком нашег века на Тасманији је завладала псећа куга на коју је вук-торбар био посебно осетљив и десетак година после ове пошасти могли су да се сретну само усамљени појединци. Сад се већ о сваком сусрету с овом животињом причало као о догађају. Многи су почели да жале за њима... Влада Тасманије одлучила је 1919. да грб ове земље убудуће придржавају два вука-торбара! Па ипак, тилацин још није укључен у списак заштићених врста.

Оде и Бенџамин

Последњи пругасти вукови пали су један од метка 13. маја 1930. а други од старости 1936. у зоо врту главног града Тасманије – Хобарту. Тек тада су се научници сетили да дигну узбуну. Донет је закон који је предвиђао изузетно високе казне за убиство тилацина, а 1966. на југозападу острва основан велики национални парк. На жалост, касно.

Вести о сусретима с пругастим вуковима чуле су се све ређе. Године 1961. код рта Санди-Кејп на западној обали острва, два риболовца, Морисон и Томпсон, подигли су шатор крај воде. Ноћу их је пробудио неки сумњив шум: неко је рио по њиховој корпи са храном. Бацили су мочугу на уљеза и он је утекао. Ујутру су недалеко од шатора нашли мртвог младог пругастог вука. Убацили су животињу у шатор, али кад су се увече вратили, ње више није било. Можда није била мртва, можда ју је неко украо? Као доказ за своју причу рибари су донели чуперак крзна нађен на песку – заиста је припадао тилацину.

То је био један од последњих сусрета. Узалуд је Стивен Смит, асистент с Тасманијског универзитета, покушавао током 1979. и 1980. године да пронађе пругастог вука у најзабитијим и најнеприступачнијим деловима тасманијских шума.

* * *

Па ипак, то није крај приче. Деветнаестог јануара 1984. Тасманијски национални парк и Друштво за заштиту животиња објавили су „званично потврђен" сусрет с вуком-торбаром. Један шумар, добар зналац тасманијских животиња, угледао га је на северу острва, ноћу, при светлости јаке лампе. Да би се избегли ловци на сензације, вест је објављена тек много месеци после овог сусрета, а читава област стављена је под заштиту полиције и војске. Можда ће овог пута „пругасти пас са вучјом главом" коначно имати мало среће и бити спасен. А тиме и образ равнодушних претходника данашњих научника који би све дали да ова звер с торбицом поново почне да каска саванама Тасманије.

В. М. С.

АВИОНИ КОЈИ СУ ИЗНЕНАДИЛИ СВЕТ

Иља Муромец

ФЛОТА ЛЕТЕЋИХ БРОДОВА

ШЕСТ МИЛИОНА РУБАЉА САКУПЉЕНИХ ШИРОМ СОВЈЕТСКОГ САВЕЗА УЛОЖЕНО ЈЕ У ЏИНОВСКУ ЛЕТЕЛИЦУ КОЈОМ ЈЕ ОБЕЛЕЖЕНА ЧЕТРДЕСЕТОГОДИШЊИЦА КЊИЖЕВНОГ РАДА МАКСИМА ГОРКОГ. СЛАВЉЕ ЈЕ СМЕНИЛА ЖАЛОСТ

Није тешко замислити авион браће Рајт који је 1903. добијајући погон од мотора и елисе, први на свету обавио успешан лет, али зато звучи готово невероватно да је само десет година касније Игор Иванович Сикорски конструисао праву небеску грдосију.

Браћа Јат. из америчког града Дајтоне. склопили су крхку и крајње једноставну летелицу и с њом превалили рекордних 259 метара лелујајући изнад тла као сламка на ветру, док је авион Игора Сикорског могао да се вине хиљаду метара у висину и развије брзину од око 120 километара на час!

Појешћу своју браду!

Док је студирао технику у Паризу, Сикорски, син чувеног лекара и проналазача неколико лекова, није се одвајао од пионира авијације Блериоа, Фармана и Воазена. У домовину се вратио само с једним кофером и мотором „анцани" од 28 коњских снага.

Посветио се летелицама. Цртао је, преправљао, мењао податке и испробавао авионе које је сам склапао. Али ниједним није био потпуно задовољан. Уз помоћ радника Петроградске фабрике вагона, најзад је склопио авион по сопственом укусу. Кад су крила причвршћена за труп, радници су се окупили, загледали летелицу и чудили се. Једном се отело:

– Ако ово полети, појешћу своју браду!

Авион је назван „Гранд". У мају 1913. Сикорски је сео за команде и винуо се у ваздух. Тада је имао само двадесет четири године.

АНТ-20 Максим Горки

АНТ-25

На први лет „Гранд" се отиснуо с два мотора. Убрзо су уграђена још два. Сви мотори били су постављени у пару (један иза другог) с вучним и потискујућим елисама. Касније је млади конструктор распоредио моторе сваки за себе по два између крила. У јулу исте године „Гранд" је незнатно прерађен и добио је име „Руски витез".

Наследник „Руског витеза", назван по легендарном руском јунаку Иљи Муромецу, коначна је верзија првог четворомоторца на свету, уједно и првог авиона са затвореном кабином за већи број путника. Војска је наручила 80 комада и од њих створила бомбардерску ескадрилу – Флоту летећих бродова. Тако је „Иља Муромец" постао и први бомбардер икад саграђен. Сваки је био наоружан са седам митраљеза и бомбама у укупној тежини око 500 килограма. Опслуживало га је садам чланова посаде. У цивилној верзији превозио је 16 путника!

Бомбардер Игора Сикорског имао је два крила – горње и доње. Распон горњег је износио 32, а доњег 22 метра. Труп је био дугачак 22 метра. Авион је могао непрекидно да лети пет часова. Празан је тежио око четири тоне.

Сикорски се после првог светског рата настанио у Сједињеним Америчким Државама. Наставио је рад и остварио младалачки сан – направио је неколико изузетно успелих хеликоптера.

Летећи „Горки"

За разлику од Сикорског, његов земљак и испсисник Андреј Николајевич Тупољев посветио је живот углавном џиновским летелицама. Већ 1934. пројектовао је у то време највећи авион на свету. Људи нису веровали да та грдосија уопште може да се одржи у ваздуху. Од врха једног до врха другог крила растојање је износило 63 метра – више од половине фудбалског игралишта! Труп је био дугачак 33 метра.

Празан авион тежио је готово 29 тона, могао је да прими 80 путника и развије брзину 260 километара на час. Без слетања је преваљивао хиљаду двеста километара. Покретало га је 8 мотора од по 900 коњских снага, а опслуживало осам чланова посаде.

Званично, носио је ознаку АНТ-20 (скраћеница од почетних слова имена конструктора), али је познатији под именом славног руског књижевника Максима Горког. У његову част је и направљен. Наиме, када је требало обележити четрдесетогодишњицу књижевног рада Максима Горког извесни новинар Кољцов предложио је да се сакупи добровољни прилог и књижевников јубилеј прослави појавом новог авиона. Прикупљено је 6 милиона рубаља.

Авион је постао светска атракција. За време аеромитинга у мају 1935. ловци су у ваздуху правили лупинге око његових мамутских крила. Пилот Благин закачио је крило „Максима Горког" и летећи џин се наочиглед гледалаца суновратио.

Погинуло је 46 људи укључујући и све чланове посаде.

Трагедија је тешко погодила Тупољева. Ипак, после само годину дана опет је изненадио свет. Овог пута авион АНТ-25.

Димензије нове летелице нису биле претерано велике али је она могла без слетања да превали и фантастичних 15 хиљада километара. Зато је поред званичне, носила и незваничну ознаку – РД (рекордер даљине). Када су дописници светских агенција из Москве јавили ту вест, већина редакција тражила је да се она провери верујући да је грешком дописана једна нула!

Авион је покретао само један мотор од 874 коњске снаге. Највећи део тежине летелице отпадао је на велике резервоаре с горивом. Посаду су чинили пилот, навигатор и радио-телеграфиста. Удобност у пилотској кабини није била сјајна па су се људи штитили од хладноће бундом и врућим чајем.

Необични АНТ-25 оправдао је намену и ушао у историју ваздухопловства рекордом који је постигла посада: пилот Валериј Чкалов, други пилот Бајдуков и навигатор и радио-телеграфиста Бељаков. Летели су од 18. до 20. јуна 1937. тако рећи без прекида 63 часа и 25 минута и том приликом превалили пут дугачак око 10 хиљада километара, од Москве преко Северног пола до канадског града Ванкувера.

Иако су представљали техничку револуцију, околности нису биле наклоњене „Иљи Муромецу", „Максиму Горком" и АНТУ-25. Били су атракција али су брзо нестали с неба.

Миленко Тодоровић

У ИНАТ БОЛЕСТИ

Фотографија из личне архиве Јурија Власова, године 1985.

СМАТРАЛИ СУ ГА НАЈЈАЧИМ ЧОВЕКОМ НА СВЕТУ. ЈУРИЈ ВЛАСОВ ЈЕ КАО ОД ШАЛЕ ДИЗАО ТЕРЕТ ОД 240 КИЛОГРАМА. ОНДА, ОДЈЕДНОМ, ВИШЕ НИЈЕ МОГАО ДА ПОМЕРИ НИ ОРМАР У СВОЈОЈ СОБИ

Последња ноћ Седамнаестих олимпијских игара у Риму, 1960, била је тријумфална за совјетског дизача тегова Јурија Власова: Посредством тв-камера милиони људи широм света били су сведоци тренутка кад је студент Војне ваздухопловне инжењеријске академије ушао у историју тешке атлетике: не само што је постао олимпијски шампион него је надмашио у то време фантастичан рекорд Пола Андерсона. Овог америчког дизача тегова из милоште су звали „дизалица". И док се 160 килограма тежак Американац једва кретао (обим једне ноге био је већи од метра), Јуриј Власов је био један од најграциознијих тешкоатлетичара шездесетих година.

Три пута први на првенству света, пет година шампион Старог континента. Уз то 28 (и словима: двадесет осам) пута обарао светски рекорд у супертешкој категорији. Зато није ни чудо што је 1980, поводом стогодишњице тешке атлетике, проглашен за „идеалног тешкоатлетичара свих времена".

Још у зениту спортске славе, већ ваздухопловни инжењер, Власов је почео да објављује приче. У почетку у новинама и часописима, а већ 1964. у време кад је постигао најбоље спортске резултате, објавио је књигу спортских прича „Савладати себе". У једном интервјуу после изласка књиге, шампион је рекао да после завршетка спортске каријере намерава да се посвети искључиво писању.

И одједном...

Лекари не знају дијагнозу

Даље прича, односно пише, сам Јуриј Власов.

„После Олимпијаде у Токију, 1964, на којој сам први пут после много година био „само" други, здравље ми се јако погоршало. Била ми је потребна ужасна снага воље да пред људима не покажем немоћ. Био сам дужан да пред светом останем срећни спортиста, љубимац обасипан почастима. И пуне три године сам, уз големе напоре, тренирао и даље, увек задихан до изнемоглости. А аритмија срца не да ми мира ни дању ни ноћу.

Незајажљива жеља да могу још, и физички и психички, није ме напуштала. Ја сам шампион, а људи воле шампионе. Губитницима не праштају. Не памтим кад сам се одмарао, годинама нисам знао шта то значи. Очигледно, то сад знам, прецењивао сам своју снагу и могућности. Важан је био само резултат, рекорд. И кад сам, у тридесет другој, баталио спорт, одмах су почеле сталне прехладе, болови у глави и јетри, аритмија срца, астма, грчеви. Уз то још и депресија. Лекари нису могли да поставе тачну дијагнозу, а самим тим ни одговарајућу терапију.

Имао сам тридесет шест година и био развалина од човека: млохав, кожа виси, тамни подочњаци. Дахтао сам а не дисао, пиштао, брзо говорио, нервозно, готово не слушајући сабеседника, а најгоре је што сам био дубоко несрећан. Почео сам да се сажаљевам. Ниже нисам могао да паднем. И, уз то, веровао сам, да ће ми се стање временом поправити. Најважније је – писати. Толико година сам желео да пишем и зато ваља пожурити..."

И Јуриј Власов је пожурио. Године 1972. завршио је збирку прича „Светли тренуци". Следеће године у излозима књижара појавила се обимна књига „Необична област Кине" коју је по материјалима свог оца приредио Јуриј Власов. На њој је радио пуних пет година, по 15–17 часова дневно. Вероватно је и тај више него напоран, посао допринео новом и већем погоршању здравља. Нагло прекинувши с великим физичким напорима, Власов је преоптеретио психу, и то пуних пет година. Писати, писати и само писати. Стање се погоршало, посете лекарима остале су без резултата.

Дан без лекова

Поново прича, и пише, сам Јуриј Власов.

„Прехлада за прехладом, рад изазива чудовишне главобоље. У рукама и надлактицама као да ми неко жилетом иде горе-доле. Покушавам да преместим ормар у соби и сломим ребро. И то на оном истом месту на којем сам пре десетак година стављао тегове тешке 240 kg. Све чешће ме походи једна иста мисао: „Можда сам се, једноставно, истрошио, и то је све?"

Једанаести септембар 1960, Рим – Олимпијски шампион Јуриј Власов на рукама пријатеља спорта

Олимпијски и светски шампион коначно схвата да више тако не може. Окреће се себи решен да подигне највећи терет у животу: врати вољу и ободри дух.

„Главно је било", пише даље Власов, „изменити однос према животу, према болести и несрећи уопште. И тада више неће бити важно од чега сам болестан. За почетак сам поставио неколико задатака. Основни – одбацити лекове. Они су уносили прави хаос у организам и знатно смањивали његову природну одбрамбену моћ. Организам лечи сам себе и због тога ми није помогла 21 врста антибиотика које сам свих тих година бесомучно гутао.

Дан без лекова била је моја прва победа. Посебно када сам схватио да се нисам осећао нимало лошије него толико хиљада дана пре. Важно је да сваку болест схватимо као привременост, тренутак. Другог пута за оздрављење нема, бар ја нисам видео.

Строго сам се придржавао својих правила: савладати сваку тешкоћу, придржавати се програма оздрављења а организам ће већ сам исправити неправилности. Томе га је научила природа. Сва тешкоћа је у томе што ми том нашем организму не верујемо и што не умемо да трпимо. Природа је организам припремила за врло суров режим рада – донедавно је то човеку гарантовало опстанак.

Међутим, пише даље Власов, физичка неактивност – достигнуће овог модерног времена – изненадила је природу која и даље наш организам припрема за пуна физичка оптерећења, многострука кретања. Неактивност тела је нека врста добровољног умирања...

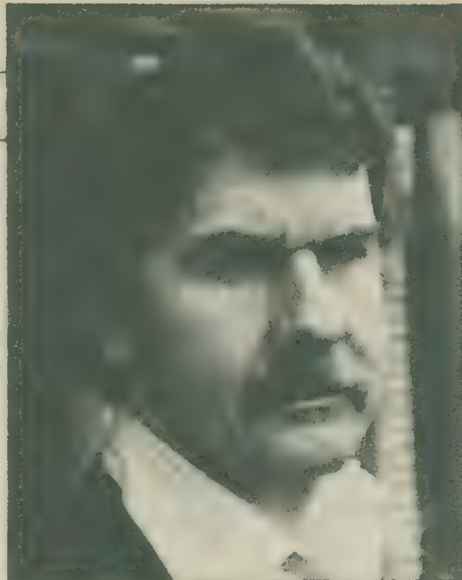
Сада тренирам сваког дана, углавном с теговима. На то сам се већ навикао и прија ми. А као што је познато, вежбе за мишиће нису добре само за њих, помажу нормалнијем раду унутрашњих органа, поспешују бољу размену материја. Поред тога, свакодневно радим вежбе разгибавања будући да зглобови с годинама очврсну. Дневно трчим 20-25 минута, пешачим, пливам. Не једем неку посебну храну, једино пазим да ми телесна тежина не буде изнад 100 kg...".

Резултати су више него очигледни. Јуриј Власов више готово не зна за главобоље, пулс је редовно на 50-52 откуцаја у минути. И ради много, као професионални писац. Сад, међутим, преоптерећеност, и физичка и психичка, не успевају битније да пореметe његово здравствено стање. Не бар у оној мери као у време кад је, после престанка бављења ... ком атлетиком, био рушевина од човека.

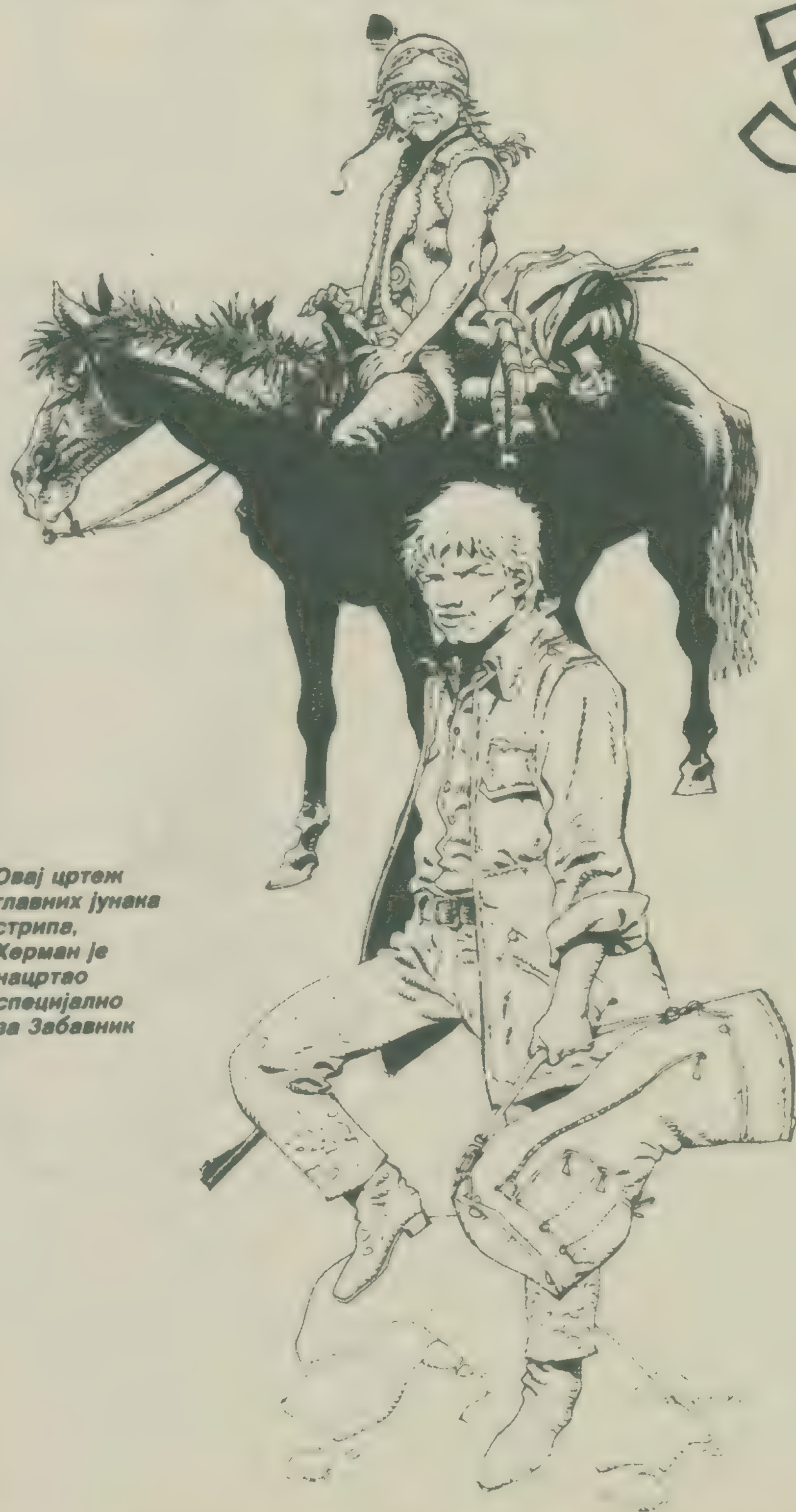
П.М.

ПРЕДСТАВЉАМО ВАМ ХЕРМАНА, МАЈСТОРА ПУСТОЛОВИНЕ

ЏЕРЕМАЈА - ВИТЕЗ РАЗРУШЕНЕ ЗЕМЉЕ

ИАКО ВОЛИМО МОЋНЕ И НЕПОБЕДИВЕ, БЛИСКА НАМ ЈЕ И ЦРТАНА ПРИЧА О ЧОВЕКУ НЕШТО ОКРЕТНИЈЕМ, МАЛО СНАЖНИЈЕМ И ДОСТА ОДВАЖНИЈЕМ ОД НАС. ОН ПРВИ ПУТ ГОСТУЈЕ У ЗАБАВНИКУ

Овај цртеж главних јунака стрипа, Херман је нацртао специјално за Забавник

Све до пре неколико година примат америчких аутора на светској стрип сцени био је прихватан као неминовност. Но, продор неколицине најважнијих европских цртача на тржиште у Сједињеним Државама, изгледа да ће такво стање ствари битно да измени. У пробоју европског стрипа важну улогу без сумње игра и један од највећих аутора који данас ради у Европи – Белгијанац Херман. Његов стрип „Џеремаја" – чију прву епизоду „Забавник" објављује у овом броју – прошле године је започео освајачки поход на Америку, под називом „Преживели" „(„The Survivors").

Херман Хупер је рођен 17. јула 1938. у белгијском селу Беверсију, али се већ као двадесетогодишњак преселио у Брисел, где и данас живи. Након завршетка средње школе и трогодишњег боравка у Канади, окушао се у више послова – био је декоратер, помоћник у архитектонском бироу, дизајнер намештаја и још пуно тога. У поређењу с неким другим великим цртачима Херман је изгледа у свет стрипа ушао релативно касно – имао је пуних двадесет пет година кад је за познату белгијску ревију „Спиру" почео да црта стрип у коме је главна јунакиња била жена-пилот. Истовремено је радио и на другој серији, чија су тема били извиђачи. Све су то ипак биле само припреме за праву шансу. Њу је добио тек када га је славни сценариста и цртач Грег позвао да се прикључи његовој екипи.

У фебруару 1966. године Херман и Грег су за чувени недељник „Тентен" креирали авантуристички стрип „Бернард Принс". Одмах се показало да је у питању вансеријски производ и „Принс" је већ следеће године стекао широку популарност. Обезбедио је тако себи оно за чим „машта" сваки стрип-јунак – дуговечност. Био је већ увелико цртач од имена и угледа, кад је 1971, поново за „Тентен" и поново са Грегом створио вестерн „Команча". „Команча" је такође брзо постала вео-

ЏЕРЕМАЈА – ВИТЕЗ РАЗРУШЕНЕ ЗЕМЉЕ

ма популарна и већ после годину дана почела да се појављује у облику албума.

Овај стрип представљао је достојан продужетак традиције европског реалистичког вестерна, посебно афирмисаног кроз Жижеовог „Џерија Спринга”, Шарлијеовог и Жировог „Поручника Блуберија” и Пратовог „Наредника Кирка”.

Американци су, додуше, „Команчи” упућивали сличне замерке као и осталим европским вестернима. Пре свега да одбија да се бави Дивљим западом у складу са утемељеном митологијом. Ради се заправо о критикама сценарија, где се мора узети у обзир да су Американци сматрали да имају права да буду осетљиви, пошто Херман и њему слични, већ тада почињу да угрожавају своје америчке колеге.

Крајем седамдесетих, тачније 1978 – када му је истекао уговор са издавачком компанијом „Ломбард”, Херман је осетио да је спреман за нови изазов. Овог пута најозбиљнији у његовој каријери. Радећи дуго по текстовима изузетног сценаристе какав је Грег, одлучио је да се и сам окуша у писању сценарија. Тако је настао „Џеремаја”. Дело које у себи сједињује раскош оба његова талента – и цртачког и приповедачког

Због „Џеремаје” је био принуђен да „Бернарда Принса” препусти другима, али се одмах показало да није у питању узалудна жртва. „Џеремаја”, наиме, по општем мишљењу, представља један од најблиставијих узлета европског, па и светског стрипа. Дефинитивну потврду аутентичне изузетности једног надареног аутора.

Будући да је дотадашњи његов опус био жанровски врло разнолик (псеудоисторијска фикција, вестерн, авантура) било је логично да ће „Џеремаја” представљати нешто ново и у том правцу. Управо у време наглог пораста популарности фантастике и „Џеремаја” је смештен у суморни амбијент разрушене Земље, у друштво које се распада и физички и духовно. Херман је ту изградио једну препознатљиву, али крајње сопствену митологију. Ипак, у њено средиште сместио је најважнији и најстарији мит – онај о пријатељству и борби за правду, али и опстанак

Наравно, код Џеремаје је ситуација нешто другчија него код типичних хероја. Он није ни претерано снажан, ни претерано срећан, а превелико поштење често га доводи на саму границу наивности. Срећом, ту је његов нераздвојни пратилац Курди Мелој, особа са знатно мање скрупула, али с неисцрпном енергијом. Он на најнеобичније начине извлачи и себе и Џеремају из замршених ситуација. Стога је сасвим на месту упозорење читаоцима дато у уводнику за једну од епизода својевремено објављених у сарајевском „Стрип Арт”-у: „Немојте очекивати да ћете у Џеремаји открити једну од оних личности направљених од челика (и то нерђајућег). Знате већ какву – челичан поглед, челичне песнице, челични живци, прави робот, неустрашиви херој без мане. Не, Џеремаја нема ништа од тога”.

Ипак, ни он ни Курди нису антијунаци, неспособњаковићи којима једино срећа помаже да испливају. Напротив, кадри су да се у непрекидној борби за опстанак ухвате укоштац са најразличитијим недаћама. При њиховом решавању испољавају сасвим људске мане и слабости. То њихове ликове чини изузетно стварним и животним

Иако се догађају у измишљеној будућности, Џеремајине пустоловине делују сасвим реално. Пре свега, што је Херману више стало до саме приче, него до појединих, издвојених ефеката. Повест о Џеремаји – мада смештена у једно болесно и несрећно време – никако није лишена ведрине и оптимизма. Таквом утиску посебно доприноси лик Курдија, који поседује све оне романтичне бунтовничке црте.

Сем тога, Курди много више ужива у авантурама него сам Џеремаја. Другим речима, док Џеремаја углавном гледа да се супротстављањем опасностима избави из нежељене ситуације, Курди неће да пропусти прилику да се уз пут мало и забави. Он припада оној врсти неодољивих губитника, чија храброст често проистиче из тога што једноставно немају шта више да изгубе.

Изгледало је да „Џеремаја” представља Хермановкреативни врхунац, који је тешко превазићи. Али, велики мајстори не би били то што јесу кад не би непрекидно покушавали изнова.

Коначно, прошле године, започео је нови стрип, опет по сопственом сценарију, назван „Торњеви Боа-Морија”. То је историјски стрип па је радња

смештена у једанаести век. Мрачно, сурово време, када су и људи вероватно били исти такви, ако су желели да се одрже на површини. У „Торњевима Боа-Морија” окрутност је део свакодневице, диктирана више околностима, него самом природом људи. Призори тешко схватљивог насиља сразмерно су чести, мада никада нису сами себи сврха.

Појава „Торњева” узбуркала је светску стрип-сцену на начин који одавно није забележен. Издавачи су се буквално отимали да га што пре имају у својим ревијама и албумима. То је још један у низу доказа да данас нема много аутора који се могу сврстати раме уз раме са Херманом. Иако жанровски ван најпопуларнијих праваца – који се већ дуго своде на чисту авантуру и фантастику – „Торњеви” су се претворили у један од најважнијих догађаја у стрипу протекле године.

Истовремено са почецима свог сценаричког рада, Херман је почео да развија и посебан метод сликовног причања, врло близак филмском језику. У „Џеремаји” је употребио – и употребљава – и ефекат накнадне шпице, такође преузет из филма, где се наслов појављује тек на трећој или четвртој страници и то на средини, након чега обично следи рез. Распоред кадрова, резови, паралелно вођење радњи у циљу постизања и појачања напетости у потпуности приближавају Хермана уметности режије, снимања и монтаже. Наравно, уз напомену да он сам креира и глумце и амбијент и заплете, уобличавајући све то у целину на којој би му многи мајстори филма могли да позавиде.

Александар Жикић

ЦЕРЕМАЈА:

НОЋ ГРАБЉИВИЦА

ЦРТА И ПИШЕ: ХЕРМАН (HERMANN)

ТРИИИИ!

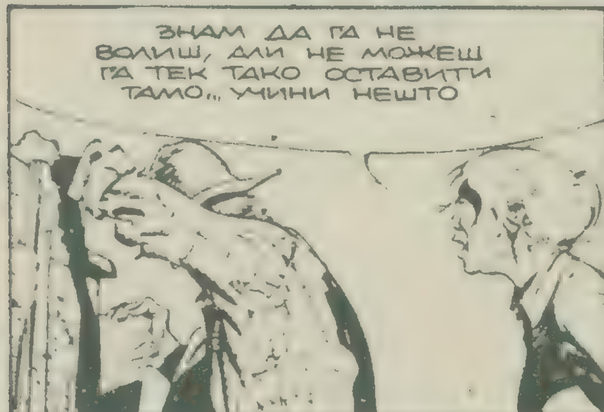

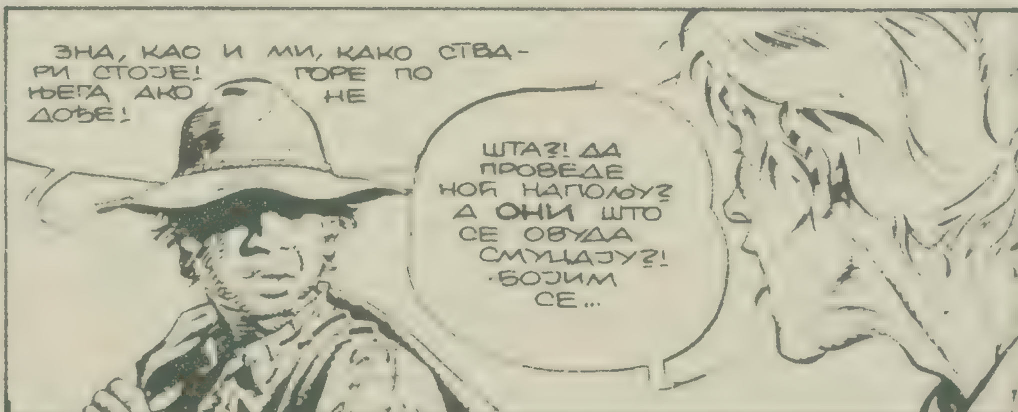

ЛУКАСЕ, ГДЕ ЈЕ ЏЕРЕМАЈА? НИГДЕ ГА НЕ ВИДИМ!

ЛУКАСЕ, НЕЋЕШ ВАЉДА РЕЋИ...

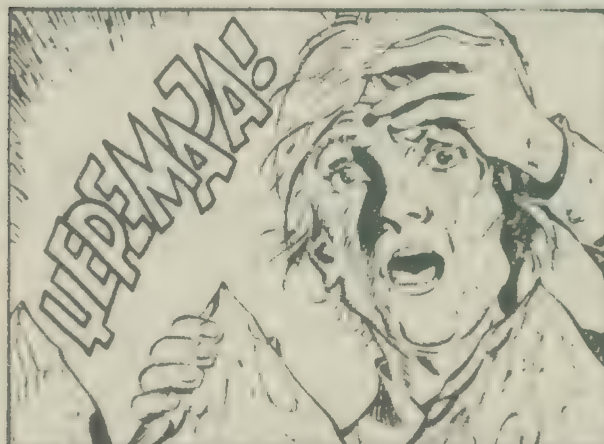

ЗНАМ ДА ГА НЕ ВОЛИШ, АЛИ НЕ МОЖЕШ ГА ТЕК ТАКО ОСТАВИТИ ТАМО... УЧИНИ НЕШТО

ЗНА, КАО И МИ, КАКО СТВАРИ СТОЈЕ! ГОРЕ ПО ЊЕГА АКО НЕ ДОЂЕ!
ШТА?! ДА ПРОВЕДЕ НОЋ НАПОЉУ? А **ОНИ** ШТО СЕ ОВУДА СМУЦАЈУ?! БОЈИМ СЕ...

МОРАМ ГА ДОЗВАТИ!
САМО СЕ ТИ ДЕРЊАЈ, АЛИ ПОСЛЕ ВЕЧЕРЕ!

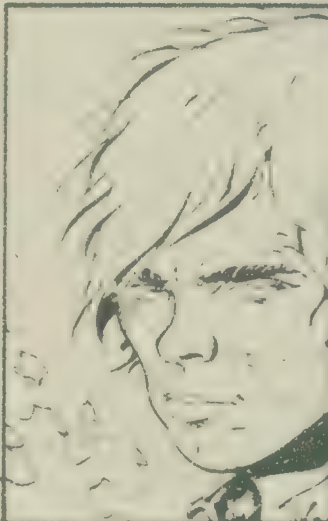

ЏЕРЕМАЈА!

ПРОКЛЕТО КЉУСЕ! ОПЕТ ЈЕ ОДМАГЛИЛО!

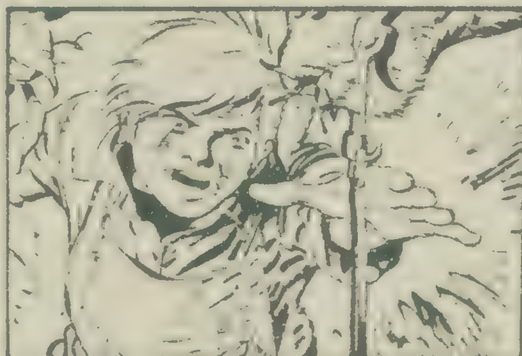

НЕ МОГУ ДА ГА ОСТАВИМ! ЗАМИШЉАМ ВЕЋ ЛИЦЕ УЈАКА ЛУКАСА КАД МУ ГА ДОВЕДЕМ!

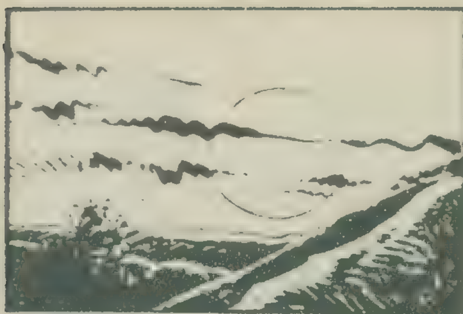

САД ИЛ' НИКАД!

ВИДИ СЕ ДА МЕ ЗАВИТЛАВА! ДА ЛИ ЈЕ ТАКАВ И ПРЕМА ГАЗДИ КОЈИ ГА ЈЕ ИЗГУБИО...

ЊИИННН!
ДА ПОКУШАМ С ОВЕ СТРАНЕ...

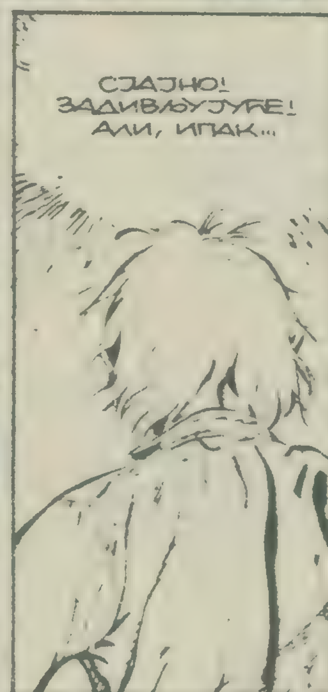

ЈУ-ХУ!
УСПЕЛО!
ХИИИ! ХИИИ!

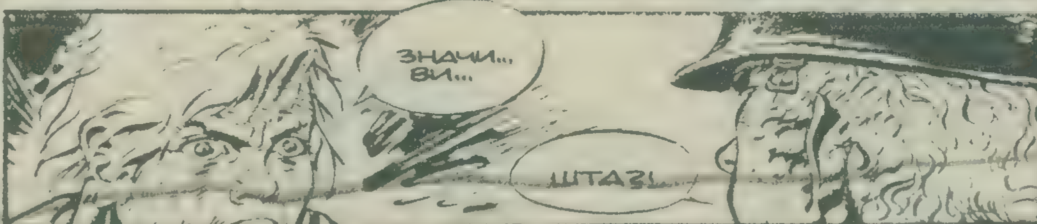

НЕ ЉУТИ СЕ, СТАРИ! МОРАШ ИПАК ПРИЗНАТИ ДА САМ ПАМЕТНИЈИ ОД ТЕБЕ!

СЈАЈНО! ЗАДИВЉУЈУЋЕ! АЛИ, ИПАК...

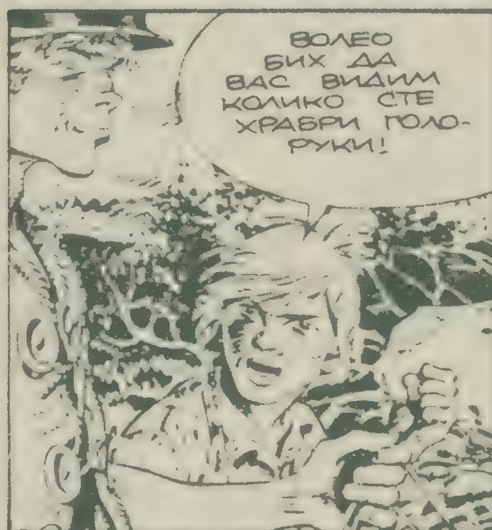

ЧЕСТИТАМ, МЛАДИЋУ! ВРЛО ЛУКАВО, АЛИ МОГАО СИ ДА ПРЕТПОСТАВИШ ДА ЈЕ У ПИТАЊУ НЕКИ ТРИК!

ГЛЕ, НЕМАШ НИ НОЖ!

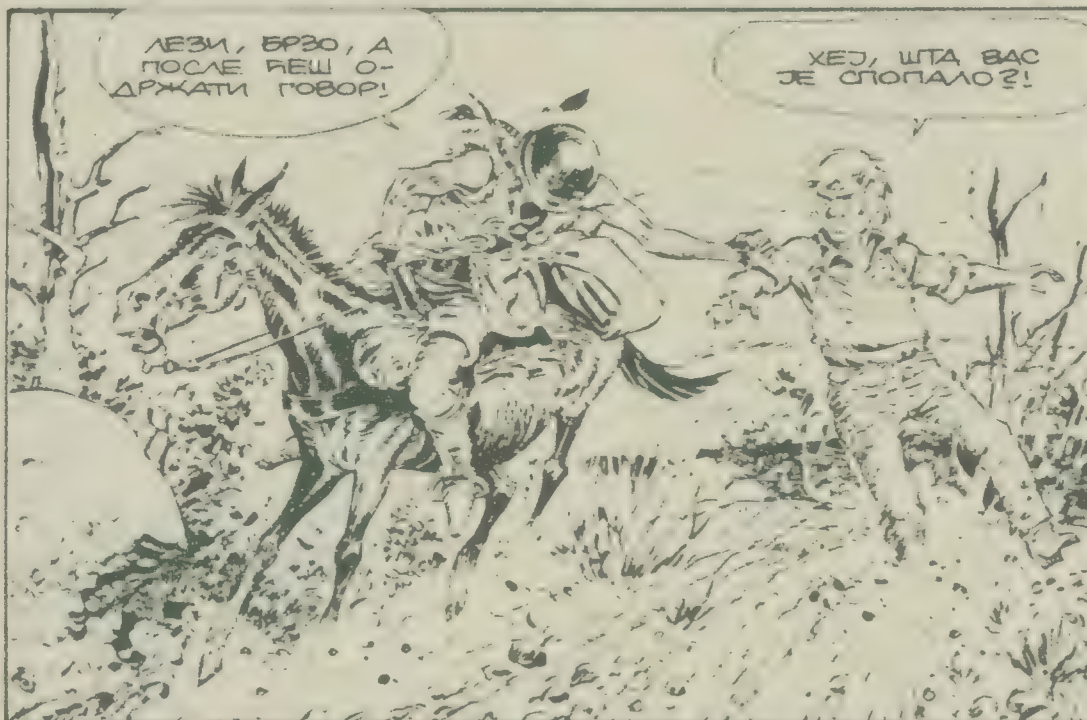

СПУСТИ РУКЕ И ПРЕСТАНИ ДА ТРЕСЕШ КОЛЕНИМА... НЕЋУ ТИ НИШТА! ГЛАВНО ДА САМ ДОБИО СВОЈУ МАЗГУ...

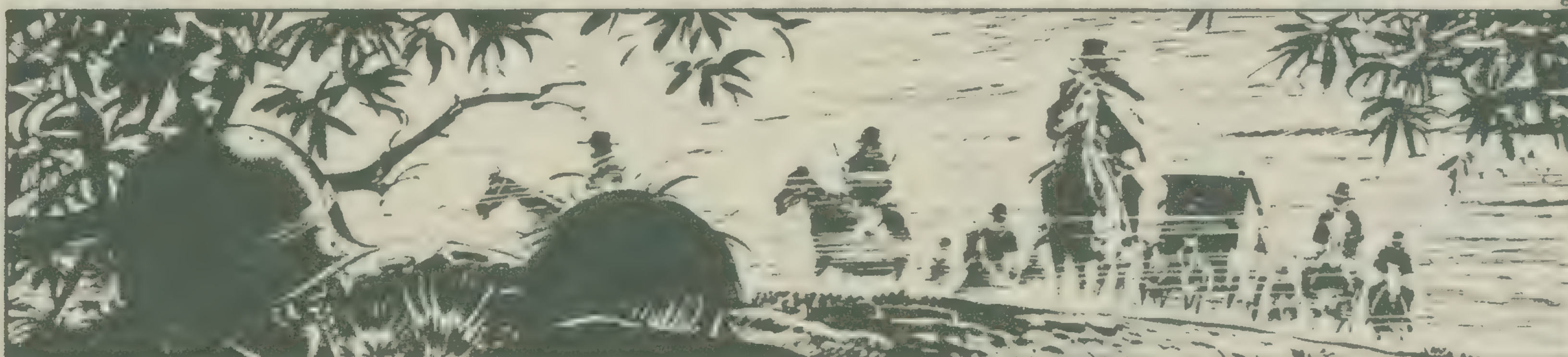

ЗНАЧИ... ВИ...
ШТА?!

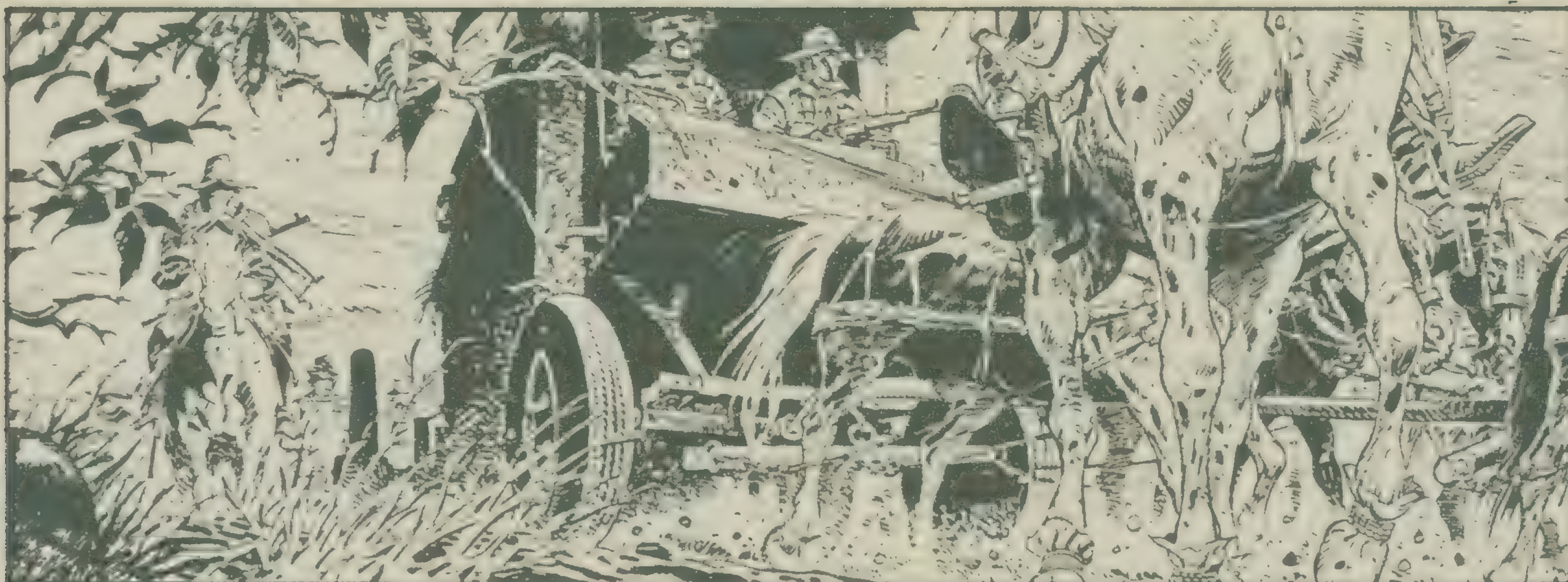

ЗНАЧИ, ИЗИГРАЛИ СТЕ МЕ! ПУСТИЛИ СТЕ МЕ ДА САМ ОБАВИМ ПОСАО, А ОНДА... А ШТА АКО НЕ ПРИСТАНЕМ?!
ПРИСТАЋЕШ, ЗАР НЕ?!

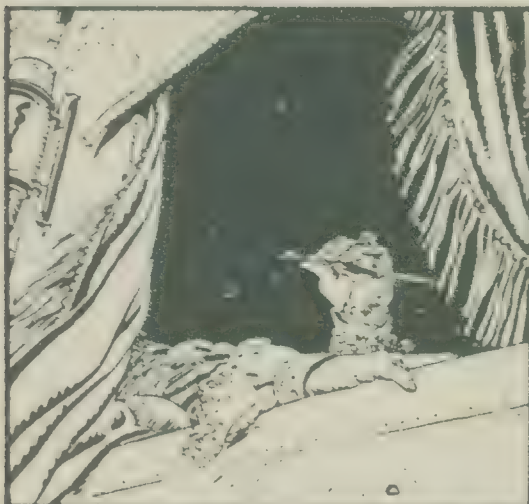
ЛАКО ВАМ ЈЕ ДА УТЕРУЈЕТЕ СТРАХ С ТОМ ПУЦАЉКОМ...

ВОЛЕО БИХ ДА ВАС ВИДИМ КОЛИКО СТЕ ХРАБРИ ГОЛОРУКИ!

СЛУШАТЕ ЛИ ВИ МЕНЕ?! ШТА СЕ ПРАВИТЕ ЛУДИ?!

ЗАВЕЖИ МАЛО... ХОЋЕШ ЛИ?

ЛЕЗИ, БРЗО, А ПОСЛЕ ЋЕШ ОДРЖАТИ ГОВОР!
ХЕЈ, ШТА ВАС ЈЕ СПОПАЛО?!

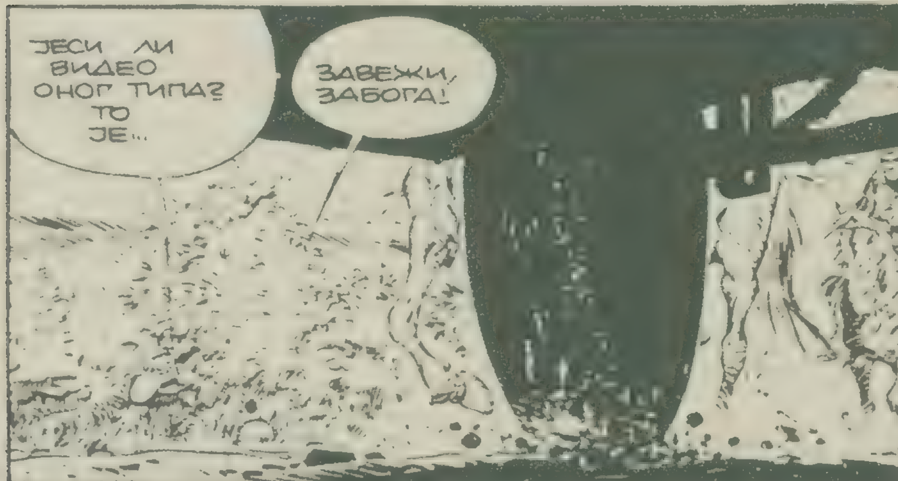
МА, САКРИЈ СЕ, БУДАЛО! ЗАР НИШТА НЕ ЧУЈЕШ?!

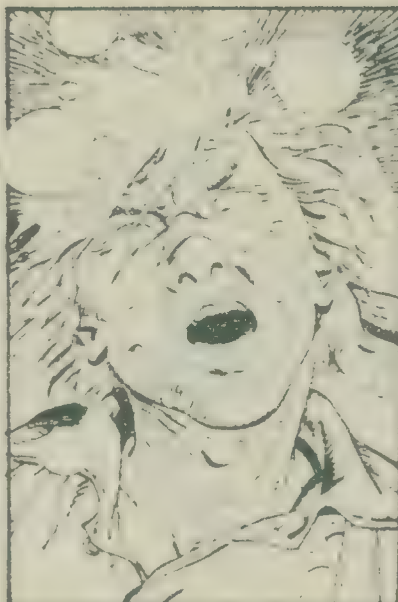

ЈЕСИ ЛИ ВИДЕО ОНОГ ТИПА? ТО ЈЕ...
ЗАВЕЖИ, ЗАБОГА!

УХ! ИМАЛИ СМО СРЕЋУ! НИСУ НАС ПРИМЕТИЛИ!
КАО ДА ИДУ У ПРАВЦУ...

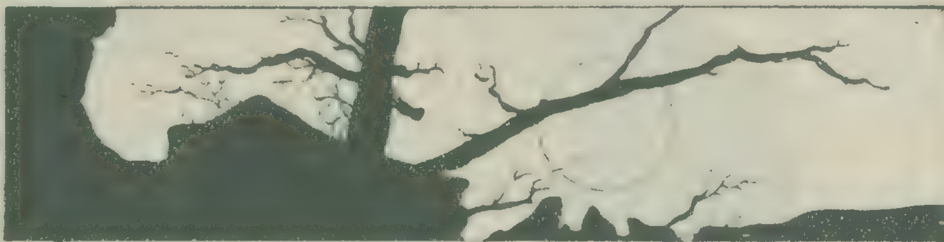

... БЕНД ХЕЧА! СИГУРНО ЋЕ НАПАСТИ БЕНД ХЕЧ! ЈЕ ЛИ?
ВЕРОВАТНО! А МОЖЕШ МИСЛИТИ С КОЈОМ НАМЕРОМ ИДУ ТАМО!

СМРКАВА СЕ... УГНЕЗДИ СЕ НЕГДЕ И ЗАПУШИ УШИ, АКО МИСЛИШ ДА ДРЕМНЕШ!

МА, КАКВО СПАВАЊЕ! ПА ТО ЈЕ МОЈЕ СЕЛО! МОРАМ ПРЕЧИЦОМ ДА ИХ УПОЗОРИМ!
ХЕЈ! НАДРЉАЋЕШ!

САД ЋЕШ ЛЕПО ДА СПАВАШ... И НЕ МОРАШ ДА ЗАПУШИШ УШИ ЗБОГ ПУЦЊАВЕ!

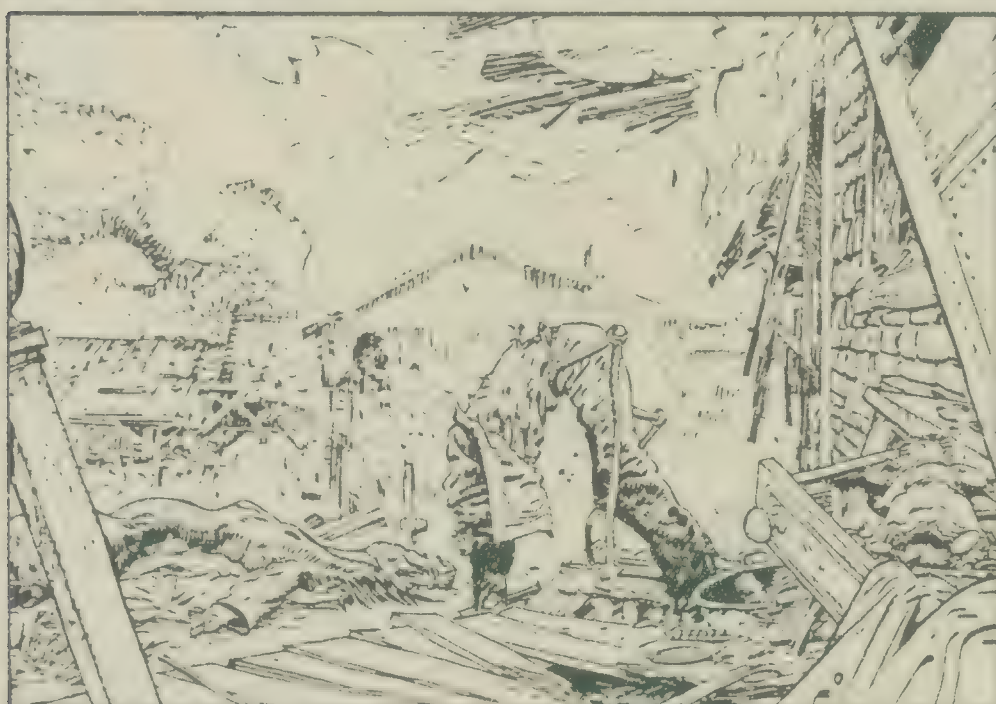

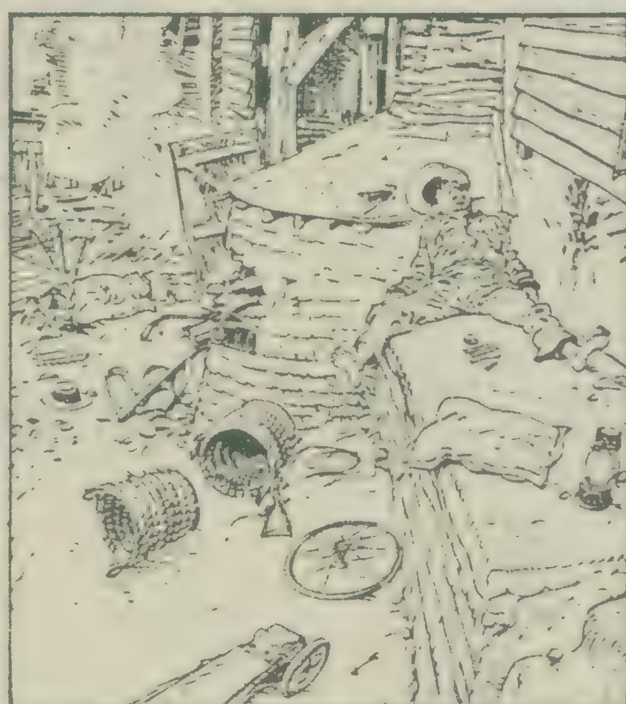
ГЛЕЗ! ШТА ЈА ТУ ТРАЖИМ?!

ОХ, ГЛАВА МИ ПУЦА... САД СЕ СЕЋАМ... МАЗГА, ПА ОНА КО-ЊИЦА...

МОЈЕ СЕЛО!

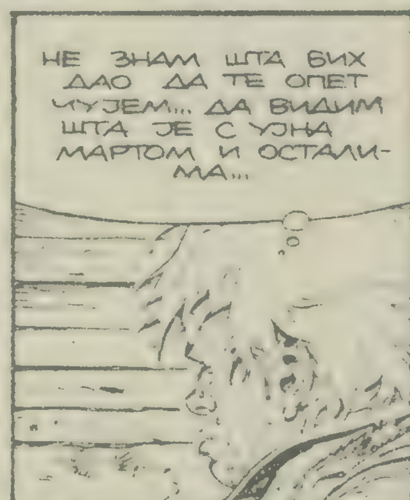

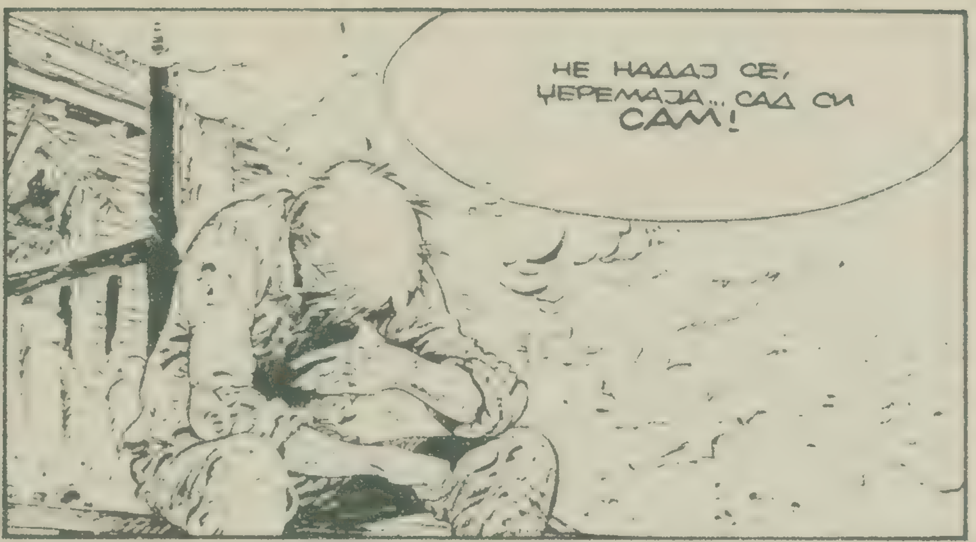

УЈКА ЛУКАСЕ!!!

НИСМО СЕ БАШ СЛАГАЛИ... АЛИ, КАД ПОМИСЛИМ ДА ВИШЕ НЕЋЕШ УРЛАТИ НА МЕНЕ...

НЕ ЗНАМ ШТА БИХ ДАО ДА ТЕ ОПЕТ ЧУЈЕМ... ДА ВИДИМ ШТА ЈЕ С УЈНА МАРТОМ И ОСТАЛИМА...

ЈОШ ДУГО ЈЕ НАД ЗАПАЉЕНИМ СЕЛОМ ОДЈЕКИВАЛО УЗАЛУДНО ЏЕРЕМАЈИНО ДОЗИВАЊЕ... АЛИ, НИГДЕ НИКОГ...

НЕ НАДАЈ СЕ, ЏЕРЕМАЈА... САД СИ САМ!

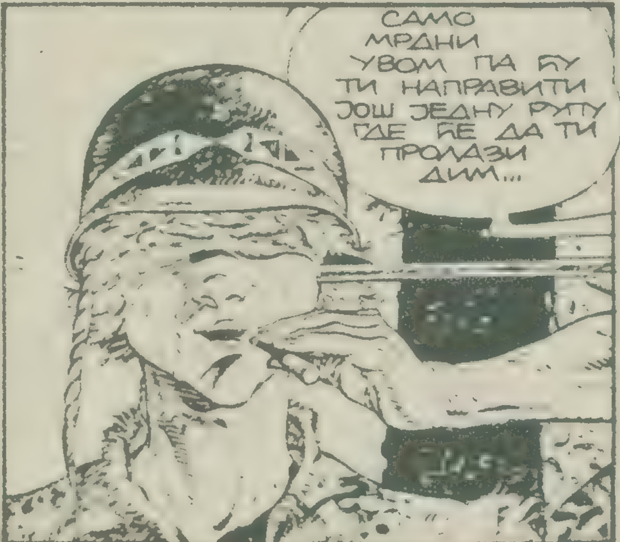

ИПАК, СРЕЋА ТВОЈА ШТО СИ СИНОЋ ОСТАО НАПОЉУ...

?

САМО МРДНИ УВОМ ПА ЋУ ТИ НАПРАВИТИ ЈОШ ЈЕДНУ РУПУ ГДЕ ЋЕ ДА ТИ ПРОЛАЗИ ДИМ...

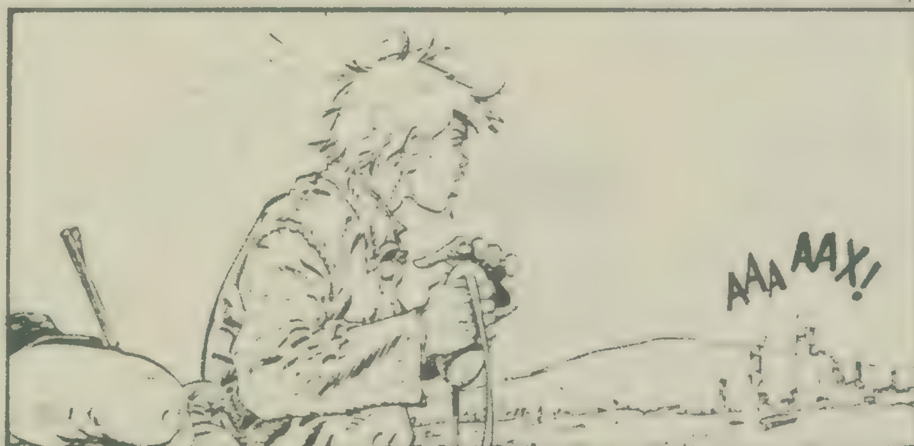

ТАЈ НИТКОВ ЈЕ СУВИШЕ СИГУРАН У СЕБЕ! ЧАК ОСТАВЉА ТРАГОВЕ! ЛАКО ЋУ ГА СЛЕДИТИ ЗА ДАНА...

А КАД СЕ СМРКНЕ, ВЕЗАЋУ ГА И НАТЕРАТИ ДА ПРОГОВОРИ... МОРАМ **СВЕ** САЗНАТИ...

АКО НЕЋЕ ДА КАЖЕ, ОДСЕЋИ ЋУ МУ ЈЕДНО... НЕ ОБА УВА... А САД НАПРЕД, ЏЕРАМАЏА! ТАЈ НИТКОВ И НЕ САЊА ШТА МУ СПРЕМАМ!

НЕ СМУЦАШ СЕ ОВУДА ТЕК ТАКО! **ДЕБЕЛО ОКО** УВЕК ДОБРО ПЛАЋА УЧИЊЕНЕ УСЛУГЕ!
КАД ТИ КАЖЕМ, НЕМАМ С ТИМ НИКАКВЕ ВЕЗЕ... НЕ ВЕРУЈЕШ МИ...

АКО НАМ УЗ ПУТ ПОКАЖЕШ ГДЕ ТИ ЈЕ ГАЗДА С ДРУЖИНОМ, ДЕЛИМО НАГРАДУ ПОПОЛА!
НОСИ СЕ!

АААААХ!

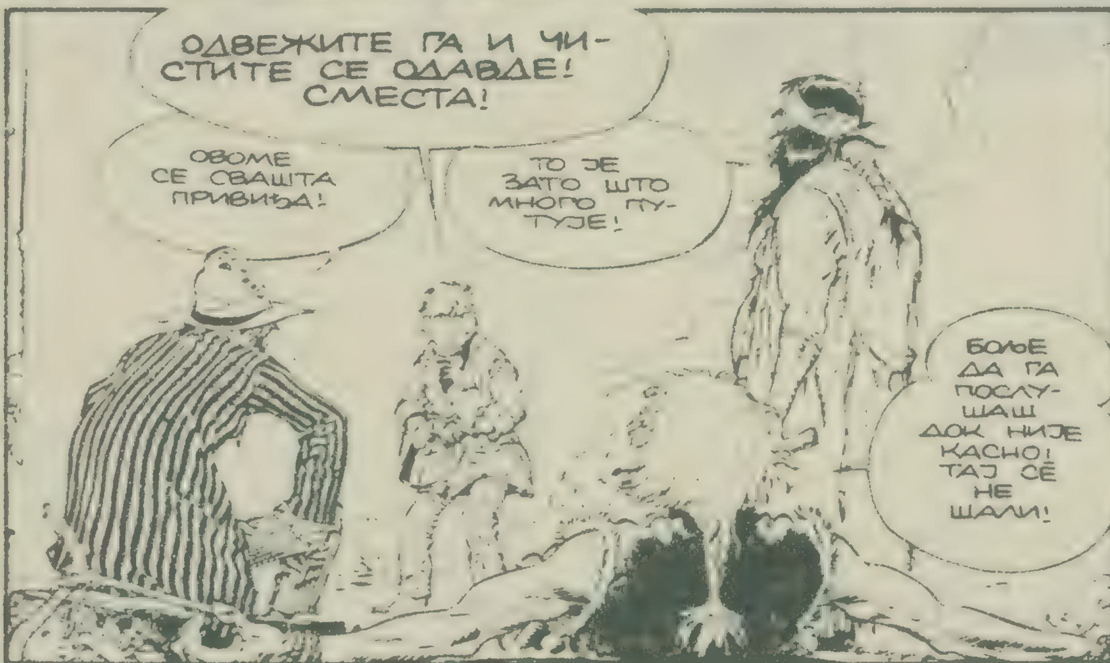

АААААХХ!

СИЛЕЦИЈЕ! ПА ОВО ЈЕ СТРАВИЧНО! УЈКА ЛУКАС ЈЕ БИО ГАД, АЛИ ОВО ПРЕЛАЗИ СВЕ МЕРЕ! МОРАМ СЕ УМЕШАТИ...

ХЕЈ, ГОСПОДО... МОЛИМ ВАС... ЈА БИХ...
?

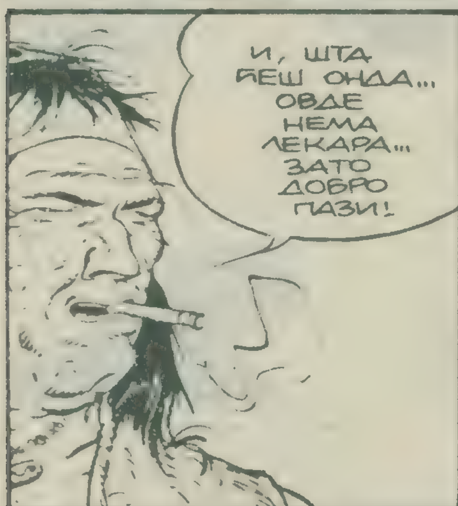

ОХО, МИРИС НАШЕГ РОСТИЉА ПРИВЛАЧИ ТУРИСТЕ!

ОДВЕЖИТЕ ГА И ЧИСТИТЕ СЕ ОДАВДЕ! СМЕСТА!
ОВОМЕ СЕ СВАШТА ПРИВИЂА!
ТО ЈЕ ЗАТО ШТО МНОГО ПУТУЈЕ!
БОЉЕ ДА ГА ПОСЛУШАШ ДОК НИЈЕ КАСНО! ТАЈ СЕ НЕ ШАЛИ!

СЛУШАЈ, МАЛИША... САМО ШТО СИ СТИГАО, А ВЕЋ ТЕ ЈЕ ОЦРНИО! МИСЛИМ ДА СИ ТИ ДОБАР МОМАК! А ОН ЈЕ КАРДИ МАЛОЈ!
НЕ СЛУШАЈ ИХ! НАСАМАРИЋЕ ТЕ! ОНИ СУ НИТКОВИ, ЗНАМ ИХ! ПУЦАЈ!

ВИДИШ КАКАВ ЈЕ! АЛ' НЕМА ЗБОГ ЧЕГА ДА СЕ УЗБУЂУЈЕШ! ЈЕ Л' ТАКО, БРАТЕ?
НЕГО ШТА! А И МЕНИ СЕ ВЕЋ СВЕ ОВО СМУЧИЛО!
СТОЈ! НИ МАКАЦ! ОСТАНИТЕ ГДЕ СТЕ!
ПУЦАЈ ВЕЋ ЈЕДНОМ!

НЕ ПРАВИ ГЛУПОСТИ, МАЛИША! А И ПРСТ ТИ ДРХТИ НА ОКИДАЧУ!
ТАЈ НЕЋЕ ПУЦАТИ... А МЕНИ ЈЕ ПИШТОЉ НАДОМАК РУКЕ...
ПАЗИ, МАЛИ, ИЗНЕРВИРАО СИ СЕ... МОЖЕШ ДА СЕ ПОВРЕДИШ...
ЈОШ ЈЕДАН КОРАК–И ПУЦАМ!

И, ШТА ЋЕШ ОНДА... ОВДЕ НЕМА ЛЕКАРА... ЗАТО ДОБРО ПАЗИ!

ПАЗИ!
ВЖЖЖ!
!

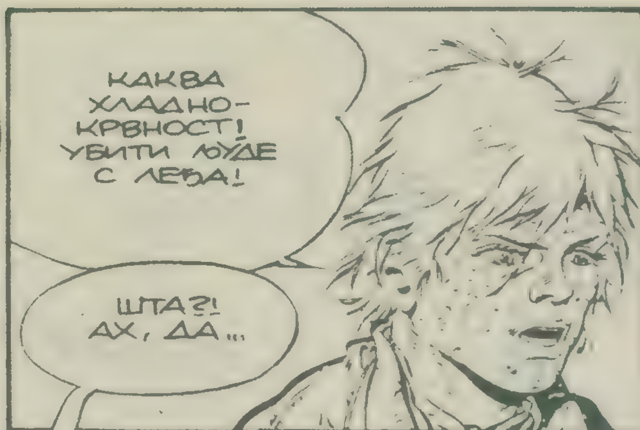

НГ!
БАНГ!
БАНГ!

ОХО! КАКАВ СКАЛП!

БАНГ!
БАНГ!
БАНГ!
БАНГ!
!!!

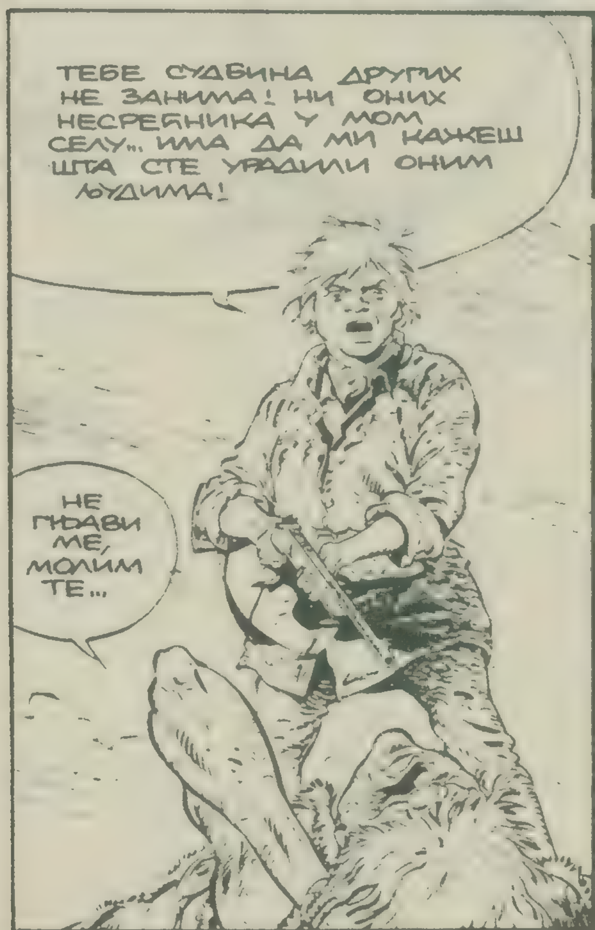

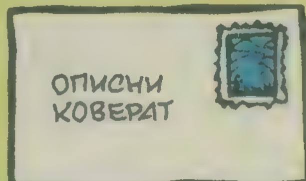

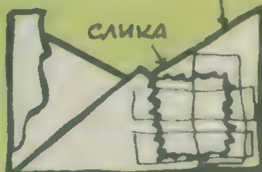

НАСТАВАК У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

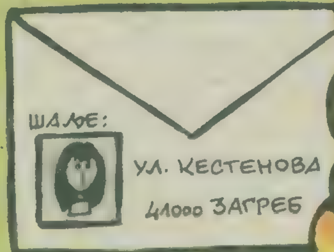

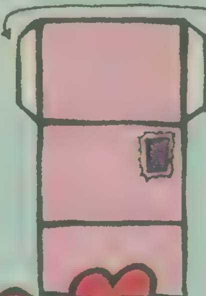

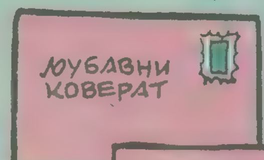

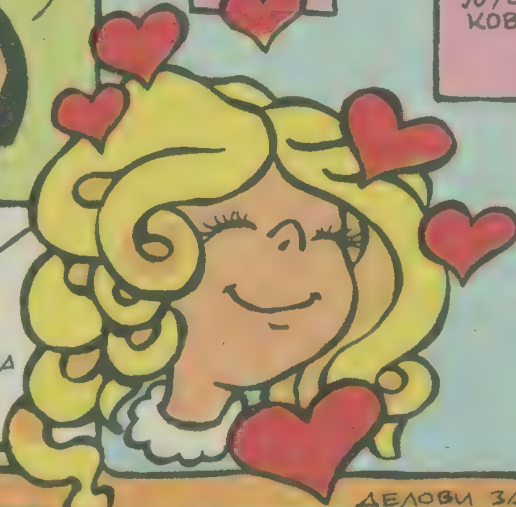
НА ПОЛЕЂИНИ КОВЕРТА ИСЕЦИТЕ ОДГОВАРАЈУЋИ ОТВОР, ПА СА УНУТРАШЊЕ СТРАНЕ ЗАЛЕПИТЕ СВОЈУ СЛИКУ, НАПИШИТЕ КО ШАЉЕ, АЛИ БЕЗ ИМЕНА.

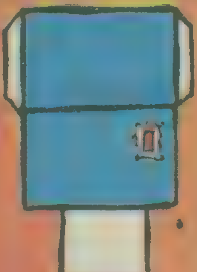

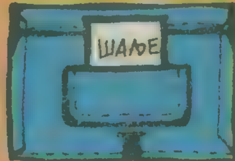
ЗАЛЕПИ СРЦЕ

АКО СТЕ ЗАЉУБЉЕНИ ИСКРОЈТЕ ПИСМО КАО НА НАШЕМ ЦРТЕЖУ, С ЈЕДНЕ СТРАНЕ НАПИШИТЕ ТЕКСТ, А С ДРУГЕ АДРЕСУ И ЗАЛЕПИТЕ.

ДЕО ЗА ЛЕПЉЕЊЕ

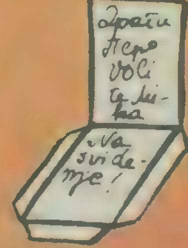
ОВАКО СЕ СКЛАПА

ДЕЛОВИ ЗА ЛЕПЉЕЊЕ

КОВЕРАТ А ЛА „ВРУЋЕ ПАНТАЛОНИЦЕ" ИСКРОЈТЕ КАО НА ЦРТЕЖУ – ИСЦРТАЈТЕ ПРЕДЊУ И ЗАДЊУ СТРАНУ. НА ПОЛЕЂИНИ ПРОВУЦИТЕ БЕЛУ ТРАКУ КРОЗ ПРОРЕЗ И НА ЊОЈ НАПИШИТЕ КО ШАЉЕ ПИСМО.

КОВЕРАТ А ЛА „ТУРШИЈА"

НАЦРТАЈТЕ НА КОВЕРТИ ТЕГЛУ С НАЛЕПНИЦОМ (МОЖЕТЕ НАЦРТАТИ И КРАСТАВЦЕ У ТЕГЛИ). НА НАЛЕПНИЦЕ ИСПИШИТЕ АДРЕСУ И КО ШАЉЕ ПИСМО.

НАПРАВИТЕ КОВЕРТЕ

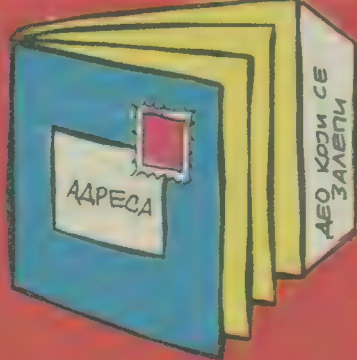
КОВЕРАТ КАО КУЋИЦА

ИСКРОЈТЕ ГА КАО НА НАШОЈ ШЕМИ. НА ПОЛЕЂИНИ НАЦРТАЈТЕ И ПРОРЕЖИТЕ ПРОЗОР ТАКО ДА КАД СЕ ОТВОРИ МОЖЕ ДА СЕ ПРОЧИТА КО ШАЉЕ ПИСМО.

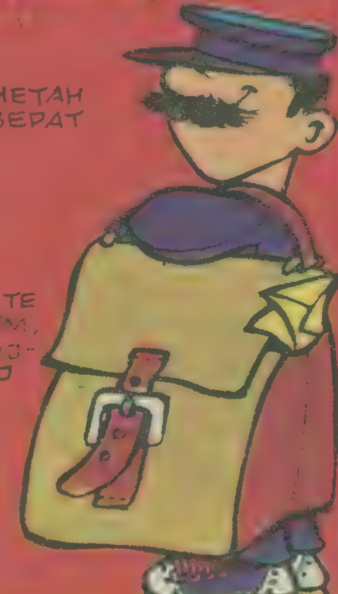
НЕОБИЧАН КОВЕРАТ!

ПАМЕТАН КОВЕРАТ

КОВЕРАТ НАПРАВИТЕ У ОБЛИКУ СВЕСКЕ. ПОВЕЖИТЕ ЛИСТИЋЕ СВЕСКЕ КОНЦЕМ, А НА КОРИЦАМА НАЦРТАЈТЕ НАЛЕПНИЦУ И НА ЊОЈ УПИШИТЕ АДРЕСУ. НА ПОЛЕЂИНИ НАПИШИТЕ КО ШАЉЕ.

САМО ДА МОРЖ ЗАВРШИ ШКОЛУ

Плажа у Копакабани могла би следећег лета да добије два бркага спасиоца у црним крзнима, с репом уместо ногу. Ово ће се остварити само уколико тренерима пође за руком да два моржа обуче да спасавају дављенике.

Тренери поменутих моржева надају се да ће своје штићенике научити да носе појасеве за спасавање до дављеника, да их довуку до обале; чак, можда и да открију место на коме су ови изгубили неку драгоценост.

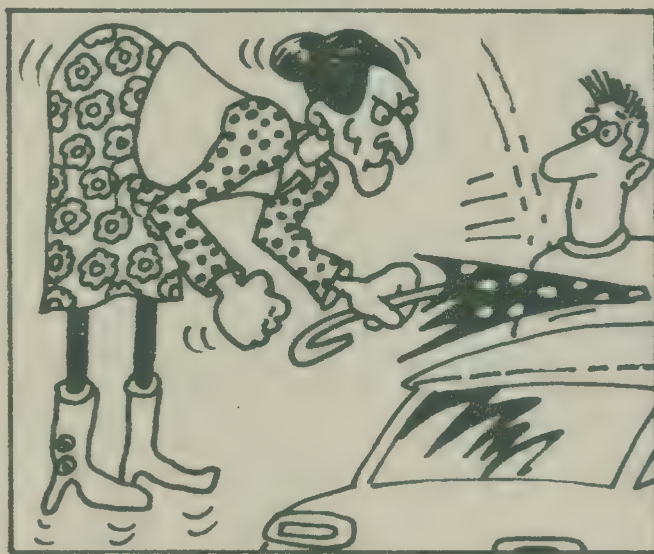
Замисао је потекла од удружења Пријатеља моржева. Пријатељи су, зна се, склони да претерују, али чињенице су чињенице. Морж плива брзином од 48 километара на час и необично је издржљив. Ко онда има веће шансе да први стигне до дављеника, морж или човек? ■

МЛАД И БРЗ, СТАРА И БОГАТА

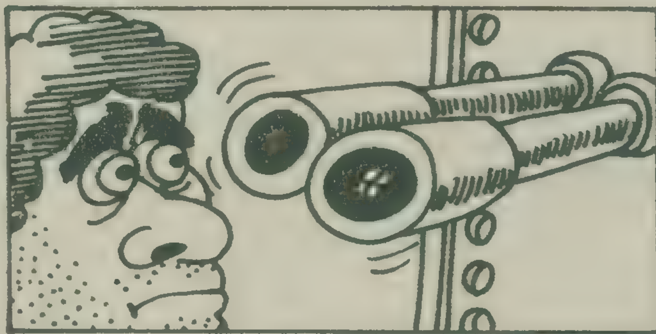
Једна старија госпођа из Беча чекала је бар петнаестак минута на слободно место за паркирање и најзад га и дочекала, само што је уместо ње, тако рећи ниоткуда, на упражњено место улетео неки младић у црној „корвети". Запрепашћена и силно бесна, госпођа је дрекнула: „Па видели сте да ја чекам на то место!"

Кикоћући се увредљиво, младић јој је одговорио: „Кад је млад и брз, човек може све". Уверен да је тиме решио спор, дрзник је госпођи окренуо леђа, али је она уто почела бесомучно да удара кишобраном по његовој „корвети". „Шта то радите?!" завапио је. Дама му је одговорила: „Ето шта може човек кад је стар и богат". ■

ОЧИ КАО ПРОПУСНИЦА

У зграду Државне компаније за телекомуникације у Вашингтону улазе само особе са одговарајућим очима. На зиду поред улаза налази се специјална направа која инфра-црвеним зрацима „снима" очи дошљака. Добијена слика одлази у компјутер где се добијени подаци упоређују са раније убаченим подацима о мрежњачама особа којима је приступ дозвољен. Ако је све у реду, врата се аутоматски отварају. Уљези немају шансе јер компјутер не греши. Апарат на зиду, иначе, необично подсећа на доглед. ■

РОГ ЗА ЛЕПТИРЕ

Не мора сваки лептир да се лови мрежом. Уместо да се лomата унаоколо, један италијански колекционар мирно седи у башти и с времена на време дуне у стари ловачки рог. Лептири, тврди, једноставно не могу да одоле, улећу му у мрежу сами. Истина, ради се о сасвим одређеним врстама лептира и сасвим одређеном звуку и сасвим одређеном ловцу. ■

ХАЛО, ОВДЕ ПАС!

После почетног запрепашћења, дежурни у полицијској станици у граду Биби у Аризони, Харолд Армстронг, закључио је да је реч о телефонском позиву неке поремећене особе: до њега је, с друге стране жице, допирао лавеж, и дахтање. Као што се у таквим случајевима ради, Армстронг је издао налог да се утврди број телефона с кога је позив упућен. Испоставило се да је реч о телефону једне радње, која је у то доба ноћи свакако морала да буде затворена и пуста.

Када су патролна кола стигла на лице места, радња је заиста и била затворена, само што није била пуста. Унутра је на спаситеље чекао теријер по имену Фрејзл. Да ли случајно или не, тек Фрејзл је прво оборио слушалицу с телефонског апарата, а онда притиснуо и дугме које га је аутоматски спојило с полицијском станицом. То је, вероватно, било случајно, али „разговор" који је потом водио са Харолдом Армстронгом сигурно није: Фрејзл је лајао и лајао све док нису дошли по њега! ■

УСХИЋЕЊЕ РОТШИЛДОВЕ БАБЕ

У доба када је на париском имању богаташке породице Ротшилд живела бака садашњег милијардера барона Гија Ротшилда о домаћинству се бринуло тридесет чланова послуге а о башти шездесет баштована. И једни и други су свој посао обављали савршено. Баштовани су у томе претерали. Видевши гомилу опалог лишћа на травњаку својих суседа, Ротшилдова баба је задивљено узвикнула: „Каква лепота! Где сте то набавили?" ■

ПАРЕ ОБАВЕЗНО ИДУ УЗ ИМЕ

Амерички индустријалац Ендру Карнеги волео је да даје новац у добротворне сврхе, али је исто толико волео и да здања подигнута тим средствима носе његово име.

За ову Карнегијеву особину знао је и Вудроу Вилсон, председник универзитета у Принстону, будући председник САД. Кад је, једне године, одлучио да мало реновира универзитет и уреди терене око њега, Вилсон је позвао Карнегија да обиђе Принстон у нади да ће „краљ челика" по свом обичају приложити замашну своту.

Шетајући унаоколо, домаћин и гост наишли су на мочвару.

– Дивног ли места за језеро! – узвикнуо је Карнеги – уколико га желите, ја ћу вам за то дати новац.

Вилсон је без размишљања прихватио понуду и већ следећег дана писмом обавестио Карнегија да ће језеро добити име по једном од прећашњих председника Принстона. Карнегијев одговор стигао је препоручено:

– Задовољан сам што сте решени да почнете са радовима за изградњу језера Карнеги.

Вилсон је најзад схватио да Карнегијеве паре иду, обавезно, уз његово име. ■

Илустровао Зоран Јовановић

НАГРАДНЕ ПИТАЛИЦЕ
„ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА"
И
ИРО „ПРОСВЕТА"

666 НАГРАДА

Чији је ово рукопис?

читаоце који реше сва четири задатка очекује 60 ПРВИХ награда односно 60 комплета сабраних дела југословенских класика и још 606 других вредних и занимљивих поклона

То је читава варошица од затвореника и стражара коју Левантинци и морнари разних народности називају Депосито, а која је познатија под именом П р о к л е т а а в л и ј а, како је зове народ а поготову сви они који са њом имају ма какве везе. Ту долази и туда пролази све што се свакодневно притвара и апси у овом пространом и многољудном граду, по кривици или под сумњом кривице, а кривице овде има заиста много и свакојаке, и сумња иде далеко и захвата у ширину и у дубину. Јер, цариградска полиција се држи освештеног начела да је лакше невина човека пустити из Проклете авлије него за кривцем трагати по цариградским буџацима. Ту се врши велико и споро одабирање поапшених. Једни се испитују за суђење, други ту одлеже своју краткотрајну казну или, ако се баш види да нису криви, бивају пуштени, трећи се упућују у прогонство у удаљене крајеве. А то је и велики резервоар из ког полиција пробира лажне сведоке, „мамце" и провокаторе за своје потребе. – Тако Авлија непрестано решета гомилу својих становника и увек пуна, стално се пуни и празни.

Испод печата упишите име и презиме писца

ПРОСВЕТА
4
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Наша наградна игра је, закључно са овим бројем, завршена. Данас објављујемо ЧЕТВРТИ задатак. Верујемо да сте претходна три тачно решили.

■

ЧЕТВРТИ ЗАДАТАК

Ово је рукопис и одломак из дела једног од најпознатијих југословенских писаца. Ако пажљиво прочитате оба прилога до одговора вам неће бити тешко доћи. Име и презиме писца упишите на линији испод печата – купона на коме се налази број 4.

■

КАКО СЕ ШАЉУ РЕШЕЊА

ПОШТО СТЕ ОДГОВОРИЛИ НА СВА ЧЕТИРИ ПИТАЊА, ПЕЧАТЕ – КУПОНЕ СА РЕШЕЊИМА ИСЕЦИТЕ И, ПО РЕДУ КАКО СУ ИЗЛАЗИЛИ (ОД 1 ДО 4), НАЛЕПИТЕ НА ВЕЋОЈ СТРАНИ ДОПИСНИЦЕ А НА МАЊОЈ ЧИТКО УПИШИТЕ СВОЈЕ ИМЕ, ПРЕЗИМЕ, УЛИЦУ И БРОЈ, ПОШТАНСКИ БРОЈ И МЕСТО И НАЈКАСНИЈЕ ДО 7. ОКТОБРА 1985. ГОДИНЕ ПОШАЉИТЕ НА АДРЕСУ: „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", МАКЕДОНСКА 29, 11001 БЕОГРАД, ПОШТАНСКИ ФАХ 124, СА НАЗНАКОМ „666".

РЕЗУЛТАТЕ ИЗВЛАЧЕЊА ОБЈАВИЋЕМО У БРОЈЕВИМА 1769 ОД 22. и 1770 од 29.НОВЕМБРА 1985. ГОДИНЕ.

■

НАГРАДЕ

Подсећамо вас да сви који тачно одговоре на ЧЕТИРИ питања стичу право да добију једну од 666 награда а НАГРАДЕ СУ:

Прве награде:

60 комплета сабраних дела југословенских писаца

Остале награде

6 полугодишњих претплата на „Политикин забавник"
600 ЛП плоча домаће забавне и народне музике

УКУПНА ВРЕДНОСТ НАГРАДА ЈЕ ПРЕКО 150 МИЛИОНА СТАРИХ ДИНАРА
НАГРАДЕ СЕ НЕ МОГУ НАМЕНИТИ НИТИ УНОВЧИТИ

Срећне добитнике извући ће жири на чијем челу ће бити један познати југословенски писац.

КАМЕРА ЗА СВЕМИР

ШАТЛ ПОЗИРА МАКСУ

У АМЕРИЧКОЈ КОСМИЧКОЈ ЛЕТЕЛИЦИ НАЛАЗИО СЕ ЋУТЉИВИ САПУТНИК. ОН НАМ ЈЕ ДАРОВАО НОВИ ДОЖИВЉАЈ – ВАСИОНУ У СЛИКАМА

Кети Саливен, прва Американка која се прошетала космосом и астронаут Дејвид Листма – у акцији. Дејвид има на оделу, знак распознавања – црвену штрафту.

Код нас је камера женског рода па је мало чудно што јој је име Макс. Ми бисмо је вероватно звали – Макса. То сад и није толико важно. Значајно је да нам је Макс донео изузетно оштре слике свемира. Тамо је боравио три пута и начинио „максималну слику" (читај – најбољу могућу). Отуда његов назив.

Оно што је Макс снимио током три лета америчког „шатла" сада је претворено у тридесет шестоминутну сторију „Сан је оживео". Збиља, сада је већини људи, за које је питање да ли ће икада одле-

Тренутак пред полетање „шатла" с космодрома у Кејп Каневералу

Пилот Џон Мекбрајд помаже Дејвиду Листми да навуче специјално одело које ће му одржавати неопходну температуру у току излета у свемиру.

тети у васиону, омогућено да уживају у стварном лету. Од космодрома, преко различитих фаза у свемиру, до повратка на Земљу.

За почетак, Макс је тежак као мршавији човек – има 40 килограма. Његов (или, ако вам се више свиђа – њен) творац Греам Фергусон намерно је направио тако тешку камеру. Помогли су му сарадници у канадској фирми „Имакс Систем Корпорејшн". Добро је знано да све ствари у васиони привидно губе тежину.

Које су му још карактеристике? Макс је широкоугаона камера с врло великом дубинском оштрином слике, што ће рећи да су Максови снимци исти као да су направљени статичном камером. Око триста метара филма прође кроз објектив за само три минута.

Чедо је било спремно, само је требало да се стекну услови па да га још неко и усвоји. Биће то тек с летовима „шатла" али не одмах. Разлог је једноставан. Посаду је прво требало обучити да се служи камером а затим је посаветовати шта да снима. Једном речи, астронаути су били и камермани и режисери филма у коме су били и – главни глумци.

Прве снимке Макс је направио у априлу 1984. на „шатлу 41-Ц". Тада је посада изашла у свемир, довукла сателит Солар-Макс до „шатла" и поправила га. Потом на „шатлу", лет 41-Д током августа и септембра исте године када је с успехом тестирано тридесет метара дугачко сунчано

крило за стварање електричне енергије од примљеног Сунчевог зрачења. И, трећи пут, Макс ј акцији у октобру и то на лету 41-Г током кога је прва Американка – Кети Саливен прошетала васионом.

По мишљењу Боба Крипена, команданта два од та три задатка обављених „шатлом", није све у томе што је сан заиста оживео. Ако људи једном сагледају макар путем филма, колико је сићушна та наша планета Земља гледана из свемира, можда ће добро размислити и престати да је уништавају.

Приредила
В. Софреновић

Како спава посада „шатла"? Привезани су за кревет, да не би одлетели. Руке им слободно висе, боље рећи – лебде у ваздуху.

У васиони је остављен сателит тежак десет тона. На њему је 200 научника из осам земаља оставило неке узорке који ће им, кад сателит буде враћен на Земљу, послужити у експерименталне сврхе.

ХИТ

У СЛУЖБИ МУЗИКЕ

ЊЕГОВА НЕОПХОДНОСТ – СТУДИО

ЗА ТРИДЕСЕТ ГОДИНА, КОЛИКО ЈЕ РОК МУЗИКА НЕДАВНО НАПУНИЛА, МНОГО ТОГА СЕ ПРОМЕНИЛО. ОПРЕМА НА КОЈОЈ СУ СНИМЉЕНЕ ПРВЕ (ПА И МНОГЕ ДРУГЕ) ПЛОЧЕ ТЕШКО ДА БИ ЗАДОВОЉИЛА И КУЋНЕ ПОТРЕБЕ ДАНАШЊЕГ ПРОСЕЧНОГ СЛУШАОЦА МУЗИКЕ. СТУДИЈИ ЗА СНИМАЊЕ СУ ЗАДРЖАЛИ СВОЈУ ПОЗИЦИЈУ – БЕЗ ЊИХ СЕ НИКАДА НИЈЕ МОГЛО

„Како?". Ово питање је једино што већина данашњих музичара, продуцената и тонских сниматеља успева да прозбори, када виде у каквим су условима и на каквој опреми снимљене многе песме које и дан-данас важе за класична остварења рок музике.

Први снимци рок музике настајали су у подрумима, по забаченим бунацима и у простору не већем од просечне дневне собе. Опрема тих студија, као што је био студио Сема Филипса (Sam Phillips) у Мемфису у америчкој држави Тенеси или студио Нормана Петија (Norman Petty) у Лубоку у Тексасу, састојала се од тако рећи најједноставнијих машина које су уопште могле да забележе звук. Касетофони који се данас производе за кућну употребу, много су сложенији него тадашња студијска опрема. Стога је у тим првим студијима и био довољан само један човек који је опслуживао све уређаје. Тако нешто данас није само незамисливо, већ и неизводљиво.

Досетке и трикови су били главно оружје сниматеља и продуцената. Уз такву помоћ добијали су се данас сасвим уобичајени ефекти. Примера ради, ехо је постизан пропуштањем звука кроз спојене бетонске цеви, а звук бас бубња често је произвођен не на инструменту, јер га није било могуће квалитетно снимити, већ на картонским кутијама. Рани снимци Елвиса Прислија или чувена песма „Пеги Сју" („Peggy Sue") Бадија Холија (Buddy Holly) снимљене су управо на таквој опреми и на такав (или сличан) начин.

Прва деценија

Све до истека прве половине шездесетих година ништа се битније није променило. Најуспешнији продуценти тог периода: Брајан Вилсон (који је креирао звук „Бич Бојса"), Шелоу Мортон и пре свих Фил Спектор, човек који је одлучујуће допринео успеху група „Кристалс", „Ронетс" „Рајтес Бредерс", Ајка и Тине Тарнер (видите колико је стара), урадили су много на коренитом мењању звучних записа рок музике. Али те су промене, још увек, више биле резултат њихове личне способности, него великог напретка у технологији.

Чувена техника „звучног зида" („wall of sound") коју је увео Фил Спектор, била је у првом реду последица осмишљене оркестрације и аранжмана, добро искоришћене акустике студија, еха и интензивног размишљања. Када се то има у виду, постаје схватљивија иначе готово невероватна чињеница да овај чудотворац звука никад није употребио магнетофон са више од два канала.

Револуција у овој области музичке индустрије наступила је у време „Битлса", али не 1962, када су они снимили своју прву сингл плочу. Већ пет година касније, 1967. када је објављен њихов албум „Наредник Пепер". Он је иако урађен на, за данашње појмове смешном, четвороканалном магнетофону донео такву револуцију у области снимања да многи обичнији људи и дан-данас, тврде да су у читавој ствари одлучујућу улогу одиграле халуциногене дроге.

Промене

Наравно, онима који су чули макар једну песму са ове плоче, јасно је да су тако добру музику могли да створе само људи у врло свесном стању. Тако, малочас наведена претпоставка, стоји само као илустрација шока који је овом плочом био изазван.

Јасно је да после тога више ништа није могло да буде као што је некад било. Индустрија бележења звука развила се за врло кратко време до неслућених граница. Четвороканални магнетофони су почели да се увећавају попут Попајевих мишића – осам канала на једној траци постало је сасвим нормална појава, затим шеснаест, па двадесет четири, тридесет и два...

И трошкови снимања су невероватно порасли, као и време проведено у студију. Дани, који су сматрани дугачким периодима у првим данима рока, неосетно су прерасли у месеце, да би ови ту и тамо доживљавали да буду сабрани у године. Такав је „успех" први забележио Стиви Вондер са својом плочом „Унутрашње слике", да би његов пример следила група „Квин" која је свој албум „Дан на тркама" („Day At The Races") снимала готово годину дана, потрошивши близу пола милиона долара.

Бројем три данас се изражава најмањи могући број људи запослених у једном студију. Дакле инжењер тона, сниматељ и асистент студија. Они постоје у сваком студију који држи до свог реномеа. Изузетак су, наравно, мали приватни студији за снимање „демо трака". У њима, изнимно, може да ради и само један човек. Али њихови снимци не могу да буду коришћени за прављење плоче.

Сам студио је, пак, подељен у два основна дела – просторију у којој се снима (тзв. студио) и контролну просторију у којој се налази микс-пулт и други уређаји и која је са просторијом у којој се налазе музичари повезана неком врстом прозора тако да се извођачи и људи који их снимају могу у сваком тренутку видети.

И поступак снимања је доживео корените промене у односу на прве дане рок музике. На почетку, група је практично свирала у студију као и на концерту, сви чланови истовремено, с тим што је певач издвајан од осталих да би се избегло мешање гласа са звуком инструмената. Данас се, иако поједини чланови групе (ритам секција, на пример) могу да свирају заједно, сваки инструмент снима одвојено, као и вокали и специјални ефекти. Када сви делови песме буду снимљени, почиње дуг и напоран процес њиховог спајања у јединствену целину. Такозвано миксовање је најбитнији процес модерног снимања, стога често дужи и од самог снимања. Трака се враћа и враћа стотинама пута све док се не постигне идеални однос свих снимљених делова, а тада следи свођење снимка, тј. његово пребацивање на обичну стерео траку. Она се касније и користи за урезивање жељеног звука на плочу.

Панк музика је крајем седамдесетих вратила једноставност. Снимање је приближила стандардима који су важили у време почетака рок музике. Са нестанком панка, техника је завладала више него икада. Продуцент је постао често битнији и од саме групе, јер у данашњим условима инжењери и креатори звука могу да учине да и снимци лоших музичара звуче изузетно добро. Техника је тиме довела рок музику до великог парадокса. Људи који снимају и техника, постали су битнији у процесу производње плоче од људи који свирају. Не треба се чудити ако једног дана машине потпуно избаце људе из употребе. Техника напредује.

СВАКА СЛИКА ПРИЧА

ФАРМЕР С ФЛАУТОМ

Овај човек заиста јесте фармер, али се само због тога никада не би нашао у овој рубрици. Јан Андерсон (Ian Anderson), јер о њему је овде реч, постао је фармер захваљујући чињеници да је новац за своја имања зарадио предводећи групу „Џетро Тал" („Jhetro Tull"), једну од највећих британских група свих времена. Прославио се као певач и флаутиста, али је, схвативши на време, да тиме неће моћи доживотно да се бави, још у време док је група постојала уложио свој новац у куповину земље. Тако је постао власник петнаест хиљада јутара земље на острву Скај. На његовом поседу се налазе две цркве, школа, три комплетна села, а власник је и петнаест километара обале. Осим тога, Андерсон поседује и једну мању фирму, која има завидних петсто јутара. Ако је судити по његовим изјавама и оделу, пољопривреду је схватио једнако озбиљно као својевремено и музику. Још нема података о томе да ли је у свом новом занимању једнако успешан.

РЕКОРДИ

ЗИМА УСРЕД ЛЕТА

Песма „Да ли они знају да је Божић" британског Бенд Ејда („Band Aid"), попела се, захваљујући еуфорији после концерта на Вемблију и у Филаделфији, на 108. место листе синглова у Великој Британији. Тако је постала најбоље пласирана песма са божићном тематиком у летњој сезони. Ако се догоди да уђе међу сто најпопуларнијих, што такође није искључено, биће то рекорд који тешко да ће икада бити оборен.

ОВО НИСТЕ ЗНАЛИ

ПРЕГЛАСНА ПУБЛИКА

Одавно је познато да је јачина звука на рок концертима често толика да може озбиљно да угрози слух присутних. Стога у многим државама и градовима, власти пре концерта обавештавају музичаре колико смеју да буду гласни.

Познати клавијатуриста Хауард Џоунс (Howard Jones) је тако, приликом свог последњег гостовања у Торонту, љубазно обавештен од званичних лица да током концерта не сме стварати звук јачи од 94 децибела. Или биће кажњен са пет хиљада долара.

Познат као човек који стриктно поштује закон, Хауард је то врло мирно примио, али је и учтиво приметио да аплаузи публике на његовим концертима достижу јачину чак од 124 децибела.

Збуњеним чуварима реда и мира, није остало ништа друго него да се повуку. Музичар поштује прописе, а публику није могуће казнити.

НОВЕ ПЛОЧЕ „MAKE IT BIG" „WHAM"

Други албум популарног британског дуета (а први објављен код нас) доноси нам све њихове прошлогодишње хитове укључујући и Џорџ Мајклову композицију „Careless Whisper". Овакав преглед њихових синглова доказује да су вешти произвођачи „памтљивих" мелодија које лако стичу наклоност најмлађе публике. „Уем!" тренутно представљају водеће извођаче тинејџерске музике што се лако може закључити по високим тиражима њихових плоча. Једноставни текстови и весела поп музика која гради уобичајено летње расположење, основне су карактеристике ове плоче.

Џорџ Мајкл (George Michael) и Енди Риџли (Andrew Ridgeley), чланови овог дуета, несмањеном жестином настављају освајање света. То потврђује и њихово недавно гостовање у Кини и објављивање касете на том тржишту.

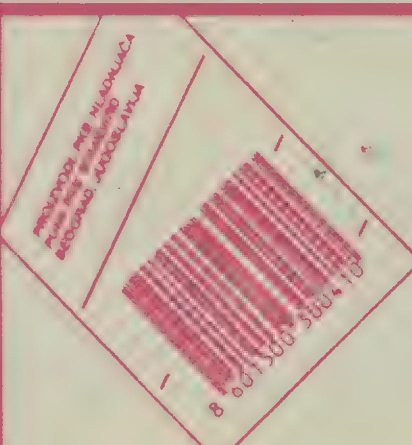
ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

ЗАЖМУРИ

Зажмури
па на сопственом платну
у глави
помешај сиву и златну
лагано
да не реметиш вече
зажмури
пусти филм да истече
удахни
ваздух лепљив од крви
Не гледај ме као вучица
није моја жеља пресуда
бакље горе песма цигана
прочитана с длана
судбина
Зажмури
па на сопственом платну
у глави
помешај сиву и златну
лагано
да не реметиш вече
зажмури
пусти филм да истече
удахни
ваздух лепљив од крви
Не гледај ме као вучица
није моја жеља пресуда
бакље горе песма цигана
прочитана с длана
судбина
Не гледај ме као вучица
ноћ је влажна њушка
вучија
бакље горе песма цигана
прочитана с длана
судбина

текст: Момчило Бајагић
изводе: Бајага и „Инструктори"
снимила Зорица Бајин Ђукановић

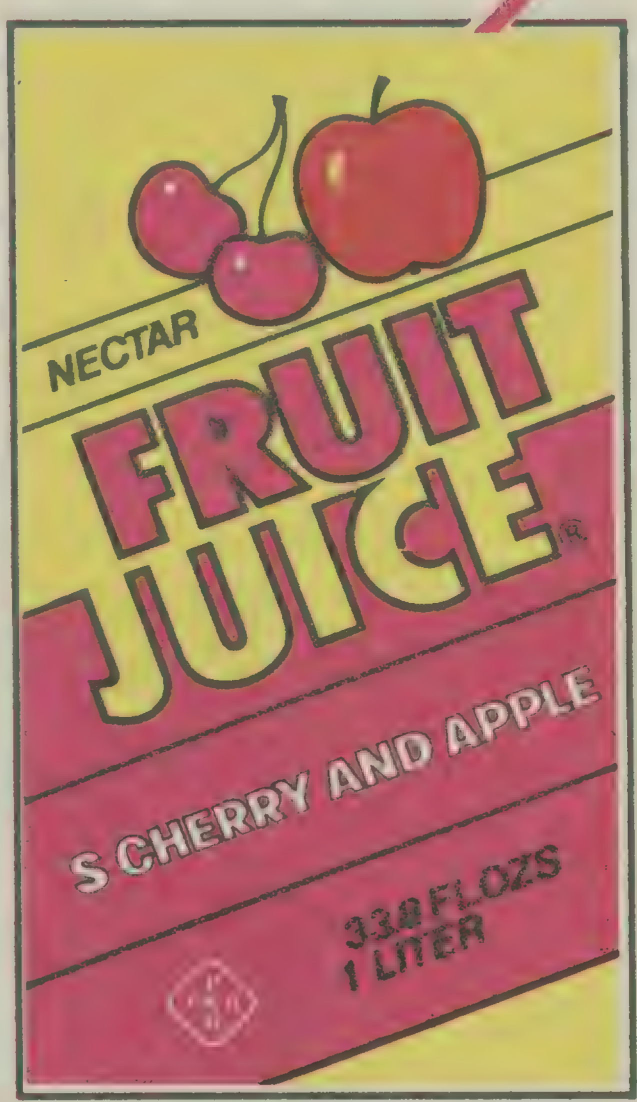

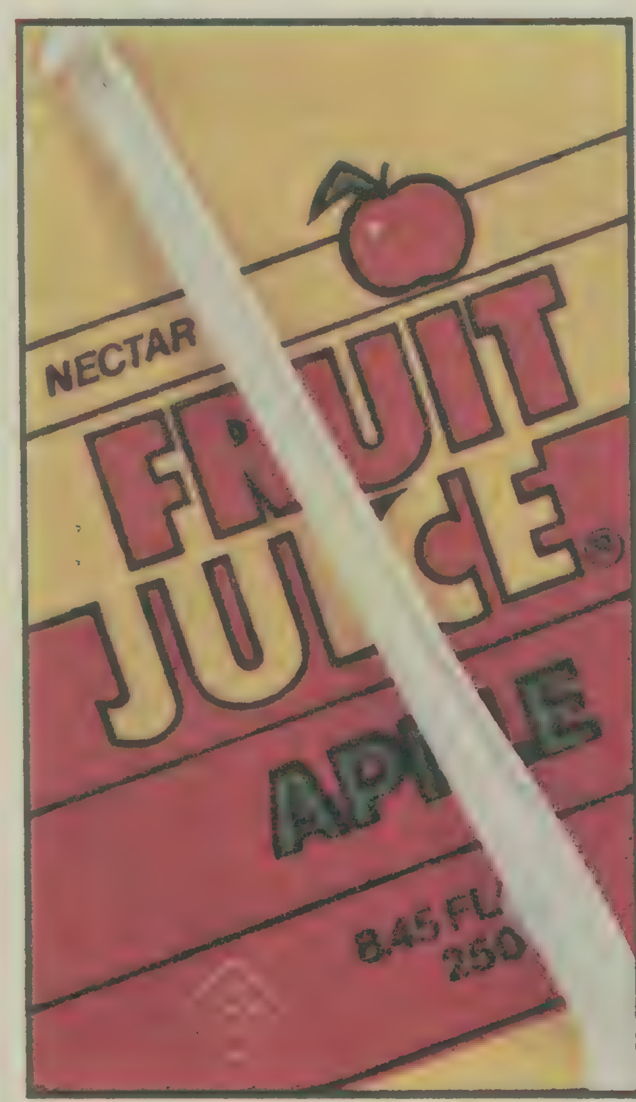

ПРИРОДА У ЗАМЦИ –
САД ЈЕ ШТОС У СЛАМЦИ

Стоји, лежи, пакује се лако!
Сламку има да га пије свако
Рупица се боцне без по муке
Никада се не улепе руке!

КОЗАЦИ НЕСПОСОБНИ ЗА ВОЈСКУ

ИЗБЕГАВАЈТЕ ДОЛИНУ УРОВА

У ЗАБАЈКАЛУ И НА ДАЛЕКОМ ИСТОКУ ОДАВНО ЈЕ ОТКРИВЕНА БОЛЕСТ О ЧИЈИМ СЕ УЗРОЦИМА ДО ДАНАС УГЛАВНОМ НАГАЂА. АЛИ, НИЈЕ САМО ЧОВЕК УГРОЖЕН, И ЖИВОТИЊЕ ЈЕ ПРИТИСЛА СЛИЧНА МУКА

Средином прошлог века команда Забајкалског козачког пука нашла се на мукама. Мало-мало па им у војску стигне сасвим низак момак. С растом је некако и могло, много је горе било што су се тешко кретали, нису могли поштено ни ров да ископају. Зглобови на рукама и ногама им задебљани и деформисани. И сви стигли из долине реке Уров. Није било друге, команда је већи број враћала кућама.

Међутим, куд ће војска без војника. Зато су упутили свог лекара Н. Кашина да извиди у чему је ствар. Све што је овај могао поуздано да утврди било је да је болест костију – како је назвао – јако раширена уз долину реке Уров. Отад је ова област и стигла у медицинске уџбенике, а нешто касније др Бек је исту болест открио и уз суседне реке Газимур, Унда, Верхња и Средња Борзја. Открио је још нешто: болест је у једном селу десетковала становништво, у суседном је тек десетак њих имало симптоме. А село до села...

Прича друга, сасвим нова. У једној области источне Монголије изненада је почео помор једне врсте антилопа. Епидемија је трајала неколико недеља и за то време је страдало педесетак хиљада животиња. И то само у одређеним зонама. Неочекивано, као што се и појавила, епидемија је престала. Антилопе нико није лечио. Сличних случајева било је и раније, и то не само у Монголији. Животиње су у неким случајевима губиле природни имунитет, у другим их је косила слинавка, у трећим неке друге болести.

Има нека тајна веза

Какве па сад везе има болест људи из долине Урова с монголских антилопама и њиховим епидемијама? Истраживања су показала да нека тајна веза ипак постоји. И да се она, по свој прилици, крије у земљи, као у причи о цару Трајану и козјим ушима. Можда земља опет крије тајну?! Испитивања у долини Урова започела су одмах после победе Октобарске револуције: десетак хиљада оболелих подвргнуто је клиничком надзору и основана је научноистраживачка лабораторија. Први налази не само што нису открили узрок болести него су задали и нова питања. Утврђено је да оболелих има углавном у мочварним пределима тајге, док у степама сасвим ретко. Али, ни то није било строго правило. Уз тзв. „болесна" села била су „здрава". Неколико километара даље.

Једно је, пак, било извесно: појава болести повезана је с одређеним особеностима терена. Само, каквим?

Први истраживачи веровали су, на основу неких резултата, да узрочнике болести ваља тражити у обиљу минерала растворених у води који негативно утичу на развој организма а он их прима на разне начине. Академик Виноградов је био убеђен да је тзв. уровска болест последица неравномерне количине микроелемената у околини. Којих тачно, није успео да прецизира.

Истраживања дуга тридесетак година, изучавање тла, растиња и јела од меса показала су да у долини Урове има у изобиљу фосфата. Не свуда. У селима у којима није било оболелих садржина фосфата у околини није прелазила ни десети део процента, док је у оним где је болест била свакодневица та бројка ишла чак до седам процената. Било га је, уз соли мангана, у комплетној исхрани, чак и у сурутки.

Засад је једини лек нађен у исељавању људи из тих нездравих крајева или, у најгорем случају, прибављању хране из подручја где проценат фосфата и соли мангана није тако велик и опасан.

Правило не постоји

Случај с помором антилопа у Монголији такође је заинтересовао научнике. Посебно, јер тако неочекиване епидемије нису реткост у животињском свету и не страдају само антилопе. Посматрали су групу глодара и њихову најтипичнију болест – кугу. И то у неколико области. Прво што су запазили било је да је куга десетковала куне на простору не већем од двеста корачаја. Триста метара даље, ниједан глодар није био заражен кугом.

Епидемија или, како кажу зоолози, епизотија је неочекивано престала. После одређеног времена поново се појавила на истом подручју. Биолози су, после годину дана посматрања, саставили детаљну карту жаришта болести, циклус развоја и време трајања. Закључак поражавајући: није откривен никакав систем који би могао дати неки поузданији предзнак о могућем узроку појаве болести.

На крају су се досетили и измерили садржај микроелемената у корењу растиња. И резултат је, по биологе, био запањујући. На местима где се болест разбуктавала, утврђено је присуство пет до десет пута више или мање мангана, бакра, цинка, кобалта и молибдена него што је то уобичајено.

Дакле, и код животиња битан је утицај одређених микроелемената који се налазе у растињу, а самим тим и у тлу. Познато је, међутим, да без њих ниједан живи створ не може нормално да се развија, али исто тако да су они узрочници неких озбиљних обољења. Оног што није познато има много. Пре свега, који су то микроелементи изазивачи болести?

Недавно су, на пример, кинески научници обелоданили да су тзв. уровску болест открили и у својој земљи, али и у Северној Кореји. По њима, узрочник је низак садржај микроелемента селена у организму што у једном периоду детињства доводи до поремећаја и – болести. Превентива: додавање селена исхрани. Можда ће се у неком другом крају света открити слична болест, а научници јој наћи узрок у недостатку или вишку неког другог микроелемента.

Извесно је једно: нека обољења код човека и животиње последица су одређеног садржаја микроелемента у појединим природним срединама. Којих све елемената, у којим све количинама и у којим све срединама, засад, остаје тајна. Тајна је и зашто епидемије код животиња нагло почињу и нагло се завршавају. Тајни је много.

Природа не престаје да збуњује.

П. М.

Илустровао Брана Јовановић

СТЕФАН ВАЈНФЕЛД

ХОМЕР ЈЕ У ПРАВУ

ОБИЧНО СУ ЗА АКРОПОЉ ПРЕДВИЂЕНА ДВА САТА. ЈЕДНОМ ПОСЕТИОЦУ БИЛИ СУ МАЛО ВЕКОВИ

Упознали смо се на броду који је из Пиреја пловио за Кипар. Не знам шта га је навело на причу, још мање јесам ли све добро разумео. Говорио је енглески изговарајући „ш" уместо „с" убацујући француске, па и грчке речи кад би запео.

Све што сам успео да разумем из те мешавине:

То није тачно!

Пароксиполос је имао 26 година кад је добио место водича у Акропољу. Рођен у Атини знао је сваки камен Акропоља, његову историју а уз то и француски. Уосталом, зар је потребно много знати? Туристима понављаш једно те исто: „Молим обратите пажњу на стубове. Примећујете ли разлику између јонског и дорског стила? Да, то су Пропилеји, лево видимо Ерехтеон с карактеристичним фигурама каријатида, са десне стране је Партенон. Одавде се отвара прекрасан поглед на Атину, тамо је брдо Ликабет на коме се диже..."

Туристи су најчешће Американци и Скандинавци, а има доста и Француза, Италијана. Сви редом гледају на сат: програм за Акропољ, предвиђа свега два сата. После тога их чека ручак у кафани „Звуци и боја" и добро изрежиран „ноћни живот града".

Тог дана Пароксиполос је замењивао колегу који је хитно морао на Крф. Био је уморан. Од јутра су се на њега свалиле три групе туриста из Француске, па италијански студенти. Кад је чуо: „Имате клијента", обрадовао се, јер су такви били ретки, више би постављали питања, па је он мање говорио. Али овај старији човек био је ћутљив и замишљен. Изгледао је чудно. Пароксиполос је говорио, али лице човека није мењало израз.

– Ако се спустите доле овим путељком – причао је аутоматски – можете доћи до Сократовог боравишта...

– Варате се. Сократ никад тамо није живео – прекину га човек.

– Али тако тврде научници, мсје...

– И они се варају – с гађењем одговори странац.

– Ви сте професор, мсје?

– Не. Једноставно, у то време сам живео овде.

Пароксиполос се збунио и помислио да има посла с неким ко је ударен, па не знајући шта би продужи:

– Поглед одатле омогућиће вам да осетите дух древне Јеладе...

– Већ сам вам рекао. У то време живео сам овде. – Окренуо се и кад се уверио да никога нема у близини продужио: – Звали су ме Хермес, био сам гласник. Помагао сам вашим прецима да пренесу материјал кад се градио Партенон...

Видећи неверицу на Пароксиполосовом лицу, незнанац пружи руку великом мермерном блоку.

– Је ли тачно да је овај камен тежи од тоне? – па кад водич потврдно климну главом настави: – Гледајте!

Незнанац је само прстом макнуо а блок се послушно помакао неколико метара. Пароксиполос је протрљао очи... Сумње није било: мермерни блок био је померен с места где је лежао столећима. Пароксиполос је крикнуо и почео да бежи. Великим скоковима појурио је низ степенице поред изненађених туриста, скренуо лево и по стазици стигао до Пропилеја.

Несигурним кораком стигао је до туристичког бироа и жалећи се на страшну главобољу кренуо кући. Предвече се мало смирио. Несумњиво, цела та прича са туристом му се привидела. Треба да оде до лекара, а можда и недељу дана на село. Устао је упалио светло и у фотељи угледао – свог данашњег клијента!

Нисмо са Земље

– Ви? Како сте ме нашли? – Тек кад је изговорио, приметио је да говори грчки. Незвани гост одговори му истим језиком:

– Желим да ме пратите у шетњи по данашњој Атини. Морам да поразговарам с човеком из овог времена.

– Али како сте ушли? Врата су затворена!

– Не заборавите да ја нисам човек и да без напора могу да прођем кроз ваше зидове.

Устао је из фотеље, дошао до зида и пружио кроз њега руку.

Пароксиполос је обрисао зној с чела.

С трга Омонија ушли су у улицу Стадиу и кренули према дворцу. Устава. Ћутећи су пролазили кроз гомиле шетача, који су као обично за топлих вечери напунили улицу.

Кренули су ка Ликабету и попели се до самог храма. Пароксиполос се усудио да проговори:

– Од детињства су ме учили да су веровања наших предака – чиста легенда, а сад видим да су богови стварно постојали.

– Богови? О каквим боговима говорите?

– О Зевсу, вашем оцу, Хери и Вама, господине Хермес.

– Ви идете из једне крајности у другу – насмејао се Хермес. – Ми нисмо богови већ жива бића као и ви.

Пароксиполос је уздахнуо. Не, неизоставно мора до лекара...

– Али, ми нисмо са Земље, чак ни из вашег Сунчевог система – продужио је Хермес. – Ми насељавамо неколико планета што се окрећу око звезде коју ми зовемо Тау Цета.

– Тау Цета... – поновио је Пароксиполос: имао је мутне представе из астрономије.

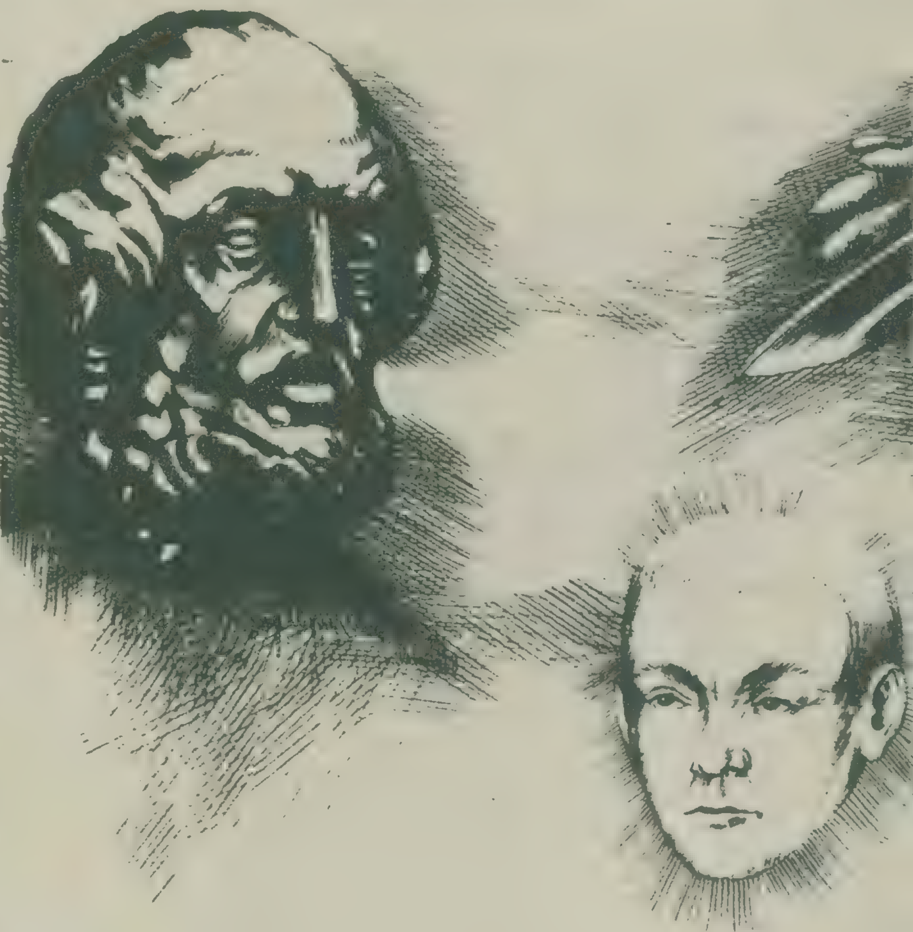
Упорна цивилизација

– Та се звезда налази на једанаест светлосних година од Сунца – нестрпљиво рече Хермес. – Уосталом, тамо смо се одселили недавно. Неколико десетина хиљада наших поколења уназад...

– По космичким мерилима ваша цивилизација је млада. Ви можете још дуго да живите у свом Сунчевом систему док се у њему не измене услови толико да морате да потражите друго место. Ви сте слабо развијена цивилизација, али упорна и енергична. Убеђен сам да ћете тај тренутак спремно дочекати. Ми исто. – Заћутао је.

– Наставите – замолио је Пароксиполос.

– Ми смо, исто тако, својевремено морали да тражимо другу планету. Између осталог, баш зато смо и обратили пажњу на Сунце. Овамо је дошла група, у којој сам био и ја... То је било отприлике, пре ваших три хиљаде година. Ви сте тада били разумна бића, али још примитивнији него данас. Земља нам је изгледала веома перспективна планета. Могли смо вас врло лако уништити, али се то коси с нашим правилима. Могли смо вас препустити судбини, међутим, то није било у нашем интересу. Зато смо неко време остали на Земљи. У почетку смо надгледали и изучавали, а затим вам помогли. Ето то је све.

Наступила је тишина, нарушавана само песмом цврчака, а из даљине се чуо шум велеграда. Пароксиполос се замислио, а затим упитао:

– Кажете да сте били овде пре три хиљаде година. Значи, наши преци су ипак били у праву кад су тврдили да ви познајете еликсир бесмртности.

– Водени цвет живи један дан, људи 60–70, понекад и целих 100 година. Кад би водени цвет био разумно биће, сматрао би да сте ви људи бесмртни. Сваки облик живота има свој век трајања. Ми у просеку живимо десет – петнаест векова.

Сам, или с друговима?

– Зашто сте дошли баш к нама Грцима? – упитао је Пароксиполос.

– Па, морали смо негде да се зауставимо. Били смо и на другим местима. Помагали смо да се поставе кипови на Ускршњим острвима. Не да се хвалим, али и ја сам учествовао код изградње родоског Колоса.

Разговарајући кренули су ка улици Лукијану.

– Јесте ли дуго били на Земљи?

– Неколико стотина година. Затим је у нашој групи започело оно што се дешава и код вас: препирке, свађе. Ви

Илустровао Михаило Ђоковић Тикало

сте испали жртве. Подизали смо вас једне против других.

– Значи, Хомер је био у праву.

– Дабоме – сложио се Хермес – али то је било супротно нашим правилима. Зато смо после извесног времена морали да напустимо Земљу иако нам је овде било врло добро. Ја нисам видео лепше планете... Ипак, тек сада су ми дозволили да поново дођем овамо...

– Јесте ли дошли сами или с другим боговима, хтео сам рећи друговима?

– Сам, Зевс је умро, пре седамсто година. Хера је очајна. Атина Палада, нећу да будем нетактичан, али има неких брачних проблема... Морам вам рећи да се коначно удала. Арес није добио дозволу да дође. Наше власти мисле да људи и без њега имају доста брига. Хефест управо покушава да патентира нови изум, а код нас се то увек одуговлачи. Ето, тако се догодило, свако има нека посла и ја сам дошао сам.

– Како сте дошли овамо? – Деле нас огромна растојања?

– То је ситница! Начином за преношење и кретање светлости у космосу овладали смо давно. Не заборавите, ми смо представници знатно старије и развијеније цивилизације. Наше могућности које сте имали прилику да прочитате у митовима и које вас тако чуде, нису ништа нарочито. Оне су само доказ да боље познајемо законе природе и да их потпуније користимо. Уосталом, нећу да вас упућујем у танчине, то би личило као објашњавати радио-везу човеку из средњег века! Хоћу само да кажем да ми можемо да мењамо свој облик. Изглед савременог човека узео сам да не бих скретао пажњу на себе. Раније сам, као што знате, друкчије изгледао.

– Можете ли да узмете ранији лик, макар за тренутак.

– Разуме се, радо! – узвикну Хермес и ту, пред очима избезумљеног водича претвори се у високог, прекрасно грађеног младића с хитоном око бедара, сандалама и шлемом. Скинуо је шлем и сломивши једно од украсних пера пружио га Пароксиполосу.

– Узмите ово за успомену... и захвалност што сте ме данас водили.

Пароксиполос је хтео да одговори, али је младић ишчезао.

Успомена на Хермеса

Неко с брода којим смо пловили из Пиреја, повика:

– Родос!

Стварно, с десне стране појавило се брдовито, иако не много високо острво, покривено зеленилом. После неколико минута видео се раван гребен, а иза њега град. Мале куће и неколико модерних зграда, очигледно хотели. На плажи као мрави ситни људи и много шарених сунцобрана. Вода у заливу – плава као небо. Даље од обале између грађевина видела се кула. Сигурно из турских времена. Мало више и даље од мора уздизала се четвртаста тврђава.

Путници су кренули ка огради. Шкљоцали су фото-апарати, зујале камере. Пароксиполос искористи моменат кад нико није обраћао пажњу на нас и извуче из џепа малу кутију. Отвори је са страхопоштовањем и показа ми савршено изливено сребрно крилце величине дечјег длана!

Фин рад подсећао је на дивне предмете у једној антикварници у улици Ерму – како Грци зову Хермесову улицу.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

1	2	3

аутор ВеМак	1	2	ИНДУСТРИЈСКА БИЉКА	РУСКИ ВИОЛИНИСТ	ПЕСНИЧКИ РОД	СВЕТА (ТУР.)	ЖЕНСКО ИМЕ ОД МИЛА
ЗАВАРИВАЧ							
ВРСТА ЛИРСКЕ ПЕСМЕ							
ЈАЧЕ ОЧВРСЛИ ЛАПОР							
ЈЕЗЕРО У ФИНСКОЈ						„АМПЕР" / МУШКО ИМЕ	
КАФКА ФРАНЦ.			РЕКА У СССР, ПРИТОКА ВОЛГЕ				ЖЕНСКИ ПЕВАЧКИ ГЛАС
„ИЗВРШНИ ОДБОР"			ЗБИЉА / ПОВИШЕНА НОТА „Е"				
ОСТРВО НА ЈАДРАНУ					АУТО-ОЗНАКА ЛИБАНА		
ФРАНЦУСКА ПЕВАЧИЦА ПЈАФ					КОЊ / УГОДНОГ МИРИСА		
ФИЛМ КОСТЕ ГАВРАСА		СТИД / ДЕЛИЋ ТЕЧНОСТИ					3
ВРСТА ПЕРШУНА			100 m^2 / ГОРЊИ СЛОЈ ЗЕМЉИНЕ КОРЕ			„СУМПОР" / ДОСЕЉАВАЊЕ	
ИЗДАЦИ, ТРОШКОВИ							
ЈУНАЧКИ СЛЕВ	ЛУДОЛФОВ БРОЈ (3,14...)			РОМАН ЂУРЕ СУДЕТЕ / ГУШИТИ КОГА			
„БАСТ"		ФРАНЦУСКИ ШАНСОЊЕР					
НЕПЧАНИ СУГЛАСНИК							
„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"	СОВЈЕТСКИ РЕЖИСЕР МИХАИЛ	ВРСТА ГЛИНЕ	ФРАНЦУСКИ ГРАД / БРИТАНСКА ТИТУЛА				
РУПИЧАСТ							
СПРЕЧАВАЊЕ У НАМЕРИ КОГА							
АМЕРИЧКА ВАСИОНСКА СОНДА							

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: 13) хоризонтално, 14) Ирена Колесар, 15) папагај, 16) Р, 17) По, 18) етапа, 19) Емона, 21) ро, 22) Ериван, 23) дб, 24) Британија, 26) е, 27) О, 28) вена, 29) СВАПО, 30) Леонт, 31) отимач, 32) Ал, 33) ЦО, 34) логори, 35) и, 36) ива, 37) Рајан, 38) спајати, 39) Ц, 40) Б, 42) остати, 43) висок, 44) чар, 45) Инд, 46) јело, 47) а, 48) Ив, 49) Албанац.

ДОГАЂАЈИ КОЈИ НИСУ УШЛИ У ИСТОРИЈУ

ПИСАР СТЕВА ГАЂАО ПАШУ ИЗ ТОПА

Не успевши да пробије редове српских устаника утврђених на Иванковцу, Хафиз-паша се у ноћи 18. августа 1805. године повукао у Параћин. Упркос томе, вечерао је с несмањеним апетитом и кренуо на спавање без зебње у срцу. Има дана за мегдана. Немогуће је да сила од 15.000 пешака и коњаника не може да изиђе накрај са 4–5000 устаника. Она три Карађорђева топа могу да буду озбиљна сметња али је тек именовани везир био уверен да ће наћи начина да их ућутка.

Сутрадан га је очекивало изненађење: и устаници су искористили ноћ па су запоселе висове око Параћина. Не баш сјајно расположен, везир је наредио напад. Ратна срећа га ни овог ужареног августовског дана није послужила: Срби су одбили први напад а онда и други. У међувремену, почео је да се спушта мрак. Логори две војске су оживели. На мртве се више није мислило: рањени су збринути. Изморени врућином и бојем, Турци се припремају за починак. Ипак, ту и тамо седе окупљени око ватри и слушају отегнути писак зурли које забављају смркнутог пашу. Кућа у којој се сместио богато је осветљена: нико и не помишља да спава јер и паши неће сан на очи.

Кнежев сан

Горе, на брегу, славље. Окружен кнезовима, Карађорђе размишља о протекла два дана. Његов сан се коначно остварује: устаници се не боре више против бегова и дахија већ се први пут сукобљавају са султановом војском. Зато је и сам понесен општом радошћу, осмехује се, наздравља. Спреман је да са сваким поприча, испуни жељу која од њега зависи.

У један мах бануо је пред њега, негде из мрака, Стеван писар. И његове очи насмејане. Он истина није борац али не зна шта ће са собом од среће. Хтео би нешто по чему ће заувек запамтити овај дан, само шта? А кад би му Карађорђе дозволио да испали једно ђуле? Не, то би ипак било превише, нема муниције за бацање. Снуждио се. И кнез је то приметио.

– Дођи дер, Стеване? – позива га и распитује се због чега је нерасположен.

Писар се тренутак-два снебива. Одавно зна Карађорђа и још га није видео овако веселог али ипак...

– Кажи, де... – храбре га из мрака и он се одлучује.

И живот уз ногу

– Којекуде, Стеване, зар баш из топа? – смешка се вожд.

– Баш из топа! – одговара писар.

– Нека буде! – сложио се Карађорђе и сам кренуо ка топу.

Праћен гомилом раздраганих устаника, Стеван онако, отприлике, окреће цев према најосветљенијој кући у граду. Топ се трза а Стеван покушава да погледом прати ђуле које прелеће ровове и нестаје. Већ следећег тренутка експлозија прекида сваки звук доле у граду. Турским војницима није јасно шта се то догађа а у пашином конаку настаје хаос. Везир запрепашћено гледа у ногу из које липти крв и осећа како му се магли пред очима. Његови официри безглаво јуре тамо-амо, издају наредбе, траже лекара. Овај једва успева да заустави крволиптање и забринуто посматра пашино самртнички бледо лице које се наједном издужило. Ни сам није сигуран да Хафиз неће уз ногу изгубити и живот.

У зору, паша сакупља довољно снаге да нареди повлачење у правцу Ниша. На брегу изнад града устаници задовољно посматрају колону која нестаје.

О. В.

ИЛИ ПРОНАЂИТЕ ГРЕШКЕ

БОЉЕ ПРОСЈАК НЕГО ПРОСТАК

Само по једно слово је погрешно у свакој од ових реченица.

1. Грађани треба да се јаве најближем дому здравља да би добили инфекцију.

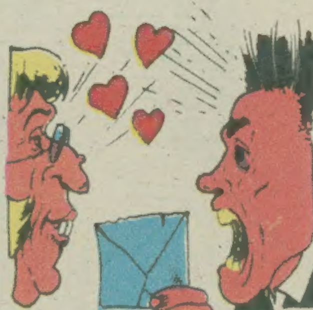
2. Циљ нам је да помажемо да се инфекција преноси преко одеће и постељине.

3. Многе се фине девојке удају за просјаке ради њиховог новца.

4. Испитивања су показала да у 90 одсто хемијских фабрика има опасних гадова.

5. Знамо да сте се с вашим будућим мужем упознали преко писама: сигурно је био очајан кад вас је први пут угледао.

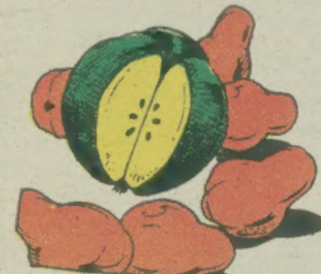

6. Оно што није загађено не сме се трошити.

7. Било је весело и кад се удавила моја комшиница, али сад је још веселије.

8. Саставите све четири крушке, да би се видело да су од исте јабуке.

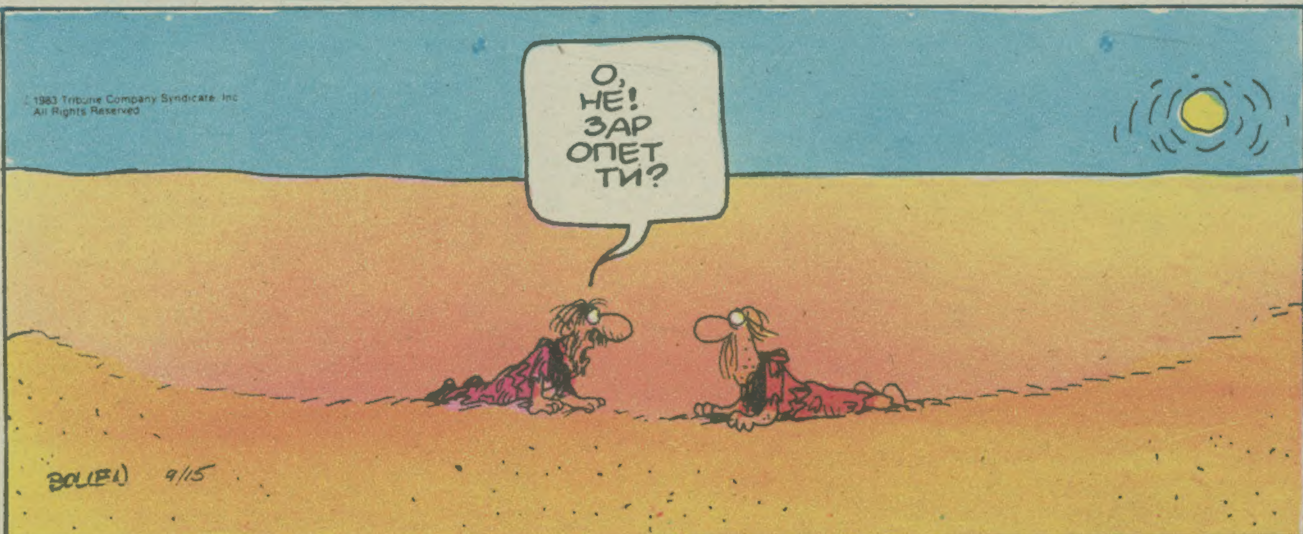
9. Искусни возач одао нам је малу тајну: на низбрдици увек вози без гаћа.

10. Наши људи се не плаше рада, али су решени да га избегну ако је икако могуће.

Решења: 1. инјекцију. 2. покажемо. 3. простаке. 4. гасова. 5. очаран. 6. зарађено. 7. удавила. 8. крушке. 9. гаса. 10. рата.

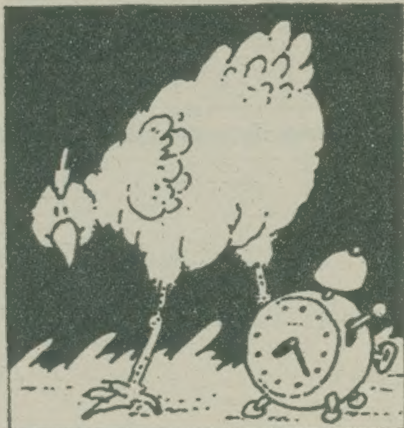

КОКОШКЕ НЕПОГРЕШИВО НОСЕ ЈАЈА

Велики број читалаца нам се јавно поводом једног питања у квизу „Астерикс у Сарајеву" (број 1755). Оно гласи: кокошка и по за дан и по снесе јаје и по. Колико јаја снесе пет кокошака за три дана?

Од понуђених одговора тачан је одговор под ц; то ће рећи, десет.

Питају нас у писмима и телефоном: како десет, а не петнаест јаја. Ви сте погријешили.

Доносимо рјешење задатка који потврђује да нисмо погријешили. Ако 1,5 кокошка за дан и по снесе јаје и по тада ће 1,5 + 1,5 кокошака за дан и по снети 1,5 + 1,5 јаје; значи:
3 кокошке за дан и по снесу 3 јајета. То даље значи да 5 кокошака за дан и по снесу 5 јаја. Затим рачунате на слиједећи начин: ако 5 кокошака за 1,5 + 1,5 дан снесу 5 + 5 јаја, то значи да 5 кокошака за 3 дана снесу 10 јаја.

Задатак је узет из збирке „Менса", удружења за изузетно интелигентне појединце.

ШТО БЛИЖЕ СУНЦУ

Знам да Земља кружи око Сунца. али ме занима када је најближа Сунцу и да ли од тога зависи смена годишњих доба?

ДАМИР ХОРВАТ
Савска 26
41000 Загреб

Земљина орбита није кружног, већ елиптичног облика. Тако се наша планета приближава нашој звезди на 147 милиона километара и удаљује се од ње на 152 милиона километара. Могло би се, дакле, помислити да је Земља најближа Сунцу лети, а најдаља зими. Међутим, не заборавимо да док је на северној хемисфери лето, на јужној је зима, и обратно. У ствари, годишња доба нису повезана са удаљеношћу Земље од Сунца, већ са нагибом осе ротације Земље, због чега у току разних годишњих доба варира дужина обданице. Земља је најближа Сунцу између 1. и 2. јануара, а најдаља од њега између 1. и 2. јула.

ЦРНА СО ЗА БЕЛЕ ДАНЕ

Да ли је истина да постоји црна со? Мени је то невероватно. Сестра ме убеђује да је о њој негде прочитала. али не може да се сети где.

ЈАНКО ПЕШИЋ
Цара Душана 156
11080 Земун

У Костромској области која се налази у Совјетском Савезу на ушћу истоимене реке у Волгу, до данас се сачувао чудан обичај: мештани производе и зачињују јело црном сољу.

Рецепт за производњу црне соли је следећи: у крупно млевену обичну, белу со додаје се ражани хлеб наквашен водом. Смеша се завије у крпу и увеже па баца у руску пећ или у ватру од дрвених цепаница. Кад се маса угљенише, дроби се и просејава. Овако добијена црна со користи се као зачин за јело. Мештани не знају да објасне овај обичај већ само говоре да тако одвајкада раде и да је јело зачињено црном сољу много укусније него оно које се соли белом сољу. Додају још да је црна со боља јер се не влажи. То је тачно, због присуства угљеника, кажу хемичари. Они су анализама установили да црна со садржи 94 одсто натријум-хлорида а остатак је пепео од хлеба који обогаћује со важним састојцима: јод, калијум, калцијум, бакар, цинк и другима.

СЛАВНО МУЧИЛИШТЕ

Аутомобилска трка „Тарга Флорио", помиње се, била је пакао. Зашто?

ЈОСИП ПОДВИНЕЦ,
41000 Загреб

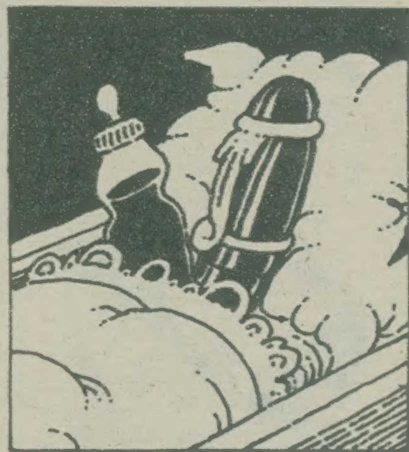

Трка „Хиљаду миља" била је још тежа. Обе су одржаване у Италији. Возило се друмовима у време када није било асфалта и возачи су стизали на циљ толико прашњави и умазани да их ни мајка не би могла да препозна. Уопште, успех је био издржати до краја и извући живу главу. Ипак, те две трке знатно су допринеле да аутомобил прокрчи пут до срца људи. Само су се најхрабрији појављивали на старту. Није онда тешко разумети зашто је победник слављен као херој. Разлокани путеви и крхка возила чинила су своје па су се на тркама „Тарга Флорио" и „Хиљаду миља" одвијале праве драме. Слетало се с пута, гинуло, отпадали су точкови, налетало се на пролазнике... Како је огибљење возила било очајно, возачи нису „осећали леђа". Трку „Тарга Флорио" организовао је Ауто-клуб из Палерма на Сицилији. Вожена је друмовима по систему кругова. Прва је одржана 1906. а последња 1933. Дужина кругова временом је мењана. Иначе, сам назив трке садржи име породице Флорио по чијој је идеји организована, док израз тарга означава – плакету.

ОТАЦ НАЛИВ-ПЕРА

Не волим да пишем разним хемијским оловкама, фломастерима, графитним оловкама, већ само налив-пером. Зато бих волео да сазнам ко је пронашао то моје пенкало и када?

ВАНЧЕ ИЛИЈЕВ
Гоце Делчева 37
97000 Битољ

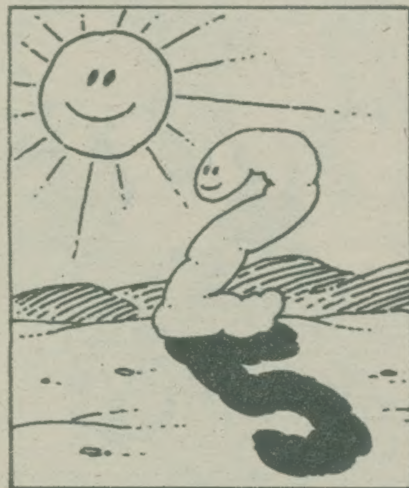

У другој половини прошлог века, у Њујорку је живео Луј Едисон Ватерман, агент једног осигуравајућег друштва. Посао му је био да посећује и проналази људе који желе нешто да осигурају па је увек морао да има уз себе перо и флашицу мастила, да би његове муштерије потписом потврдиле своју намеру. Зато су му руке и одело стално били умазани мастилом. Размишљао је како да усаврши налив-перо које је већ постојало у неком примитивном облику.

Сан је остварио 1884. Своје налив-перо је назвао „идеал". Прве године у једној њујоршкој трафици продао је 200 комада налив-пера, али је убрзо његов проналазак постао тако тражен да је морао да подигне фабрику. Године 1901, када је „отац налив-пера" умро, она је производила око шест милиона налив-пера годишње.

БАЈФОРДОВИ ВАМ ОДГОВАРАЈУ

У броју 1749, у рубрици „Бископ Бајфорд приказује", запазили смо грешку. Јер „1089 –

ТРАЖИМО

ПРИЈАТЕЉЕ

Јелена Павловић, 63/20, 11090 Раковица – има 14 година, воли музику, сакупља постере.

Јурица Пргин, Устаничка 6, 56223 Борово – даје старе Политикине забавнике за домаће и стране поштанске марке.

Јелена Петровић, Николе Тесле 27, 59000 Шибеник – има 13 година, тренира кошарку.

Инес Фонтањи, Кумичићева 3, 51410 Опатија – за постере групе Wham даје постере: Nick Kershaw, Rick Springfild и Bruce Springsteen.

Силвија Пинтер, Браће Рибникара 49, 21000 Нови Сад – има 20 година, сакупља украсна писма и разгледнице парова.

Ксенија Дабетић, Грушка 4, 41000 Загреб разгледнице из страних земаља мењала би за мале беџеве.

магичан број" и није нарочит број. Дали сте примере с бројевима 694 и 801, и успело вам је, јер се од 694 може одузети 496, а од 801 одузети 108. Међутим, шта је са бројевима 123, 239, 389 итд.

ДАНИЈЕЛА И ЕЛЕОНОРА
91000 Скопље

Изгледа да наше читатељке нису довољно пажљиво прочитале упутство, тј. „одузмите мањи број од већег" као што је писало у Забавнику. Када се код броја 123 измени редослед бројева добија се 321 и тада од 321 треба одузети 123, дакле:

$$\begin{array}{r} 321 \\ -\ 123 \\ \hline 198 \end{array}$$

Потом се у добијеној разлици промени редослед бројева и добије 891

$$\begin{array}{r} 891 \\ +\ 198 \\ \hline 1089 \end{array}$$

Тако ће бити и са осталим бројевима које помињу Данијела и Елеонора. Међутим, мало другачије је код броја 879, јер 978–879= 99. Пошто овде мора да буде троцифрен број, треба да се дода нула:

$$\begin{array}{r} 990 \\ +\ 99 \\ \hline 1089 \end{array}$$

Надамо се да сте задовољни овим објашњењем.

М. и Т. Бајфорд

РЕЧЕ ЛИ ГЕТЕ: ЗБОГОМ СВЕТЕ?

Волим поезију, знам напамет стихове многих песника, занима ме и живот поета. Већ дуже ме мори једна изрека. Шта је рекао Гете пред смрт: „Збогом свете", „Више светлости" или „О времена, о обичаји"?

ПАВЛЕ ПАЈИЋ
Светозара Марковића 18
23000 Зрењанин

Последње Гетеове речи биле су: „Више светлости".

ОД ЧЕГА КОСА БЕЛИ

Мој деда има 60 година и потпуно белу косу. Зашто људи седе? То занима и деду и мене.

ИГОР САВИЋ
Устаничка 120
11000 Београд

Боја косе, као и боја коже и зеница, зависе од једног пигмента тамномрке боје, који је готово равномерно распоређен по читавом телу, а зове се меланин. Што се тиче косе, тај пигмент производи ћелије које се зову меланоцити, а налазе се у корену косе. Оне производе једну супстанцу која се под дејством једног ензима (тирозиназе) претвара у допа, а затим у меланин. Та ланчана реакција могућа је једино захваљујући деловању тирозиназе. Са старењем, тај ензим постаје све слабији, да би на крају остао без дејства. Коса више не бива обојена пигментом и постаје седа. Та промена јавља се код свих људи, раније или касније, а у просеку почиње око 32 – 33. године и постепено се развија.

Како објаснити појаву да неке особе нагло оседе под утицајем великог страха или емоционалног шока? Стручњаци мисле да стрес вероватно доводи до масовног опадања пигментираних власи. А у нашој коси увек постоји известан број седих власи које тада долазе до изражаја. Међутим, то је још увек само претпоставка.

РОБОТ С ТАКОЗВАНИМ МАЛИМ НЕДОСТАТКОМ

Имам мужа и три сина (8, 11 и 14 година) и сви они читају ваш лист, а и ја га понекад прелистам кад уграбим времена. На жалост, то се ретко догађа јер моји мушки неће да пипну ништа у кући, а и оно што узму боље да нису.

Сваког дана поспремам за њима, али ред траје само док муж не дође с посла а деца из школе. Обраћам се вама у нади да ћете ми помоћи јер видим да доносите свакојаке новости па вас молим да и мени одговорите: је ли неко измислио робота који би чистио и спремао кућу.

Једна мајка из Титограда

Јесте, стручњаци Кренсфордског института за технологију у Енглеској измислили су робота – чистачицу за спремање кућа и канцеларијских просторија који свој посао обавља потпуно самостално, без надгледања човека.

Помоћу сензора којима је снабдевен робот најпре запамти где се који део намештаја налази и после тога почиње вредно да ради тако да после њега не остане ни трунчица прашине. Међутим, бојимо се да вам овај фантастичан робот не би помогао јер има једну једину ману... Наиме, ако неко промени распоред ствари у соби, робот ће у борби за чистоћу и силној жељи да задржи познати поредак дохватити тај део намештаја, разбити га у парампарчад и избацити као ђубре. Инжењери који раде на усавршавању овог робота надају се да ће ускоро уклонити овај, како они сматрају, мали недостатак.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА"
Александар Бакочевић

В. Д. руководиоца ООУР-а Издања за младе „Политикин забавник"
Влада Булатовић Виб

Главни и одговорни уредник
Влада Булатовић Виб

Заменик главног и одговорног уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ
Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Ђоковић, Љубинка Ђуровић, Љиљана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић. Чланови Савета из Редакције: Влада Булатовић Виб, Зефирино Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петкинић, Радоје Савић, Вера Смиљанић, Весна Софреновић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 100 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 1.104,00 динара, полугодишња 2.208,00 динара, годишња 4.416,00 динара
ПРЕТПЛАТА
ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 2.208,00 динара, полугодишња 4.416,00 динара, годишња 8.832,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика" ООУР „Продаја" – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	$ 32.–
СР НЕМАЧКА	ДМ 91.–
ШВЕДСКА	Шкр. 270.–
ФРАНЦУСКА	Ффр. 278.–
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 75.–

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТБАНКЕ" – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

WALT DISNEY
МИКИ

БАШ ЈЕ УЗБУДЉИВО ПРЕТУРАТИ ПО СТАРИМ СТВАРИМА!
АХА... МОЈ ДЕДА, СТРАШНИ ШИЉКУС, ЈЕ БИО ПОЗНАТИ ГУСАР!

БОЖЕ, ПА ОВО ЈЕ ПЉУНУТА АЛАДИНОВА ЛАМПА!
КО ЈЕ ТО АЛАДИН?

ВИШЕ МИ ЛИЧИ НА ПОСУДУ ЗА ШЕЋЕР! ОДНЕЋУ ЈЕ ДОЛЕ!

КАКВА ЛАМПА КАД НЕМА НИ УТИКАЧА НИ ПРЕКИДАЧА?

МИКИ ЈЕ НАПРАВИО ДОБАР ШТОС КАД ЈЕ РЕК'О ДА ЈЕ ОВО ЛАМПА!

ПОКУШАЋУ ДА ЈЕ БАР МАЛО ИЗГЛАНЦАМ!
Copr. 1954, Walt Disney Productions
World Rights Reserved
Distributed by King Features Syndicate.

УФ, АЛ' ОВО ТЕШКО ИДЕ...
WALT DISNEY

НА УСЛУЗИ, ГОСПОДАРУ! ЈА САМ ДУХ ИЗ ЛАМПЕ! ИСПУНИЋУ ТИ СВАКУ ЖЕЉУ!
'БАР ДАН! НИСАМ ВАС ВАЉДА УГЊАВИО ДОК САМ ГЛАНЦАО?

... ПА САМ МУ РЕКАО ДА БАЦИ ОНУ СТАРУДИЈУ И НАБАВИ МИ ПРАВУ ЛАМПУ! ЈЕ Л' ДА САМ НАПРАВИО ДОБАР ПОСАО!